

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/५/३१

तमोर स्वदेशीकै अगुवाईमा बन्ने आशा, एचआइ ड सएल र पावर चाइनाकाे अग्रसरता

काठमाडौं – सरकार तथा कर्मचारीतन्त्रले घुस, क मसन र स्वार्थलाई महत्त्व नदिएको खण्डमा तमोर जलाशय जल वद्युत आयोजना स्वदेशी कम्पनी समेतको सहभा गतामा निर्माण हुने पक्का भएको छ । हाइड्रो इलेक्ट्रि सटी इन्भेष्टमेन्ट एन्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी ल मटेड (एचआइ ड सएल) र चीनको पावर कन्स्ट्रक्सन कोअपरेसन अफ चाइनाबीच सहकार्यपछि आयोजना निर्माणको बाटो खुलेको छ । गत चैतमा भएको लगानी सम्मेलनदेखि पावर चाइना र एचआइ ड सएल आयोजना निर्माण गर्ने अभियानमा लागेका छन् । निर्माण गर्न इच्छुक व भन्न वदेशी ५ कम्पनीमध्ये आइतबार अन्तिम दिन (भदौ २९ गते) एचआइ ड सएल र पावर चाइनाको मात्र प्रस्ताव पेश हुनुले पनि दुवै कम्पनीको सहकार्यमा आयोजना निर्माण हुने सम्भावना बढेको छ । यसमा सरकारले अन्तिम निर्णय गर्न भने बाँकी छ । २०७५ चैत १५ र १६ गते काठमाडौंमा भएको 'नेपाल लगानी सम्मेलन'मा लगानी बोर्डले तमोरलाई प्रस्तुतिमा राखेको थियो । त्यतिबेला एचआइ ड सएल तथा पावर चाइना, नेब्रस पावर कतार होल्डिङ्स एलएलसी र जापानको फुजी इलेक्ट्रिक सहित ५ वदेशी कम्पनीले आयोजना निर्माण गर्न इच्छा देखाएका थिए । इच्छुक कम्पनीबाट बोर्डले आशयपत्र मागेको थियो । संयुक्त गठबन्धन (सहकार्य) गरी आएका दुई (नेपाल-चीन र जापान-कतार) कम्पनीले आशयपत्र बुझाएका थिए । यसकै आधारमा गत साउन १७ गतेको लगानी बोर्ड बैठकले दुवै कम्पनीसँग सलबन्दी प्रस्ताव माग्ने निर्णय गरेको थियो । सोही प्रक्रियामा एचआइ ड सएल र पावर चाइनाले मात्र प्रस्ताव पेश गरेका छन् । सरकारले आयोजना निर्माण गर्न तत्परता र चासो देखाएको हो भने अहिले सबैभन्दा उपयुक्त समय आएको छ । स्वदेशी कम्पनीसँग वदेशी जो डएर आउनुले आयोजना निर्माणको प्रा व धक, वतीय तथा आ र्थक सम्भाव्यतालाई पुष्टि गरेको छ । एचआइ ड सएलका प्रमुख कार्यकारी अ धकृत छबिराज पोखरेलले केही दिनअघि ऋण चनियाँ कम्पनीले ल्याए स्वपुँजी व्यवस्थापन गर्न स कने बताएका थिए । लगानी सम्मेलनका बेला आयोजना सार्वजनिक निजी साझेदारी (प पपी) मोडलमा निर्माण गरिने उल्लेख थियो । त्यही आधारमा पावर चाइनाले एचआइ ड सएलसँग छलफल गरी उसको स्वीकृति सहितको आशयपत्र बुझाएको थियो । बोर्डले २१ दिनको समय दिएर वस्तुतः ववरण मागेको थियो । ७ सय ६२ मेगावाटको तमोरको अहिले नेपाल वद्युत प्रा धकरणसँग २

सय मेगावाटको अध्ययन अनुमतिपत्र छ । उसले आयोजना निर्माण गर्न तमोर पावर कम्पनी पनि स्थापना गरेको छ । ५ सय मेगावाटभन्दा ठूला आयोजना निर्माण तथा कार्यान्वयन बोर्डबाट हुने हुँदा उसले त्यही अनुसार प्र क्रया अगा ड बढाएको थयो । आयोजना निर्माणका सर्त आयोजना निर्माण गर्न इच्छुक कम्पनीले बोर्डले तोकेका सर्त खुलाएर प्रस्ताव पेश गर्न आग्रह गरेको थयो । जसअनुसार, वकासकर्ता कम्पनी आयोजनाको लागत, अवस्था लगायत पक्षमा जानकार हुनुपर्ने, निशुल्क बिजुली, आयोजना प्रभा वत बा सन्दा, सर्वसाधारण र नेपाली साझेदारलाई दिनुपर्ने सेयरको परिमाण, निर्माण ता लका तथा मापदण्ड र सरकारले गरिदिनुपर्ने सहयोग खुलाउनुपर्ने उल्लेख थयो । ७ सय ६२ मेगावाट भए पनि बोर्डले ७ सय ५६ मेगावाट क्षमतामा प्रस्ताव मागेको थयो । तर, आयोजनाको क्षमता, लगानी तथा निर्माण अव ध वस्तुत आयोजना प्रतिवेदन (ड पआर) तयार भएपछि त्यसैलाई मान्न स कने पनि उल्लेख छ । हालको क्षमतामा निर्माण गर्न करिब १ खर्ब ५० अर्ब रुपैयाँ लाग्ने अनुमान छ । आयोजना निर्माण गर्न यसअघि चीनकै सचुवान एएनएचई हाइड्रो इलेक्ट्रिक एन्ड हाइड्रो इन्जिनियरिङ कम्पनीले सोझै प्रधानमन्त्री कार्यालयमा प्रस्ताव पेश गरेको थयो । यसमा नेकपाका उच्च नेता तथा कर्मचारीतन्त्रको पनि संलग्नता थयो । प्रा धकरणको अध्ययन तमोर बनाउँदा निर्माणाधीन ३७.६ मेगावाटको काबेली 'ए' र २१.९ मेगावाटको हेवा डुबानमा पर्ने हुँदा आ र्थकरूपमा सम्भाव्य नरहेको प्रा धकरणले उल्लेख गरेको छ । प्रा धकरणका अनुसार आयोजना निर्माण गर्दा सरकारले अनुदान तथा भायबि लटी ग्याब फन्ड (भजिएफ) दिनुपर्नेछ । आयोजना निर्माण गर्न १०-१२ प्रतिशत ब्याजमा ऋण लएर काम गर्न नस कने प्रा धकरणले उल्लेख गरेको छ । उता स्वदेशी लगानीमै १२ सय मेगावाटको बूढीगण्डकी निर्माण गर्दा पनि ९३ अर्ब रुपैयाँ भजिएफ आवश्यक पर्ने उल्लेख छ । दुवै आयोजना पूर्ण स्वदेशी लगानीमा निर्माण गर्दा राज्यमा थ आ र्थक भार पर्नेछ । र, अर्थतन्त्रमा समेत संकुचन आउने दे खन्छ । यसो हुँदा बूढीगण्डकी पूर्ण स्वदेशी र तमोर वदेशी तथा स्वदेशी संयुक्त लगानीमा निर्माण गर्दा बढी प्रभावकारी हुने वश्लेषकहरू बताउँछन् । यसबाट स्वदेशी पुँजी निर्माण हुनुका साथै वदेशी लगानी समेत भत्रिनेछ । साथै, वद्युत उत्पादनको लक्ष्य, रोजगारी सर्जना र प्र व ध हस्तान्तरण समेत हुनेछ ।

श्रोत : नागरिक, २०७६/५/३१

चार वर्षमा प्रा धकरणको आम्दानी दोब्बर

काठमाडौं – नेपाल वद्युत् प्रा धकरणले चार वर्षको अवधमा आफ्नो आम्दानी दोब्बर बनाएको छ। प्रा धकरणले वद्युत् चुहावट नियन्त्रण, ग्राहक वस्तार र वद्युत् खपत बढाएर आम्दानी वृद्ध गरेको हो।

आर्थिक वर्ष ०७२/७३ मा प्रा धकरणको कुल आम्दानी ३५ अर्ब सात करोड रुपैयाँ थयो। प्रा धकरणले आर्थिक वर्ष ०७५/७६ मा ७३ अर्ब ४६ करोड रुपैयाँ आम्दानी गरेको छ। प्रा धकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसडले चार वर्षको अवधमा आम्दानी दोब्बर गर्न सफल भएको बताए।

‘चार वर्षअघिसम्म अत्याधिक चुहावट र लोडसेड हुन्थ्यो। जसबाट प्रा धकरणको आम्दानीमा समेत गरावट आएको थयो,’ उनले भने, ‘अहिले एकातर्फ चुहावट धेरै नियन्त्रण भएको छ, अर्कातर्फ वद्युत् खपत दर बढेको छ, जसले गर्दा आम्दानी बढेको हो।’ कार्यकारी निर्देशक घिसडले वगतको तुलनामा अहिले ग्राहक संख्या पनि बढेको बताए।

‘तीन वर्षअघि प्रतिव्यक्ति वार्षिक ऊर्जा खपत करिब एक सय ५० युनिट थयो,’ उनले भने, ‘अहिले लगभग दोब्बर भएको छ।’ नियमत वद्युत् आपूर्ति हुन थालेपछि खपत बढेर करिब दुई सय ४५ युनिट पुगेको छ। प्रा धकरणले वद्युत् चुहावट नियन्त्रण, कुशल व्यवस्थापन र चुस्त-दुरुस्त प्रशासन संयन्त्रकै कारणले चार वर्षमा आम्दानी दोब्बर पार्न सकेको जनाएको छ। प्रा धकरणका अनुसार तीन वर्षअघि २५.७८ प्रतिशत वद्युत चुहावट हुन्थ्यो। अहिले चुहावट १५.३२ प्रतिशत छ।

प्रा धकरणले तीन वर्षको अवधमा १०.४६ प्रतिशत बिन्दुले चुहावट नियन्त्रण गरेको छ। कार्यकारी निर्देशक घिसडले चालु आर्थिक वर्षमा वद्युत् चुहावट १२ प्रतिशतमा झारेर प्रा धकरणको आम्दानी अझै बढाउने बताए। ‘प्रा वधक र गैरप्रा वधक चुहावटलाई अझै नियन्त्रण गरेर आम्दानी बढाउने लक्ष्य राखेका छौं,’ उनले भने, ‘चालु आवमा चुहावट नियन्त्रणमा कठोर भएर लाग्नेछौं।’

प्रा धकरणले सञ्चित घाटा पनि क्रमशः घटाएको जनाएको छ। आ र्थक वर्ष ०७२/७३ मा प्रा धकरणको सञ्चित घाटा ३४ अर्ब ६१ करोड थयो। उक्त घाटालाई आ र्थक वर्ष ०७३/७४ मा २८ अर्ब १७ करोड रुपैयाँमा झारेको थयो। प्रा धकरणको नेतृत्व घि सडले सम्हालेसँगै सञ्चित घाटा क्रमशः कम भइरहेको छ।

आ र्थक वर्ष ०७४/७५ मा सञ्चित घाटा २५ अर्ब ५९ करोडमा ल्याएको प्रा धकरणले गत आ र्थक वर्षमा १५ अर्ब २२ करोडमा झारेको छ। प्रा धकरणका कार्यकारी निर्देशक घि सडले चालु आ र्थक वर्षमा साढे आठ अर्ब आम्दानी गर्ने लक्ष्य रहेको बताए।

श्रोत : काठमाडौं, २०७६/६/१

वद्युत् नियमन आयोग : आठ कर्मचारीलाई सय थरी काम

काठमाडौं — वद्युत् क्षेत्रलाई नियमन गर्ने गरी धेरै जिम्मेवारीसहित गठन भएको वद्युत् नियमन आयोग गठन भएको करिब ५ महिना हुन लाग्दा पनि ऊर्जा मन्त्रालयले कर्मचारी पठाउन सकेको छैन। आयोगमा अहिले ८ जना कर्मचारी रहेको अध्यक्ष दिल्ली संहले जानकारी दिए।

उनका अनुसार मन्त्रालयसँग आयोगले एक महिनाअघि ५५ जना कर्मचारीको दरबन्दी मागेको थियो। 'क हामीलाई कर्मचारी पठाइदिनुस् क भर्नाको स्वीकृति दिनुस् भनेर पठाएका थियौं,' अध्यक्ष संहले भने, 'अहिले फाइल अर्थ मन्त्रालयमा छ।'

कर्मचारीको अभावमा धेरै काम सुरु गर्न नसकिएको अध्यक्ष संहले जानकारी दिए। गठन भएको ५ महिनासम्म वद्युत्सम्बन्धी कम्पनीको सेयरको सार्वजनिक निष्कासनसम्बन्धी निर्देशन जारी गरेको छ। आयोगले तयार पारेको वद्युत् नियमन आयोगबाट सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यसम्बन्धी निर्देशनको मस्यौदा छलफलको चरणमा छ।

आयोगका सदस्य तथा प्रवक्ता रामप्रसाद धिताल अबको केही सातामै आयोगले तयार पारिरहेको धेरै निर्देशन शका र मापदण्डहरू सार्वजनिक गर्ने बताउँछन्।

उनका अनुसार आयोगले वद्युत् व्यापार, कर्मचारी सर्त, संगठनात्मक ढाँचासम्बन्धी निर्देशन शकाहरू तयार पारिरहेको छ। यस्तै वद्युत् महसुल निर्धारण, ववाद समाधानजस्ता निर्देशन शका पनि तयार पार्ने काम भइरहेको उनले बताए। 'आयोगले कानूनको अध्ययन र वश्लेषण गर्दै यी निर्देशन शका तयार पारिरहेको छ,' उनले भने।

वद्युत् नियमन आयोग ऐनले आयोगलाई वद्युत्को उत्पादन, प्रसारण, वतरण वा व्यापार सम्बन्धमा प्रा व धक व्यवस्थापन गर्ने, महसुल निर्धारण गर्ने र वद्युत् खरिद बिक्रीको नियमन गर्ने, प्रतिस्पर्धा कायम गर्ने, नीतिगत सुझाव दिने तथा सफारिस गर्ने, जाँचबुझ तथा निरीक्षण गर्ने, ववाद समाधान गर्नेजस्ता जिम्मेवारी दिएको छ। यी जिम्मेवारीअन्तर्गत आयोगले गर्नुपर्ने काम बुँदागत रूपमा ऐनमा उल्लेख गरिएको छ।

ऐनले आयोगलाई वद्युत् क्षेत्रको नियमन गर्ने बृहत् जिम्मेवारी दिएको छ। आयोगलाई कर्मचारीसमेत उपलब्ध गराउन नसकेको ऊर्जा मन्त्रालयले आयोगको अ धकार कटौती गरी छुट्टै निकाय गठन गर्ने तयारी गरेको छ।

ऊर्जा मन्त्रालयले तयार पारेको वद्युत् वधेयकमा आयोगले गर्ने धेरै काम कटौती गरी छुट्टै निकायमार्फत गर्ने प्रावधान रा खएको छ ।

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/६/१

सञ्चय कोषले इस्वाखोला आयोजना र होङ्सीलाई दियो ३ अर्ब, लाप्ची जल वद्युतमा

लगानीको तयारी

काठमाडौं । कर्मचारी सञ्चय कोषले दुई ठूला परियोजनामा लगानी सम्झौता गरेको छ ।

कोषले निजी लगानीमा निर्माण हुन लागेको ९७.२ मेगावाटको इस्वाखोला जल वद्युत आयोजना निर्माण र होङ्सी शवम् समेन्टको क्षमता वस्तार गर्न ३ अर्ब रुपैयाँ लगानी गर्ने सम्झौता गरेको कोषका वरिष्ठ प्रबन्धक अर्जुनकुमार गौतमले बताए ।

इस्वाखोला जल वद्युत आयोजनामा सानिमा बैङ्कको अगुवाइमा कोषले १ अर्ब रुपैयाँ ऋण लगानी सम्झौता गरेको उनले जानकारी दिए । इस्वाखोला आयोजनाको लागत १० अर्ब रुपैयाँ छ । आगामी २०८० मा सम्पन्न गर्ने आयोजनाका सञ्चालक वीरेन्द्र न्यौपानेले बताए ।

उनका अनुसार आयोजनाकाे वद्युत् खरिदबिक्री सम्झौता (पीपीए) भइसकेकाे छ । त्यस्तै सरकारबाट वद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्र (लाइसेन्स) पाइसकेको छ । आयोजना संखुवासभा जिल्लामा रहेको छ । वद्युत् प्रा धकरणसँग भएको पीपीएअनुसार ४ वर्ष भन्ने आयोजना सम्पन्न गर्नुपर्ने छ । आयोजनाको काम सुरु भइसकेको न्यौपानेले जानकारी दिए ।

यस्तै काेषले होङ्सी शवम् समेन्ट कम्पनीलाई २ अर्ब रुपैयाँ ऋण दिने सम्झौता गरेको छ । होङ्सीलाई १ अर्ब १८ करोड रुपैयाँ ऋण दिइसकेको उनले जानकारी दिए । ८२ करोड रुपैयाँ दिन बाँकी छ । चालु आ र्थक वर्ष सुरु भएयता कोषको यो नै ठूलो लगानी भएको गाैतमले सुनाए ।

होङ्सी शवमकाे उत्पादन दोब्बर बनाउन कोषले लगानी गरेको हो । हाल दैनिक ६ हजार टन समेन्ट उत्पादन गरिरहेको होङ्सी शवमले दैनिक १२ हजार टन समेन्ट उत्पादन गर्ने तयारी थालेको छ । एनएमबी बैङ्कको आग्रहमा सञ्चय कोषले होङ्सी शवमकाे क्षमता वस्तारका ला ग ऋण लगानी गरेको हो । एनएमबीले सह वतीयकरणमार्फत १४ अर्ब रुपैयाँ लगानी गरिसकेको छ ।

नवलपरासीमा समेन्ट कारखाना स्थापनाका ला ग उद्योगले ३६ अर्ब ७५ करोड रुपैयाँ (करिब ३५ करोड ९९ लाख) अमेरिकी डलर लगानी गर्नेछ । यस्तै नेपाल बैङ्कको अगुवाइमा दोलखामा रहेको

१२० मेगावाटको लाप्चीखोला जल वद्युत् आयोजनामा पनि कोषले लगानी तयारी गरेकाे गौतमले सुनाए ।

कोषले ४५६ मेगावाटको मा थल्लो तामाकोसी, १११ मेगावाटको रसुवागढी, ५७ मेगावाटको तल्लो र मा थल्लो सान्जेन, १०२ मेगावाटको मध्य भोटेकोसीमा ऋण लगानी गरेको छ । नयाँ वमान खरिद गर्न कोषले नेपाल वायुसेवा निगमलाई समेत ऋण उपलब्ध गराएको छ ।

कोषले आफ्नो स्रोतलाई पूर्वाधार वकासमा लगानी गर्ने योजना सार्वजनिक गरेको छ । केही परियोजना अध्ययनका क्रममा रहेको कोषले बताएको छ । यो वर्षदेखि राम्रो प्रतिफल दिने पूर्वाधार आयोजनामा लगानी गर्ने गौतमले बताए ।

कोषले बैङ्क तथा वत्तीय संस्था र जल वद्युत् गरी २० ओटा कम्पनीमा साढे ७ अर्ब रुपैयाँ सेयर लगानी गरिसकेको छ । कोषले धमाधम बैङ्कहरूको संस्थापक सेयर खरिद गरिरहेको छ ।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/६/१

वद्युत् नियमन आयोगको अ धकार कटौती गर्दै वद्युत् ऐन २०७६ को मस्यौदा

वद्युत् क्षेत्रको नियमनका लागि गठित वद्युत् नियमन आयोगले प्राप्त गरेको धेरै अ धकार कटौती गर्ने गरी वद्युत् ऐन २०७६ को मस्यौदा तयार भएको छ। आयोगको अ धकार काटौतीलगायतका वषय, प्रदेश र स्थानीय तहको क्षेत्रा धकारसमेत मच्चन खोजेको भन्दै सरोकारवालाले वरोध जनाएका छन्। वद्युत् क्षेत्रको नियमनका लागि सरकारले दुई वर्षअघि ऐन ल्याएर कार्यान्वयन गरिरहेको छ। तर, त्यही ऐनले पाएका केही अ धकार कटौती गर्ने गरी प्रस्तावत वद्युत् ऐनको मस्यौदा तयार भएकाले आयोगले आपत्त जनाएको हो।

‘ऐन बनेर हालै कार्यान्वयनमा आएको वद्युत् नियमन आयोग संस्थागत र बलियो भई कार्यसम्पादनमा उत्रिन नपाउँदै यसलाई कमजोर पार्ने गरी उसको अ धकारक्षेत्र भित्र परेका वषयसमेत वद्युत् ऐनको वधेयकमा राख्नु वडम्बनापूर्ण छ,’ आयोगका प्रवक्ता डा. रामप्रसाद रिमालले भने, ‘यसले अन्योल सर्जना गर्छ र नियामक निकायलाई फतलो बनाउँछ।’

प्रस्तावत मस्यौदाको दफा १३ को उपदफा (१) र (२) को सेयर बिक्री, दाफा २० को वद्युत् प्रसारण तथा वतरण प्रणालीको सुधार तथा वस्तार, दफा २१ को राष्ट्रिय प्रसारण ग्रडको पहुँच, दफा २७ र २७ को अन्तरदेशीय वद्युत् व्यापार, दाफा ३१ को वद्युत्को गुणस्तर र आपूर्ति, दफा ३६ को वद्युत् वस्तार योजनाका लागि मन्त्रालयअन्तर्गत छुट्टै निकाय स्थापना गर्नेसम्बन्धी व्यवस्थाले यसअघि नै आयोगलाई प्राप्त कार्यक्षेत्र कटौती हुने प्रवक्ता रिमालको भनाइ छ। त्यस्तै, दफा ६१ ले वद्युत् नियमन आयोग ऐन २०७४ को दफा १२ को खण्ड (च) र दफा १४ को खण्ड (ज) र (ञ) खारेज गर्ने व्यवस्थाप्रति आयोगले असहमति जनाएको छ।

प्रस्तावत वद्युत् ऐनको दफा १३ को उपदफा (१)ले ‘वद्युत् आयोजनाबाट वद्युत्को व्यापारिक उत्पादन सुरु नभएसम्म सो आयोजनाका लागि अनुमतिप्राप्त संस्थाको संस्थापकले लएको सेयरमध्येबाट २५ प्रतिशत वा सोभन्दा बढी सेयर बिक्री गर्न पाइनेछैन’ भन्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यस्तै उपदफा (२)ले ‘संस्थापक सेयर बिक्री तथा हस्तान्तरणसम्बन्धी अन्य व्यवस्था तो कएबमोजिम हुनेछ’ भन्ने उल्लेख गरिएको छ। तर, असअघि नै बनेको आयोग ऐनको दफा १४ को खण्ड (च)ले ‘अनुमतिप्राप्त व्यक्तिहरू आपसमा गाभन (मर्जर), आपसमा मल्लन, एकलै वा आफ्नो

सहायक कम्पनीसँग मली त्यस्तो व्यक्ति रहेको कम्पनीको ५० प्रतिशत वा त्यसभन्दा बढी शेयर खरिद गर्न, संरचनाको खरिद-बिक्री, प्राप्ति वा ग्रहण गर्नका लागि आवश्यक मापदण्ड बनाई कार्यान्वयन गर्ने वा गराउने' व्यवस्था छ ।

प्रस्तावत वद्युत् ऐनको दफा २० ले वद्युत् प्रसारण प्रणाली वस्तारका लागि गुरुयोजना तयार गर्ने र दफा २१ ले अनुमतिप्राप्त संस्थालाई राष्ट्रिय प्रसारण ग्रहण प्रयोग गरी आन्तरिक तथा बाह्य वद्युत् प्रवाहका लागि स्वीकृति दिने व्यवस्था गरेको छ । यो अधिकारसमेत आयोग ऐनले आयोगलाई यसअघि नै प्रदान गरेको छ । आयोग ऐनको दफा १४ को खण्ड (ज)ले ' वद्युत्तीय प्रणालीमा खुला पहुँचको व्यवस्था गर्ने' उल्लेख गरेको छ ।

प्रस्तावत वद्युत् ऐनको दफा २७ ले ' वद्युत् ऐनअनुसार बनेको नियमबमोजिम वद्युत् व्यापारका लागि अनुमतिप्राप्त संस्थाले मात्र वद्युत् व्यापार तथा वद्युत् आयात-निर्यात गर्न सक्ने' भन्ने उल्लेख छ । त्यस्तै दफा २८ ले ' वद्युत् आयात-निर्यातका लागि मन्त्रालयसँग स्वीकृति लनुपर्ने' र 'अन्य व्यवस्था तो कएबमोजिम हुने' उल्लेख छ । तर, आयोग ऐनको दफा १४ ले वद्युत्को थोक बजार स्थापना, सञ्चालन तथा खरिद-बिक्री प्रक्रिया निर्धारण गर्ने, वद्युत् व्यापार गर्दा पालना गर्नुपर्ने सर्तहरू तोक्ने र त्यसको अनुगमन गर्नेजस्ता अधिकार आयोगलाई दिएको छ ।

मस्यौदाको दफा ६१ ले आयोग ऐनको दफा १२ को खण्ड (च)मा भएको ' विशेष परिस्थितिमा वद्युत् सेवासँग सम्बन्धित वर्षमा निश्चित समयका लागि वद्युत् महसुलमा अतिरिक्त महसुल (सरचार्ज) निर्धारण गर्ने' भन्ने व्यवस्था खारेज गरिदिएको छ । त्यस्तै, दफा १४ को खण्ड (ज)मा रहेको ' वद्युत्को व्यापार गर्दा पालना गर्नुपर्ने सर्तहरू तोक्ने र त्यसको नियमन रूपमा अनुगमन गर्ने' व्यवस्था खारेज गरेको छ । खण्ड (ज)मा रहेको ' वद्युत्तीय प्रणालीमा खुला पहुँचको व्यवस्था गर्ने' व्यवस्था खारेज गरेको छ ।

निजी क्षेत्र, प्रदेश र स्थानीय तहको समेत आपत्त यसअघि नै निजी क्षेत्रले प्रस्तावत वद्युत् ऐनको दफा १४ को (घ)मा रहेको अनुमतिपत्र खारेजीको व्यवस्थाप्रतिसमेत चर्को असन्तुष्टि जनाइसकेका छन् । दफा १४ (घ)मा 'अनुमतिप्राप्त संस्थाको आर्थिक हैसियत वा अवस्था नाजुक भई अनुमतिपत्रबमोजिमको कार्य पूर्ण र प्रभावकारी रूपमा सम्पन्न गर्न सक्दैन भन्ने कुरामा अनुमति प्रदान गर्ने अधिकारी वशवस्तु भएमा वद्युत् सर्वेक्षण, उत्पादन, प्रसारण, वितरण वा वद्युत् व्यापारका लागि दिइएको अनुमति खारेज वा रद्द गर्न सक्ने' व्यवस्था छ ।

अनुमति प्रदान गर्ने निकायका अधिकारीले उक्त कानूनमा टेकेर आफूलाई मन नपरेको वा रिसइबीकै आधारमा पनि कुनै प्रवर्द्धकले आयोजना सम्पन्न गर्न नसक्नेमा आफू वस्वस्त भएको भन्दै कानूनको भावना वपरीत अनुमतिपत्र खारेज गर्न सक्ने जो खम रहेको स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादक प्रकाश दुलाल बताउँछन्। 'यसले जंगबहादुरको शासनशैली भन्नेयाउन सक्छ,' उनले भने।

त्यस्तै, प्रदेशलाई २ सय ५० मेगावाटसम्मका वद्युत् आयोजना अघि बढाउने क्षेत्राधिकार नदिई २० मेगावाटसम्मका आयोजनाको अधिकार मात्र दिएको र स्थानीय तहलाई ३ मेगावाटसम्मका वद्युत् आयोजनाको अधिकार मात्र दिएको भन्दै दुवै सरकारले वरोध जनाउँदै आएका छन्।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालयका प्रवक्ता प्रवीणराज अर्याल भने छलफलकै क्रममा रहेको ऐनको मस्यौदाबारे व वध वचार आउनु स्वाभाविक भएको भन्दै सबै वषयको सम्बोधन गरेर नै ऐन बन्ने बताउँछन्।

श्रोत : नागरिक, २०७६/६/१

नलगाड जल वद्युत् आयोजनाको क्षमता वृद्ध

जाजरकोट - जिल्लाको पूर्वी क्षेत्रमा निर्माण हुन लागेको नलगाड जल वद्युत् आयोजनाको सात मेगावाट वद्युत् उत्पादन क्षमता बढ्ने भएको छ। आयोजनाको वस्तुतः योजना प्रतिवेदन (ड पआर) गर्दा यो तथ्य सार्वजनिक भएको हो।

चारसय १० मेघावाटबाट बढेर चार सय १७ मेघावाट पुग्ने आयोजनाले जनाएको छ। आयोजनाको वद्युत् उत्पादन क्षमता बढेसँगै स्थानीय खुसी भएका छन्। सुरुमा गरिएको अध्ययनले चार सय १० मेघावाट वद्युत् उत्पादन हुने सर्वेक्षण गरिएकामा अहिले ड पआरको प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट सात मेघावाट वद्युत् उत्पादन क्षमता बढ्ने आयोजनाका इन्जिनियर पदम थापाले बताए।

बारेकोट गाउँपालिकाको अँधेरीखोलामा निर्माण हुने बाँधको उचाइ सुरुमा दुई सय मटर रहेकामा अहिले दुई सय १० मटर बनाइएकाले वद्युत् उत्पादन क्षमता बढ्ने उनको भनाइ थयो। यस वर्षमा वातावरण प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन तयार भई वन मन्त्रालयमा स्वीकृतिका लागि पठाइएको छ। त्यस्तै आयोजनाको जग्गा अधग्रहणको कामसमेत सुरु गरिएको छ।

जल वद्युत् निर्माणस्थलका लागि अधग्रहण गरिएको चार हजार चार सय ६२ रोपनी (तीन हजार आठ सय ६१ कता) जग्गाको मुआब्जा उपलब्ध गराउनका लागि सूचनासमेत प्रकाशन गरिएको छ।

सरकारले सबै मुआब्जा दिने गरी दुई अर्ब ७२ करोड उपलब्ध गराएको वन तथा वातावरणमन्त्री शक्तिबहादुर बस्नेतले बताए। मुआब्जा यसै वर्ष वतरण गरिने उनको भनाइ थयो। चार वर्ष अघिदेखि मुआब्जा वतरण सुरु गरिए पनि रकम अभावमा अहिलेसम्म बाँधस्थल अँधेरीखोलामा एक सय ५० रोपनी र वद्युत्गृह निर्माणस्थलको दुई सय ५० रोपनीको मात्र मुआब्जा वतरण गरिएको थयो।

मन्त्री बस्नेतले भने, 'आयोजना निर्माणका लागि व भन्न देशसँग छलफल जारी छ, कर्णाली प्रदेशको मुहार फेर्ने यो आयोजना तो एकै समयमा निर्माण गर्न हामी निरन्तर लागि परेका छौं।' मुआब्जा वतरण गरिएको ठाउँमा यसअघि प्रतिरोपनी चार लाख ७९ हजार रुपैयाँका दरले वतरण गरिएको थियो। अब तीन हप्ता भित्र जग्गाको मूल्यांकन तथा गुनासा सुनेर जिल्ला प्रशासन कार्यालयले सरोकारवालाको बैठक बोलाइ नयाँ दरभाउ तोकेर मापदण्ड बनाई मुआब्जा वतरण गरिने प्रमुख जिल्ला अधिकारी जनकराज पन्तले जानकारी दिए।

दक्षिण एसियाको नमूना बाध बन्न लागेकाले पर्यटकीय हिसाबले समेत यो स्थान महत्वपूर्ण हुने उनले बताए। निर्धारित मति सकिएको कम्पनीको वस्तुतः योजना प्रतिवेदन (डपआर)को काम चार महिना भित्र सकने कम्पनीका इन्जिनियर पदम थापाले जानकारी दिए।

३२ महिना भित्र निर्माण गरिने भनी सम्झौता गरिएकोमा काम नसकेकाले ६ महिना थपिएको थियो। सामग्री ढुवानी, सुरक्षा व्यवस्था र वस्फोटक पदार्थ समयमै आपूर्ति नहुँदा निर्धारित समयमा काम पूरा गर्न नसकेको उक्त कन्सलटेन्टले बताएको छ।

बारेकोट गाउँपालिकाको अँधेरीखोलामा बाँध निर्माण र नलगाड नगरपालिका-७ दल्लीमा भूमगत वद्युतगृह निर्माण गरिने भएको छ। वद्युतगृह निर्माणका लागि तीन सय ४५ मटर सुरुङ्ग निर्माण गरी माटोको अवस्था पत्ता लगाउने काम सुरु गरिए पनि थपिएको मति सकँदासम्म दुई सय ५० मटर मात्र निर्माण गरिएको आयोजनाका इन्जिनियर थापाले बताए।(रासस)

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०१६/६/१

तल्लो अरुणमा भारत, चीन र जापानको प्रतिस्पर्धा, कसले उछिट्याउला ?

काठमाडौं—६ सय ७९ मेगावाटको तल्लो अरुण जल वद्युत आयोजना निर्माण गर्न भारत, चीन र जापानी कम्पनी प्रतिस्पर्धामा उत्रेका छन् । सम्बद्ध देशका कम्पनीले आफूले निर्माण गर्न सक्ने दाबी गर्दै लगानी बोर्डमा आशयपत्र पेश गरेका हुन् ।

भारतको सतलज जल वद्युत निगम (यो अरुण-३ निर्माण गरिरहेको कम्पनी हो), चीनको पावर चाइना र जापानको जे पावर कम्पनीले आशयपत्र पेश गरेको बोर्डले जानकारी दिएको छ । अरुण तेस्रोको क्यासकेडको रूपमा निर्माण गर्न सक्ने हुँदा यसमा सबैभन्दा बढी भारतीय कम्पनी नै अग्रसर देखिएको छ ।

उता चिनियाँ कम्पनीले भारतको समेत सहमति लएर आयोजना निर्माण गर्न सक्ने तर्क पेश गरेको छ । दुई कम्पनीको बीचमा उभएको छ, जे पावर । कुलेखानी जलाशय जस्तो आयोजनामा सहयोग गरेको जापानले तल्लो अरुण पनि सजिलै निर्माण गर्न सक्ने सम्बद्ध कम्पनीको दाबी छ ।

तीन कम्पनीले आ-आफ्ना दाबी पेश गरे पनि उनीहरू मध्ये जसले सरकारलाई बढी फाइदा वा सुवधा दिन्छ उसैलाई आयोजना दिन सक्ने बोर्डले जनाएको छ । 'अहिले कम्पनीहरूको आशयपत्रको मूल्यांकन भइरहेको छ, सर्ट लस्ट (छनोट) सूचीमा परेपछि सरकारलाई जसले बढी फाइदा दिन सक्छ उसैले पाउँछ,' बोर्डका एक अधिकारीले भने ।

यता ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालयले आयोजनामा लगानी खोज्ने जिम्मा हाइड्रो इलेक्ट्रि सटी इन्भेष्टमेन्ट एन्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी ल मटेड (एचआइ ड सएल) लाई दिएको थियो । कम्पनीले चीन तथा अमेरिकाबाट लगानी ल्याउनेबारे प्रक्रिया सुरु गरेको थियो ।

एचआइ ड सएलले तमोर जलाशय निर्माण गर्न पावर चाइनासँग सहकार्य गरेर अघि बढेकाले तल्लो अरुणमा पनि उनीहरूको आवद्धता रहेको छ । यसो त सरकारले दुई वटै आयोजना एउटै कम्पनीलाई दिन्छ वा दिँदैन त्यो भने मूल्यांकनपछि मात्र बाहिर आउला ।

एचआइ ड सएलले यसअघि आयोजनाका ला ग अमेरिकाको डबल ट्री नामक बैंकसँग सह लयत ऋण लने प्र क्रया अघि बढाएको थयो । आयोजनामा ५१ प्रतिशत वदेशी र ४९ प्रतिशत स्वदेशी लगानी गर्ने गरी मोडा लटीबारे छलफल भएको छ ।

सन् २०१७ को जुलाई महिनाको प्रारम्भिक अध्ययनअनुसार आयोजनाको लागत १.३ अर्ब अमेरिकी डलर अनुमान गरिएको छ । अहिले वद्युत विकास वभागले आयोजनाको वस्तुत आयोजना प्रतिवेदन (ड पआर) तयार गरिरहेको छ । लगानी खोज्न चासो देखाएकाले आयोजना एचआइ ड सएलले नै पाउने आधार पनि दे खन्छ ।

सरकारले प्रतिस्पर्धाका नाममा आयोजना लगानी बोर्डमा पुर्याएपछि केही समय एचआइ ड सएलले आप त जनाएको थयो । उसले आयोजनामा अमेरिका सहित चीन, भारत र कोरियाली बैंकबाट पनि सह लयत ऋण खोज्ने प्र क्रया सुरु गरेको थयो ।

२०७३ चैत १५ र १६ गते काठमाडौंमा सम्पन्न लगानी सम्मेलनका क्रममा 'साे केस'मा रा खएकाे आयाेजना त्यतिबेला पनि पावर चाइनाले तल्लाे अरुण निर्माण गर्ने घाेषणा गरेकाे थयाे । यही कारण चनियाँ कम्पनीकाे चासाे पनि भारतकाे भन्दा कम दे खँदैन । चीन र भारतकाे जुधाइमा आयाेजना जापानी कम्पनीले पाउन पनि सक्छ । तर, फेरि पनि यसमा सरकारले कस्ताे रणनीतिका साथ काम गर्छ र भू-राजनीतिकाे लडाइँ कस्ताे हुन्छ ? त्याे नै निर्णायक हुन सक्छ ।

सुरुमा ४ सय मेगावाट पहिचान गरिएको आयोजनाको उत्पादन अनुमतिपत्र सरकारले ब्राजि लयन कम्पनी ब्रास पावरलाई दिएको थयो । उक्त कम्पनीले ६ सय ५० मेगावाटसम्म क्षमता बढाएर निर्माण गर्ने इच्छा देखाए पनि पछि सरकारले खारेज गर्यो ।

ब्राजि लयन कम्पनी हटेपछि यो आयोजना भारतीय लगानीमा निर्माण गर्नेभन्दै पुष्पकमल दाहाल प्रधानमन्त्रीको रूपमा भारत भ्रमणमा जाँदा प्रस्ताव गरिएको थयो । सतलजले निर्माण गरिरहेको आयोजनासँग जो डएकाले भारतले अरु देशलाई यहाँ छिर्न देला भन्ने प्रश्न उठेको छ ।

वर्षौंदै ख ठूला आयोजनामा भू-राजनीति हाबी हुँदै आएको छ । नेपालले उ चत समयमा सही निर्णय गर्न नसक्दा यहाँ भारत, चीन तथा तेस्रो मुलुकले खेल्दै आएका छन् । तल्लो अरुणमा नेपालले प्रतिस्पर्धा भने पनि कतिको दरोसँग खुट्टा टेक्न सक्छ आयोजना निर्माण त्यसैमा निर्भर हुनेछ । घरी एचआइ ड सएललाई लगानी खोज्न आग्रह गर्ने त घरी प्रतिस्पर्धा भन्दै पसल थाप्ने सरकारकै ढुलमुले नीतिले पनि ठूला आयोजना वदेशी कम्पनीको खेल्ने मैदान हुने गरेका छन् । ब्रजि लयन कम्पनीले झन्डै १३ वर्षसम्म ओगटेको आयोजना ४ वर्षअघि खारेज गरेको थयो ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/६/१

नलगाड आयोजनाको जग्गा अ धग्रहण सुरु, साढे ३ हजार बढी परिवारले मुआब्जा पाउने

काठमाडौँ-सरकारले जाजरकोटमा निर्माण हुने नलगाड जलाशय जल वद्युत आयोजनाको जग्गा अ धग्रहण प्र क्रया सुरु गरेको छ । आयाेजनामा घर जग्गा पर्ने स्थानीय जग्गाधनी परिवारकाे नामावली सार्वजनिक गरेर संरचना निर्माण हुने क्षेत्रकाे जग्गा अ धग्रहण प्र क्रया सुरु गरिएकाे हाे ।

नलगाड हाइड्रोपावर कम्पनीले अघि बढाउन लागेको आयोजनाको जग्गा प्राप्ति ऐन २०३४ को दफा ९ (१) अनुसार ३ हजार ८ सय ६१ जग्गाधनीले मुआब्जा पाउने जिल्ला प्रशासन कार्यालय जाजरकोटले जनाएको छ ।

मुआब्जा पाउने जग्गाधनीले सूचना प्रकाशित भएको मितिले १५ दिन भित्र जग्गाको धनीपुर्जा, मालपोत तिरेको र सदलगायत आवश्यक प्रमाणपत्र लई आयोजनाको काठमाडौँस्थित मुख्य कार्यालय वा दल्लीमा रहेको स्थानीय कार्यालयमा बुझाएर मुआब्जा बुझ्नु पर्नेछ ।

आयोजना निर्माण गर्दा जिल्लाको बारेकोट गाउँपालिका अन्तर्गत पर्ने सावकको सकला गावसका १, २, ३, ४, ७, ८ र ९ नम्बर वडा प्रत्यक्षरूपमा प्रभावित हुनेछन् ।

नायकवाडा गावसका ५, ६, ७ र ८, रोकायागाउँ गावसका ६ र ९, तथा रामीडाँडा गावसका १, २, ३ र ६ नम्बर वडा डुबानमा पर्नेछन् । आयोजना प्रभावित स्थानीयलाई मुआब्जा बाँड्ने सरकारले ७२ करोड रुपैयाँ बराबरको रुकम वनियोजन गरेको छ ।

अध्ययनमै

३

दशक

नलगाड आयोजना पहिचान भएको ३ दशकको समय बितिसकेको छ । पछिल्लो अध्ययनले आयोजना ४ सय १७ मेघावाट क्षमतामा निर्माण गर्न सम्भव देखिएको छ ।

अहिलेसम्म आयोजनाको वस्तुतः परियोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) तयार हुन सकेको छैन । डीपीआर समयमा तयार नहुँदा आयोजनाको निर्माण कार्य सुरु हुन ढिलाइ भएको हो ।

अस्ट्रे लयाको स्मेक, अमेरिकाको एमडब्लूएच र नेपालको उदय कन्सल्ट प्रा लको जेभीमा सन् २०१६ को मे दे ख डीपीआरको काम गरिरहेका छन् । परामर्शदाता कम्पनीले सरकारसँग ३० महिनामा काम सम्पन्न गर्ने गरी सम्झौता गरे पनि ३९ महिना बितिसक्दा समेत आयोजनाको ड पआर तयार हुन सकेको छैन ।

अहिलेसम्म बाँधको डजाइन, वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन, टोपो तथा भौगर्भक अध्ययन, ड्र लड र ४ सय केभी प्रसारणलाइनको अध्ययन सकिएको छ ।

श्रोत : राजधानी, २०७६/५/२

२५ रुग्ण आयोजना सरकारलाई बुझाइने

काठमाडौं। बर्सेनि घाटामा गएका ६६ वटा जल वद्युत् आयोजनाको समस्या समाधान गर्न सरकारले पहल नगरे आयोजनाहरू सरकारलाई नै बुझाउने घोषणा उद्यमीले गरेका छन् । स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकको संस्था (इप्पान)ले बुधवार राजधानीमा आयोजित कार्यक्रममा जल वद्युत् उत्पादकले यस्तो घोषणा गरेका हुन् ।

‘जल वद्युत् आयोजनाहरूको अवस्था र लगानीमैत्री वातावरण’ वषयक अन्तर क्रया कार्यक्रममा निजी क्षेत्रका यी उत्पादकले कुल २८१ दशमलव ५९ मेगावाटका ६६ आयोजना बर्सेनि घाटामा गइरहेको जानकारी दिए । कार्यक्रममा नेपाल बैंकर्स संघका अध्यक्ष ज्ञानेन्द्र ढुंगानाले जल वद्युत् क्षेत्रको उन्नयनका लागि पुनर्कर्जा (रिफाइन्सिङ) मा नीतिगत परिमार्जन आवश्यक रहेको बताए । उनले रिफाइन्सिङका लागि पहल गर्न जल वद्युत् लगानीकर्तालाई सुझावसमेत दिएका थिए । अध्यक्ष ढुंगानाले आयोजनालाई संकटबाट मुक्त गराउने एउटा मात्र उपाय रिफाइन्सिङ भएको तर्क पेस गरे । उनले भने, ‘अहिलेको रिफाइन्सिङ नीतिले जल वद्युत् आयोजनाको समस्या समाधान हुँदैन । दीर्घकालीन वकल्पका लागि पहल आवश्यक छ ।’

निजी क्षेत्रको लगानीमा ‘रिफाइन्सिङ’का लागि निजी क्षेत्र एकजुट भएर सरकार वा नेपाल राष्ट्र बैंकलाई आग्रह गरी आवश्यक नीति ल्याउन सके ब्याज नबढ्ने उनले बताए । कार्यक्रममा निजी क्षेत्रका जल वद्युत् उत्पादकहरूले आयोजना निर्माण अवधिभर पुनर्कर्जा सुविधा दिन माग गरेका थिए । अहिले ६ महिनाका लागि मात्रै पुनर्कर्जा दिन सक्ने प्रावधान छ ।

कार्यक्रममा पूर्वअर्थमन्त्री रामशरण महतले नेपाल वद्युत् प्राधिकरण र निजी क्षेत्रका आयोजनालाई फरक नीति हुन नहुने बताए । निजी क्षेत्रसँग वद्युत् उत्पादनमा प्रतिस्पर्धा गरिरहेको वद्युत् प्राधिकरण नै निजी क्षेत्रसँग वद्युत् खरीद तथा प्रसारण गर्ने निकाय भएका कारण निजी क्षेत्रको हितमा काम नहुने अवस्था रहेको भन्दै उनले प्राधिकरणको खण्डीकरण गर्न आवश्यक रहेकोमा जोड दिए । उनले कर्जाको ब्याजदरमा सरकारले अनुदान दिनुपर्ने बताए । यसो गर्दा आयोजनाको अवस्थामा सुधार हुँदै जाने र पछि ती आयोजना सरकारलाई नै हस्तान्तरण हुने हुँदा यसबाट सरकारलाई केही घाटा नहुने उनले तर्क गरे ।

कार्यक्रममा ऊर्जा उत्पादकहरूले आव २०७६-७७ मा घोषणा भएबमोजिम निर्माण सम्पन्न भई व्यापारिक उत्पादन सुरु गरेका आयोजनालाई दिने भनिएको अनुदानबापतको रकम तत्काल

भुक्तानी दिनुपर्ने माग गरेका थिए । यस्तै, २०७१ चैत मसान्तसम्म व भन्न आयोजनालाई दिने भनिएको पोस्टेट रेटअनुसारको वद्युत् खरिददर कायम गरी वगतको बाँकी तत्काल भुक्तानी दिन पनि माग गरेका थिए । हालका भएका लगानीकर्तालाई रुग्ण अवस्थामा रहेका आयोजनाबाट मुक्त बनाउन ५ प्रतिशत ब्याजदरमा कर्जाको पुनर्ता लकीकरण हुनुपर्नेसमेत माग गरेका छन् ।

८३ वटा आयोजनाबाट ५६१ मेगावाट

निजी क्षेत्रले २५ वर्षको अवधमा ८३ वटा आयोजनाबाट ५६१ मेगावाट उत्पादन गरेको छ । १३ हजार १४९ मेगावाट जल वद्युत् आयोजना निर्माणको व भन्न चरणमा छन् । हालसम्मको जम्मा लगानी ७ खर्ब ७ अर्ब लगानी हुँदा ६६ वटा आयोजनामा मात्रै ५२ अर्ब लगानी भएको छ भने अगामी ५ वर्षमा १२ खर्ब लगानी गरिने ऊर्जा उत्पादकले दाबी गरेका छन् । सञ्चालनमा रहेका ८३ वटा आयोजनाको अवस्था हेर्ने हो भने २० आयोजना बैंकले ललाम गर्ने अवस्थामा पुगेको, १८ आयोजना नाजुक अवस्थामा रहेको र २८ वटा आयोजना कमजोर वतीय अवस्थामा रहेको इपानले सार्वजनिक गरेको कार्यपत्रमा उल्लेख छ ।

२५ वटा आयोजना रुग्ण अवस्थामा

रुग्ण जल वद्युत् आयोजना समन्वय स मतिका संयोजक सूर्यप्रसाद अ धकारीले सञ्चालनमा रहेका आयोजनामा अहिले २५ वटा आयोजना रुग्ण अवस्थामा भए पनि निकट भ वष्यमै ६६ वटा आयोजना थला पर्ने अवस्थामा आउने बताए । उनले भने, ' वद्युत् खरिद दर पीपीएले नै आयोजनालाई रुग्ण अवस्थामा पुऱ्याएको छ । बैंकको ब्याजदर, नेपाल वद्युत् प्रा धकरणले सम्झौता गरेको पीपीएदर र सरकारका नीति नियमले निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहित गर्नुको सट्टा ऊर्जा क्षेत्रबाट भगाउन लागेको छ ।'

'हामीले २८ प्रतिशत व भन्न पेनाल्टी र १४ प्रतिशत पानी अभावले क्षति बेहोर्नुपरेको छ । यो स्थितिमा हामी बाँच्न सक्दैनौं । बरु अहिलेकै अवस्थामा सरकारलाई आयोजना हस्तान्तरण गर्न तयार छौं,' उनले भने । राष्ट्रिय पुँजी निर्माण गर्न सरकारले प्रतिबद्धता तत्काल कार्यान्वयन गर्नुपर्ने जरुरी भएको अ धकारीले बताए ।

श्रोत : काव्तिपुर, २०७६/५/२

खुदी जल वद्युत्मा फेरि बाढी पस्यो

(लमजुङ) — मर्स्याङ्दी गाउँपा लका-९ सम्पानीस्थित ४ मेगावाटको खुदी जल वद्युत् केन्द्रमा फेरि बाढी पसेको छ। यसअघि भदौ २४ गते वद्युत्गृहमा बाढी पसेको थियो।

राम्रोसँग छेकवार नगर्दा लेते खोल्सीमा आएको बाढी वद्युत् गृह भत्र पुनः पसेको हो। बाढी पसेपछि सरसफाइ थालेकामा पुनः बाढी पसेको जल वद्युत् केन्द्रले जनाएको छ।

जल वद्युत् केन्द्रमा कार्यरत १५ जनाभन्दा बढीले सरसफाइ गरिरहेका थिए। 'सरसफाइ गरिरहेका थियौं। अब बाढी आउँदैन होला जस्तो लाग्यो। पर्खाल पनि लगाएका थियौं,' केन्द्रका इन्चार्ज रमेश घि मरेले भने। उनका अनुसार फेरि बाढी पसेपछि फेरि सरसफाइ था लएको छ।

वद्युत्गृह भत्र आइतबार साँझ बाढी पसेको र त्यसपछि निरन्तर सरसफाइ गरिरहेको उनले बताए। 'हामी सरसफाइ मात्रै गर्न सक्छौं। मे सन भत्र केभएको हो भन्ने थाहा पाउन र यसको मर्मतका ला ग इन्जिनियरहरू नै आउनुपर्छ। बुटवल पावर कम्पनीबाट इन्जिनियरहरूलाई बोलाएका छौं,' उनले भने। उनका अनुसार वद्युत्गृहमा रहेको जेनेरेटर, टर्बाइनलगायत वद्युत् उत्पादन गर्ने मे सनरी सामग्रीको भत्र पानी पसेको छ। मर्मत नगरी उक्त मे सनरी सामान सञ्चालन गर्न मल्दैन।

यसअघि पनि पटकपटक बाढीको चपेटामा पर्दै आएको खुदी जल वद्युत् केन्द्र यस वर्ष एक साताको अवधमै दुईपटक बाढीको चपेटामा परेको हो। केन्द्रका सुपरभाइजर दीपक भण्डारीका अनुसार यसपटक लेते खोल्सीको पानी बलक हुँदा वद्युत्गृहतर्फ बाढी मो डएको र भत्र पसेको हो। जल वद्युत्मा बाढी पस्दा कति क्षति भयो भन्ने य कन ववरण अझै भन्न नस कने उनले बताए।

जल वद्युत् केन्द्रले बर्खायाममा दैनिक (२४ घण्टा) १ लाख युनिट वद्युत् उत्पादन गर्दै आएको छ। बर्खायाममा प्रतियुनिट ४ रुपैयाँमा पीपीए (वद्युत् खरिद-बिक्री सम्झौता) गरिएको उक्त आयोजना १ दिन बन्द हुँदा मात्रै ४ लाख घाटा पर्छ। यसअघि २०६५ मा खुदीखोलाको बाढी वद्युत्गृहमा पस्दा ५ महिना वद्युत् उत्पादन बन्द भएको थियो। ठेकेदार कम्पनीका एकजनालाई समेत बगाएको थियो।

झन्डै ६० करोड रुपैयाँको लागतमा निर्माण भएको खुदी जल वद्युत् आयोजना २०६३ पुस १५ गते दे ख सञ्चालनमा आएको हो। आयोजनामा बुटवल पावर कम्पनी (बीपीसी) को ६०,

एचसीटीएचआई क्यानडाको २५ र लमजुङ वद्युत् विकास कम्पनी (लेडको) को १५ प्रतिशत लगानी छ ।

श्रोत : काठमाडौं, २०७६/५/२

तमोरका ला ग एउटा मात्रै प्रस्ताव

काठमाडौं — तमोर जलाशययुक्त आयोजना निर्माणका ला ग एउटा कम्पनीबाट मात्रै प्रस्ताव परेको छ । लगानी सम्मेलनले दुईवटा संयुक्त उपक्रम (जेभी) सँग प्रस्ताव माग गरेको भए पनि जल वद्युत् विकास कम्पनी ल मटेड र पावर कन्स्ट्रक्सन कर्पोरेसन अफ चाइना ल मटेडको जेभीले मात्रै प्रस्ताव पेस गरेका छन् ।

जल वद्युत् विकास कम्पनी ल मटेडको प्रमुख कार्यकारी अधिकृत छ व पोखरेलले केही दिनअघि लगानी बोर्ड कार्यालयमा प्रस्ताव पेस गरिएको बताउँदै निर्माण मोडा लटीको वषयमा थप बोल्न न मल्ने टिप्पणी गरे ।

बोर्डको साउन १६ गते बसेको बैठकले जल वद्युत् विकास कम्पनी ल मटेडसँग जेभी रहेको पावर कन्स्ट्रक्सन कर्पोरेसन अफ चाइना ल मटेड तथा नेब्रास पावर कतार होल्डिङसँग जेभी रहेको फुजी इलेक्ट्रिक कम्पनी ल मटेड जापानसँग सलबन्दी प्रस्ताव माग गर्ने निर्णय गरेको हो ।

वद्युत् प्रा धकरणले अध्ययन गरिरहेको आयोजना दुई आकर्षक प्रस्ताव पेस गर्ने कम्पनीलाई निर्माणका ला ग दिने भन्दै बोर्ड कार्यालयले प्रस्ताव माग गरेको थियो । काठमाडौंमा चैत १५ र १६ गते आयोजना गरिएको लगानी सम्मेलनमा ७५६ मेगावाटको यो आयोजना सोकेस गरिएको थियो ।

सम्मेलनको क्रममा आयोजना निर्माणका ला ग पाँच कम्पनीले इच्छा देखाएका भए पनि दुईवटा जेभीसँग मात्रै प्रस्ताव पेस गरिएको थियो । बोर्ड कार्यालयले २१ दिने म्याद दिएर प्रस्ताव माग गर्न पत्र पठाउने निर्णय गरेको थियो । प्रस्ताव पेस गर्न आइतबार अन्तिम म्याद थियो । बोर्ड बैठकले दुई प्रस्ताव मूल्यांकनका ला ग मूल्यांकन स मति पनि गठन गरिसकेको छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइमन्त्री वर्षमान पुनको संयोजकत्वमा गठित स मतिले प्राप्त प्रस्तावको मूल्यांकन गर्नेछ । लगानी बोर्डका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत महाप्रसाद अधिकारीले आइतबारसम्म म्याद भएकामा एउटा कम्पनीको मात्र प्रस्ताव परेको जानकारी दिए । 'त्यो प्रस्तावलाई मूल्यांकन स मतिले मूल्यांकन गरेपछि बोर्डमा पेस हुन्छ । बोर्डको आगामी बैठकबाट नभए अर्कोबाट निर्णय गर्छौं,' उनले भने ।

वद्युत् विकास वभागले तमोर जलाशययुक्त आयोजना अध्ययनका लाग २०७० साउन १६ गते
वद्युत् प्रा धकरणलाई अनुमतिपत्र दिएको थयो । ए सयाली विकास बैंकको सहयोगमा प्रा धकरणले
आयोजनाको वस्तुतः परियोजना प्रतिवेदन तयार गर्ने प्र क्रया अघि बढाइसकेको छ ।

ऊर्जा उत्पादनका हिसाबले महत्त्वपूर्ण मानिएको यो आयोजना सन् १९८५ मा जापानी सहयोग
नियोग (जाइका) ले पहिचान गरेको हो । कोसी नदी जलस्रोत विकास गुरुयोजना तयार पार्ने
क्रममा आयोजनाको पहिचान गरिएको हो । पूर्वी नेपालको तेह्रथुम, पाँचथर र ताप्लेजुङ जिल्लाको
समानामा बन्ने आयोजना ७६२ मेगावाट ज डत क्षमतामा बनाउने स कने भन्दै प्रा धकरणले
वद्युत् विकास वभागमा अनुमति पत्र संशोधनका लाग निवेदन दिएको भए पनि कुनै निर्णय
भइसकेको छैन । बोर्ड कार्यालयले भने आयोजनालाई ७५८ मेगावाट ज डत क्षमता हुने भन्दै
प्रस्ताव पेस गरेको छ ।

यद्यपि आयोजनाको वस्तुतः अध्ययनपछि मात्रै उपयुक्त ज डत क्षमता पहिचान हुनेछ । वद्युत्
प्रा धकरणले गरेको प्रारम्भिक अध्ययनअनुसार यो आयोजना सुक्खायाममा दैनिक ८ घण्टा
सञ्चालन गर्न स कन्छ भने वर्षायाममा १६ घण्टा लगातार सञ्चालन गर्न स कने दे खन्छ । बाह्रै
महिना ऊर्जा उत्पादनका हिसाबले यो आयोजना महत्त्वपूर्ण हुने भन्दै प्रा धकरणले यसलाई
प्राथ मकतामा राखेको थयो । आयोजनाले सुक्खायाममा १ हजार १ सय ११ गगावाट आवर र
वर्षायाममा १ हजार ८ सय ७२ गगावाट वद्युत् उत्पादन गर्न सक्छ ।

आयोजनालाई ७६२ मेगावाट ज डत क्षमतामा निर्माण गर्दा यसले ३७ मेगावाटको काबेली 'ए' र
२१ मेगावाटको तल्लो हेवा आयोजनालाई असर गर्नेछ । यी दुवै आयोजना अहिले निर्माणाधीन
अवस्थामा छन् । आयोजना पूर्ण क्षमतामा निर्माण गर्दा असर पर्ने दुवै आयोजनालाई तमोरले
क्षतिपूर्ति दिनुपर्ने हुन्छ । आफूले अध्ययन गरिरहेको आयोजना बोर्डमार्फत अघि बढ्ने भए पनि
प्रा धकरणले बोर्ड कार्यालयसँग अध्ययनको क्रममा भएको खर्चको क्षतिपूर्ति माग्ने तयारी गरेको
छ । यो आयोजना निर्माण सम्पन्न हुन्जेल काबेली 'ए' र तल्लो हेवा सञ्चालन भई सरकारलाई
हस्तान्तरणको चरणमा आइसक्ने र केही वर्षको ऊर्जा बराबरको मात्रै क्षतिपूर्ति तिर्नुपर्ने
प्रा धकरणको वश्वास छ । प्रा धकरणले आफैँले यो आयोजना अघि बढाउन इच्छा देखाएको भए
पनि अघिल्लो वर्ष ऊर्जा मन्त्रालयले आयोजना निर्माणका लाग चनियाँ कम्पनीलाई भर्नाउने
तयारी गरेको थयो ।

लगानी सम्मेलनको पूर्वसन्ध्यामा तयार पारिएको सार्वजनिक निजी साझेदारी तथा लगानी बोर्ड
ऐनले २ सय मेगावाट मा थका आयोजना लगानी बोर्डबाट परिचालन हुने व्यवस्था गरेको थयो ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/६/३

मा थल्लो मार्दी आयोजनाको उत्पादन सुरु, प्रणालीमा ७ मेगावाट थ पयो
काठमाडौं—मा थल्लो मार्दी जल वद्युत आयोजनाको ७ मेगावाट वद्युत राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमा
जो डएको छ । कास्कीको मार्दी खोलामा निर्माण सम्पन्न आयोजनाको वद्युत शुक्रबारबाट
प्रणालीमा जो डएको हो । वद्युतगृहमा जडान भएका इलेक्ट्रो मेकानिकल उपकरणको परीक्षण पूरा
गरेर उत्पादन सुरु गरिएको आयोजना निर्देशक करण केसीले बताए । उनका अनुसार नेपाल
वद्युत प्रा धकरणको प्रा व धक टोलीले परीक्षण उत्पादन सुरु गरेको हो । २ साताको परीक्षणपछि
आयोजनाले व्यावसायिक उत्पादन सुरु गर्ने उनले बताए ।

२०७५ चैतदे ख वद्युत उत्पादन गर्ने ता लका भए पनि आयोजना स्थलमा सुख्खा पहिरो खस्ता
पाइप लाइनको एलाइनमेन्ट परिवर्तन गर्नुपरेकाले ५ महिना ढिलो गरी वद्युत उत्पादन सुरु
भएको प्रवर्द्धक युनाइटेड इदी मर्दी एण्ड आरबी हाइड्रो पावर कम्पनीले जनाएको छ । उत्पादित
वद्युत नेपाल वद्युत प्रा धकरणको १३२ केभी बास्कोट सबस्टेसनमा लगेर जो डएको छ ।
सबस्टेसनसम्म आवश्यक पर्ने प्रसारण लाइन प्रवर्द्धक कम्पनी आफैले निर्माण गरेको छ । १ अर्ब
२५ करोड रुपैयाँ लागतमा पूरा हुन लागेको आयोजनामा प्राइम बैंकको अगुवाईमा जनता र
सेन्चुरी बैंकको ऋण लगानी छ । ९० करोड बैंकको ऋण र ३५ करोड स्वपूँजी लगानी छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/६/३

एक सातामा सोलुको ड्राइ टेष्ट, दर्शैपछि वद्युत उत्पादन

काठमाडौं—साढे २३ मेगावाटको सोलु जल वद्युत आयोजनाको संरचना तथा उपकरण परीक्षण अबको एक सातामा सुरु गरिने भएको छ । सोलुखुम्बुको सोलु खोलामा निर्माण सम्पन्न आयोजनामा जडान भएका उपकरणको परीक्षण गर्न ला गएकाे हाे । स भल, हाइड्रो तथा इलेक्ट्रो मेकानिकलतर्फको काम सम्पन्न भइसकेकाले वद्युत उत्पादन सुरु गर्नुअघि ठेकेदारले उपकरण परीक्षण (ड्राई टेष्ट) गर्ने तयारी गरेको प्रवर्द्धक अप्पर सोलु हाइड्रो इलेक्ट्रिक कम्पनीका कार्यकारी निर्देशक शशीसागर राजभण्डारीले बताए । ‘आयोजना पूरा भइसकेको छ,’ उनले भने, ‘यसअघि नै वद्युत उत्पादन सुरु भइसक्ने थयो । तर, प्रसारण लाइनको समस्याले अलमल भयोे । अब प्रा धकरणले ३३ केभी ओखलढुंगा-बुईपा-सल्लेरी लाइनमा जोड्ने वकल्प दिएको छ ।’ उनले दर्शैपछि आयोजनाको संरचनामा पानी भरेर परीक्षण सुरु हुने बताए । सोलु कोरिडोर प्रसारण लाइन पूरा भइसकेकाले तत्काललाई आयोजनाको एउटा युनिटमात्र जोड्ने उनले बताए । ‘३३ केभीमा जोड्दा एउटा युनिटमात्रै चलाउन सक्छ । १२ मेगावाटको युनिटलाई ६ मेगावाटमा चलाउने पर्ने दे खएको छ । लाइनको क्षमता ५ मेगावाटकोमात्रै छ’ उनले भने । प्रा धकरणले चैत भत्र १३२ केभी सोलु कोरिडोर प्रसारण लाइन सम्पन्न गर्ने प्रतिवद्धता जनाएकाले केही महिना आयोजनाको आधाभन्दा बढी वद्युत खेर जाने अवस्था रहेको कम्पनीले जनाएको छ । प्रसारण लाइन तयार नहुन्जेल ८६ मेगावाटको सोलु दूधकोसी आयोजनाका ला ग आवश्यक वद्युत दिन मल्ने गरी वतरण लाइन वस्तार गरिदिन प्रा धकरणलाई आग्रह गरेको पनि उनले बताए । ‘हाम्रो सबै वद्युत ३३ केभी लाइनमा जोड्न सम्भव छैन । वद्युत खेर जाने अवस्था रहन्छ,’ उनले भने, ‘सोलु दूधकोसीले उपयोग गर्दा ६ मेगावाट जतिको खपत हुन्छ ।’ सोलु दूधकोसी आयोजनासम्म लाइन वस्तार गरिदिन प्रा धकरण सहमत भइ अहिले काम सुरु गरिसकेको छ । सोलु सरकारले प्रतिस्पर्धा गराएर निजी क्षेत्रलाई निर्माण गर्न दिएका ६ मध्येको एउटा (सुपर सक्स) आयोजना हो । प्रसारण लाइन अभावमा वद्युत खेर गए वद्युत प्रा धकरणले र प्रसारण लाइन पहिले तयार भए आयोजनाको प्रवर्द्धकले ४५ प्रतिशत हर्जना तिर्नुपर्ने प्रावधान छ । सोलु खोलामा सोलु सहित ८२ मेगावाटको तल्लो सोलु, १८ मेगावाटको मा थल्लो सोलु, ८६ मेगावाटको सोलु दूधकोसी र सोलुको सहायक खोलामा ५.२ मेगावाटको जुनबेसी आयोजना निर्माणधीन छन् ।

श्रोत : राजधानी, २०१६/५/३

डादी जल वद्युत्ले एक वर्ष भत्रै उत्पादन गर्ने

लमजुङ। लमजुङमा निर्माणाधीन डादी जल वद्युत् आयोजनाको ६५ प्रतिशत निर्माण पूरा भएको छ । उक्त आयोजना अबको एक वर्ष भत्रै सम्पन्न गरी बिजुली उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखएको निर्माण पक्षले जनाएको छ ।

मस्याङ्दी गाउँपालिका-६ मा बहने डादी नदीमा सो आयोजना निर्माण गरिएको हो । सोही वडाको नाइचे गाउँभन्दा दुई सय मटरमाथि आयोजनाको बाँध बाँधेर वद्युत् आयोजनाको निर्माण कार्य भइरहेको सो आयोजनाका जनसम्पर्क अधिकृत वजय

गुरुङले बताए ।

उनका अनुसार आयोजनाको सुरुङ मार्ग चार क म छ । त्यसको ब्रेक थुर भइसकेको छ । उनले भने, 'सुरुङको आधा भाग फनिङको काम पनि सम्पन्न भएको छ ।' आयोजनाको पावर हाउस ठूलीबेंसीको डहीमा निर्माण गरिएको छ ।

आयोजनाको निर्माण कार्य सकेसम्म २०७६ को चैत मसान्तसम्ममा सक्ने लक्ष्य

छ । आयोजनाका लेखा तथा प्रशासन अधिकृत वासुदेव गर्तोलाले भने, 'आयोजनाको उत्पादन क्षमता ३० मेघावाट क्षमता छ । १५ मेघावाट क्षमताका दुईवटा उत्पादन मे सन (टर्वाइन) जडान गरिने भएको छ ।'

आयोजनाको उत्पादन कार्य ढिलोमा पनि २०७७ सालको असारमा हुनेछ । 'अन्यथा, मा सक ५ लाख क्षतिपूर्ति तिर्नुपर्ने हुन्छ,' गर्तोलाले भने ।

कुल ६ अर्ब रुपैयाँमा निर्माण हुने अनुमान गरिएको सो आयोजनाको आयोजनाको निर्माणका लाग मात्र ४.२३ अर्ब लाग्ने र अन्य खर्च आयोजना स्थलसम्म जाने सडक निर्माण र प्रभाव क्षेत्रको विकास निर्माण आदिमा खर्च हुने गर्तोलाले

जानकारी दिए ।

उनका अनुसार सो आयोजना बुटवल पावर कम्पनी र लमजुङ वद्युत् विकास कम्पनी (लेङ्को)ले निर्माण गरिरहेका हुन् । जसमा ९७ प्रतिशत खर्च बुटवल पावर कम्पनी र लेङ्कोले बेहोर्ने उनको भनाइ छ ।

सो आयोजनाको प्रवर्द्धक कम्पनीले वद्युत् प्राधिकरणसँग २०७३ को वैशाखमा पीपीए गरेको हो । जसको दररेट सुख्खा याममा ८ रुपैयाँ ४० पैसा र वर्षायाममा चार रुपैयाँ ८० पैसा रहेको गर्तोलाले बताए । उनका अनुसार पाँच महिना सुख्खा याम तो कएको छ ।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/५/३

सडक कनाराका पोल सार्न ५० अर्ब लाग्ने

सडक वस्तारका लाग सार्नुपर्ने पोलका लाग मात्र ५० अर्ब रुपैयाँभन्दा बढी खर्च लाग्ने वद्युत् प्राधकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसडले बताएका छन्। प्रदेश-५ को मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयले बिहीबार बुटवलमा गरेको कार्यक्रममा घिसडले पोल सार्न पर्याप्त बजेट नभएकाले पनि काममा ढिलाइ भइरहेको जानकारी दिए।

उनले सडक वभागले ठेक्का गर्दा नै पोल सार्ने वषयलाई समेट्नुपर्ने बताउँदै प्राधकरणले प्राधक सहयोग र सहजीकरण मात्रै गर्न सक्ने प्रस्ट पारे। 'मुलुकभर सडक वस्तार भइरहेको छ, त्यहाँ रहेका पोल सार्न मात्र ५० अर्ब रुपैयाँभन्दा बढी लाग्ने देखिएको छ, तर सरकारले बजेट भने २०-२५ करोड मात्रै दिन्छ,' उनले भने, 'एकातर्फ पोल सार्न बजेट अभाव छ, त्यसैले सम्बन्धित निकायले सार्नुपर्छ, गुणस्तर सुनिश्चित र प्राधक सहयोग गर्न हामी तयार छौं।'

उनका अनुसार सरकारले पोल सार्नका लाग गत आर्थिक वर्षमा २१ करोड र चालू आवमा २४ करोड रुपैयाँ वनियोजन गरेको छ। प्राधकरणको आँकडाअनुसार मुलुकभर २० हजारभन्दा बढी पोल सार्नुपर्ने देखिएको छ। त्यसमध्ये १ हजार ७ सय पोलहरू प्रदेश-५ मा मात्र सार्नुपर्ने भइसकेको छ।

प्रदेश-५ का मुख्यमन्त्री शंकर पोखरेलले सडक वस्तारका क्रममा पोल नसारिदिएको भन्दै प्राधकरणको आलोचना हुने गरेकाले यसतर्फ ध्यान दिनुपर्ने बताए। 'सडकमा रहेका वद्युत् पोलहरू समयमै सार्न नसक्दा आयोजनाको निर्माण प्रभावित हुने गरेको छ, यसबाट प्राधकरणको प्रतिष्ठामा नै आघात पुग्न गेकाले सरकारी निकायबीच समन्वय गरी काम अगाडि बढाइनुपर्छ,' उनले भने। कार्यक्रममा प्रदेश-५ मा ऊर्जा विकासको सम्भावनाबारे ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालयका सहसचिव प्रवीणराज अर्याल र वैकल्पिक ऊर्जाबारे वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रका कार्यकारी निर्देशक मधुसूदन अधिकारीले कार्यपत्र पेस गरेका थिए।

प्रदेश-५ सरकारले आर्थिक वर्ष ०७८/७९ सम्ममा आफूअन्तर्गत रहेका १२ जिल्लामा शतप्रतिशत वद्युतीकरण गर्ने घोषणा गरेको छ। अहिले यस प्रदेशका ८१ प्रतिशत जनसंख्यामा वद्युत्को पहुँच पुगेको छ।

प्राधकरणले प्रदेश-५ का ८ जिल्लालाई चालू आवमा शतप्रतिशत वद्युतीकरण भएको घोषणा गर्दै छ। प्रदेश सरकारले चालू आवमा ऊर्जा क्षेत्रमा ३५ करोड रुपैयाँ वनियोजन गरेको छ। यस प्रदेशमा

३६.४५ मेगावाटका ६ जल वद्युत् आयोजना सञ्चालनमा छन् भने ६४ मेगावाटका ६ आयोजना निर्माणाधीन छन् ।

श्रोत : अजलाइन खबर, २०७६/६/४

जवाफ दिने निकाय अनुपस्थित हुँदा बुढीगण्डकी प्रभा वत आक्रोशत

४ असोज, गोरखा । बुढीगण्डकी आयोजनाको अवस्था र चुनौती वषयक बहस कार्यक्रममा उर्जामन्त्री वर्षमान पुन आउने गाइगुई सुनेका प्रभा वतहरु जिज्ञाशै जिज्ञाशा बोकेर सदरमुकाम आएका थए ।

तर मन्त्री मात्र होइन, मन्त्रालयका प्रतिनिध र मुआब्जा निर्धारण स मतिका संयोजक एवं प्रमुख जिल्ला अ धकारी देवेन्स ला मछाने पनि कार्यक्रममा नआएपछि निराश भएर फर्के ।

आयोजनाको तर्फबाट वातावरण मुआब्जा वतरण, पुनर्वास तथा पुनस्थापना इकाइ प्रमुख कृष्ण कार्की आनो प्रस्तुति राखेर वाहिरिए । यसले प्रभा वचलाई थप आक्रोशत बनायो । ‘न मन्त्रालयका मान्छे छन्, न आयोजनाका,’ बुढीगण्डकी आयोजना सरोकार स मतिका संयोजक हरेराम ढकालले भने, ‘हामीले राखेको प्रश्नको उत्तर कसले दिन्छ ?’

प्रभा वतको समस्याप्रति सरकार गम्भीर नभएको उनको आरोप छ । ‘पहिले हामीलाई आयोजना वरोधी भन्ने सरकार आफैं आयोजना वरोधी बनेको छ, प्रभा वतको समस्या हल गर्न केही पहल गरेको छैन,’ उनले भने । आरुघाट र आर्खेत बजारको मुआब्जा निर्धारणमा ढिलाइ हुनुको कारण उनले मागे । वगत तीन वर्षदेखि आयोजनाबारे कुनै नयाँ निर्णय नभएको भन्दै आवश्यक छलफल वना पुर्नवास र पुर्नस्थापनाका ला ग स्थान छनोट गरिएको बताए ।

सम्बन्धित निकायको प्रतिनिधत्व नभएको भन्दै आरुघाट गाउँपालिका अध्यक्ष पूर्ण दाहालले पनि असन्तुष्टि व्यक्त गरे ।

‘यो कार्यक्रम स्वस्थानी जस्तो भयो, उत्तर दिने निकाय खोइ ?’ उनले सोधे, ‘आरुघाट र आर्खेतको मुआब्जा तोक्न कहाँ हलो अइ कयो हामीलाई भनिदिनुप्यो ।’ आयोजनाले रोक्का गरेको जग्गा फर्ता गर्न उनले आग्रह गरे । ‘हामीलाई अब मुआब्जा चाहिएन, रोक्का भएको जग्गा फर्ता गरिदिनुप्यो, जुन दिनबाट जग्गा रोक्का भयो त्यस दिनदेखि अहिलेसम्मको व्याज पनि चाहिन्छ,’ उनले भने ।

कार्यक्रममा सहभागी आरुघाटका नारायण प्रसाद श्रेष्ठले आयोजनाबाट आफूहरू पी डत बनेको गुनासो गरे । 'डुब्ने हल्ला भएदेखि व्यापारमा मन्दी लागेको छ, आनै घरजग्गा धतो राखेर ऋण लन पाइँदैन, बालबच्चा पढाउन, परिवार पाल्न मुश्किल भइसक्यो', उनले गुनासो गरे ।

कार्यक्रममा सहभागी अ धकांशले बाँकी क्षेत्रको तत्काल मुआब्जा निर्धारण गर्न माग गरेका छन् । स्वदेशी लगानीमै आयोजना बनाउनुपर्ने उनीहरूको सुझाव छ । कांग्रेस जिल्ला सचिव नन्दप्रसाद न्यौपानेले चनियाँ कम्पनीलाई आयोजना निर्माणको जिम्मा दिनुलाई भ्रष्टाचारको संज्ञा दिए । समाजवादी पार्टीका केन्द्रिय सदस्य ज्ञानेन्द्र कुमालले डुवानमा पर्ने ऐतिहासिक र सांस्कृतिक महत्वका कुराको संरक्षणमा सरकारको ध्यान नपुगेको बताए ।

सहभागी अ धकांशले प्रभावतको समस्या समाधानमा सरकारले चासो नदिएको आरोप लगाएका छन् ।

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/६/४

वतीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम र प्रतिफल

१९९४ सालमा नेपाल बैङ्कको स्थापना भएसँगै नेपालमा आधुनिक बैङ्क कड प्रणालीको सुरुवात भए तापनि करिब ५ दशक (२०४०)सम्म राज्य नियन्त्रित दुई वा णज्य बैङ्क र दुई वकास बैङ्क मात्र थए । २०४२ दे ख अवलम्बन गरिएको आ र्थक उदारीकरणको नीतिले बैङ्क कड क्षेत्रमा निजीक्षेत्रको प्रवेशसँगै बैङ्कहरूको सङ्ख्यामा वृद् ध आयो । त्यससँगै २०४० को दशकमा लघु वतले सामाजिक परिचालन र गरिबी निवारणको महत्वपूर्ण औजारका रूपमा वशव्यापी रूपमा मान्यता पाइरहेको परिप्रेक्ष्यमा नेपालमा पनि ग्रामीण बैङ्क, साना कसान सहकारी, वतीय मध्यस्थता गर्ने गैरसरकारी संस्था र बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरूमाफत लघु वत कार्यक्रमहरू लागू गरिए ।

सरकारले २०५६ सालमा वतीय क्षेत्र रणनीतिका रूपमा सुधारको मार्ग चत्र तयार पार्यो। र नेपालको वतीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रमसम्बन्धी रणनीति पत्र, २०५७ लागू गरियो । यसमा राष्ट्रिय वा णज्य बैङ्क र नेपाल बैङ्कको पुनर्संरचना गर्ने, नेपाल राष्ट्र बैङ्कलाई पुनर्सङ्गठित गर्ने र वतीय क्षेत्रको क्षमता अ भवृद् ध गर्ने वषयले प्राथ मकता पायो । २०५८ सालमा जारी गरिएको राष्ट्र« बैङ्क ऐनले नेपाल राष्ट्र बैङ्क ऐन, २०१२ लाई प्रतिस्थापन गऱ्यो । नयाँ ऐनले राष्ट्र बैङ्कको भू मका र दायित्वलाई पुनर्परिभा षत गर्नुका साथै बैङ्कलाई स्वायत्तता प्रदान गऱ्यो । साथै राष्ट्र« बैङ्क ऐन, २०५८ मा भएको दोस्रो संशोधनले राष्ट्र«को 'दिगो वकासमा सहयोग पुग्ने गरी मूल्य र शोधनान्तर स्थिरता तथा समग्र वतीय क्षेत्रको स्थायित्व कायम गर्न' राष्ट्र बैङ्कको भू मका र दायित्वलाई अझ बढी स्पष्ट पार्नुका साथै समस्याग्रस्त संस्थाहरूका ला ग फरफारकको काम पनि गर्ने अ धकार राष्ट्र बैङ्कलाई दियो । यसले खराब वतीय संस्थाको व्यवस्थापनमा अझ सहजता ल्याइदियो ।

वगतको दशकमा वतीय उदारीकरणको नीतिअनुरूप राष्ट्र बैङ्कले वतीय पहुँच अ भवृद् ध गर्ने तथा वकासका नि मत्त स्रोतको परिचालन गर्न उदार इजाजतपत्रको नीति अङ्गीकार भयो । यसका साथै बैङ्क कड क्षेत्रको स्वास्थ्य र सुरक्षा सुनिश्चित गर्न धेरै चरणमा नियमनकारी तथा सुपरिवेक्षकीय सुधारका कार्य गरिए । नेपाल भन्निने वप्रेषणमा भएको वृद् धले गर्दा बढ्दो सङ्ख्यामा स्थापना हुँदै आएका बैङ्क तथा वतीय संस्थाहरूलाई निक्षेप सङ्कलनमा सहजता भयो । तर बैङ्क तथा वतीय संस्थाहरूबाट गरिने ऋण लगानी उत्पादनशील क्षेत्रमा प्रवाह हुनुको सट्टा पुँजीबजार र घरजग्गा व्यवसायमा केन्द्रित हुन पुग्यो । यस्तो अवस्थालाई नियन्त्रण गर्न आवश्यक थयो । बैङ्कहरूले बचतकर्ता र लगानीकर्ताहरूबीच मध्यस्थताको कार्य गरी मुलुकको आ र्थक वृद् ध तथा वकासमा

महङ्खवपूर्ण भूमिका खेल्ने भएकाले बचत परिचालन गर्ने, वृत्तीय कारोबारको लागत कम गर्ने, जो खमको व्यवस्थापन गर्न सघाउ पुर्याउने, साधनको कुशल बाँडफाँट गर्ने, उत्पादनशील क्षेत्रमा ठूलो परिमाणले कर्जा प्रवाह गर्ने जस्ता काममार्फत बैङ्कहरूले आर्थिक वृद्धि हा सल गर्न र गरिबी निवारण गर्न मद्दत पुर्याउने वश्वास लइएको भए तापनि अझै चुनौतीपूर्ण नै दे खन्छ ।

वृत्तीय क्षेत्रको वकासक्रम

२०४२ सालमा मुलुकले वृत्तीय उदारीकरणको प्रक्रिया सुरु भरेसँगै वृत्तीय संस्थाहरूको सङ्ख्या र प्रकार दुवैमा वृद्धि भएको छ । यद्यपि वृत्तीय क्षेत्रको आकार र नाफाका दृष्टिबाट प्रगति भएको दे खए तापनि आर्थिक वृद्धि र रोजगारी सर्जनामा बैङ्क क्षेत्रले आशातित उपलब्धि हा सल गरेको छैन । वृत्तीय क्षेत्रको वकासका लागि नेपालको वृत्तीय प्रणाली अझ बढी सुदृढ हुनु आवश्यक छ । मुलुक लामो राजनीतिक सङ्क्रमण सकाएर अघि बढिरहेको अवस्थामा वकास र आर्थिक वृद्धिप्रतिको जनचाहना तीव्र दे खन्छ । सन् २०२२ सम्ममा आर्थिक स्तरलाई बढाई मुलुकलाई वकासशील देशको स्तरमा पुऱ्याउने सरकारी लक्ष्य छ । यो लक्ष्य प्राप्त गर्न वृत्तीय प्रणालीले उपलब्ध वृत्तीय स्रोतलाई प्रभावकारी रूपमा वतरण गर्न सक्नुपर्छ । वृत्तीय क्षेत्रले नेपाललाई मध्यम-आय भएको अर्थतन्त्रमा स्तरोन्नति गर्न महङ्खवपूर्ण भूमिका खेल्न सकोस् भनेरै ' वृत्तीय क्षेत्र वकास रणनीति'मा वृत्तीय क्षेत्रका वद्यमान चुनौती तथा कमी-कमजोरीलाई सम्बोधन गर्न एक समन्वयात्मक पद्धति अवलम्बन गरिएको छ ।

वृत्तीय क्षेत्रमा अँगा लएको उदार नीतिकै कारण २०७५ चैतसम्म २८ वा णज्य बैङ्कहरू, ३२ वकास बैङ्कहरू, २४ वत्त कम्पनीहरू, ९१ लघु वत्त संस्था, नेपाल पूर्वाधार वकास बैङ्कसहित अन्य १२ ओटा संस्था केन्द्रीय बैङ्कको प्रत्यक्ष नियमन तथा सुपरिवेक्षणको दायरा भत्र सञ्चालत छन् । यस अवधमा सी मत बैङ्क कड कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाहरूलाई राष्ट्र बैङ्कको नियमनको दायराबाट हटाइएको छ भने गैरसरकारी संस्थाहरूलाई लघु वत्त संस्थामा रूपान्तरण हुने मौका दिइएको छ ।

उदारीकरण नीतिले बैङ्क तथा वृत्तीय संस्थाहरू मात्र बढेनन्, कर्जा तथा निक्षेपमा वृत्तीय संस्था आफैले ब्याजदर तोक्ने स्वतन्त्रता पनि दिइयो । त्यसैगरी वा णज्य बैङ्कहरूलाई उनीहरूको इच्छानुरूप कोष व्यवस्थापन गर्न र वदेशी वनिमयसम्बन्धी कारोबार गर्न ल चलो नीति अख्तियार गरियो । बजारको अवस्था र वृत्तीय स्थायित्वमा प्रतिकूल प्रभाव नपार्ने गरी न्यूनतम सीमा कायम गरी अनिवार्य नगद मौज्जात अनुपात कार्यान्वयन भयो । ग्रामीण क्षेत्रको गरिबी निवारणमा पर्याप्त वृत्तीय साधनको अभाव नहोस् भन्ने उद्देश्यले इजाजतपत्र प्राप्त 'क', 'ख' र 'ग' वर्गका बैङ्क तथा वृत्तीय संस्थाहरूले आफ्नो कुल कर्जा सापट (बिल्स खरिद तथा डस्काउन्टसमेत)को क्रमशः न्यूनतम

५ प्रतिशत, ४.५ प्रतिशत र ४ प्रतिशत वपन्न वर्गमा कर्जा प्रवाह गर्नुपर्नेछ भन्ने निर्देशित कर्जासम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयनमा आयो । यसले गरिबी निवारणमा मद्दत पुर्याएको विश्वास गरिँदै आएको छ । पछिल्लो उत्पादनशील क्षेत्र कर्जासम्बन्धी व्यवस्थाअनुसार 'क' वर्गका संस्थाहरूले उत्पादनशील क्षेत्रमा (कृषि, ऊर्जा, पर्यटन क्षेत्र र घरेलु तथा साना उद्योग) गर्ने कर्जा लगानीलाई सुनिश्चित गर्न कुल कर्जा लगानीको न्यूनतम २५ प्रतिशत कर्जा लगानी गर्नुपर्ने व्यवस्था भयो । त्यसमा पनि कुल कर्जा लगानीको कृषि क्षेत्रमा १० प्रतिशत र ऊर्जा तथा पर्यटन क्षेत्रमा १५ प्रतिशत कर्जा लगानी गर्नुपर्ने बाध्यकारी व्यवस्था छ ।

यसअघि २०७२ असार भन्ने कृषि, ऊर्जा, पर्यटन क्षेत्र र घरेलु तथा साना उद्योगतर्फ कुल कर्जा लगानीको २० प्रतिशत पुऱ्याउनुपर्ने व्यवस्था थियो । हाल 'ख' र 'ग' वर्गका संस्थाहरूले तो कएका उत्पादनशील क्षेत्रमा कुल कर्जा लगानीको क्रमशः न्यूनतम १५ प्रतिशत र १० प्रतिशत कर्जा लगानी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यसरी वतीय क्षेत्रले उत्पादनमा क्षेत्रमा लगानी बढाई आर्थिक वृद्धि प्राप्त गर्नेतर्फ मौद्रिक क्षेत्रले योगदान गर्न सक्ने वातावरण तयार हुँदै आएको छ । औद्योगिक तथा कृषिक्षेत्रको लगानीमा अभिवृद्धि गर्न र निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले बैङ्कदरमा समेत आवश्यकतानुसार पुनरवलोकन गरिरहने नीति लइएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०५७/५८ देखि विश्व बैङ्क, अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष र एसियाली विकास बैङ्कको सहयोगमा वतीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रमसम्बन्धी रणनीति पत्रमार्फत नेपाल सरकारलाई पर्याप्त एवम् वस्तुतः सहयोग गर्न तत्परता देखाए । त्यस समयमा नेपालका दुई ठूला सरकारी स्वामित्वका वाणिज्य बैङ्कहरू (कुल वाणिज्य बैङ्क कारोबारको दुईतिहाइ बजार हिस्सा ओगटेका संस्थाहरू) गम्भीर समस्याहरूबाट ग्रस्त थिए । आर्थिक वर्ष २०५७/५८ देखि एक दशकभन्दा बढी अवधि सम्म विश्व बैङ्कको आर्थिक र प्राविधिक सहयोगमा बैङ्क तथा वतीय संस्थाहरूका लागि समसामयिक तथा सुदृढ नियमन व्यवस्था लागू गर्ने कार्य सुरु भयो । त्यसले अद्यापि निरन्तरता पाइरहेको छ ।

वतीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रमले विशेषगरी नेपाल बैङ्क र राष्ट्रिय वाणिज्य बैङ्कहरूको कार्यसम्पादन प्रक्रियामा निर्णायक सुधारहरूकै कारण यसले निरन्तरता पाइरहेको छ भन्दा अन्यथा हुँदैन । यसका अतिरिक्त समग्र वतीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रमले सम्भावित उत्पादनशील क्षेत्रमा साधनको परिचालनमा वृद्धि गरी आर्थिक विकासमा निजीक्षेत्रको भूमिका अझ बढाउन सक्ने अनुमानलाई समयक्रमसँगै व्यवहारमै रूपान्तरित भएकै कारण वतीयक्षेत्र विकास रणनीति पत्र, २०५७ का कार्यक्रमले वतीय क्षेत्र प्रतिस्पर्धी र गतिशील भई देशको समग्र आर्थिक स्थायित्व एवम् दिगो आर्थिक विकासका लागि सहयोग सद्धि देखियो ।

(क) सरकारको भूमिका (२०५७ देखि २०६७ सालसम्म)

वर्तीय क्षेत्रको सुधार, पुनर्संरचना र आधुनिकीकरण गर्न गम्भीर प्रयासको आवश्यकताबमोजिम तत्कालीन सरकारले मुलुकमा न्यून लागत र दक्ष रूपमा वर्तीय मध्यस्थता गर्न सक्ने निजी क्षेत्रद्वारा प्रवर्द्धत र व्यवस्थापन गरिएको बैङ्क कड प्रणाली वकास गर्ने नीति अख्तियार गर्यो, जसले बैङ्क कड क्षेत्रको असक्षमता मुख्यगरी सरकारी स्वा मत्वमा रहेका दुई बैङ्कहरू (नेपाल बैङ्क र राष्ट्रिय वा णज्य बैङ्क)का कारण सर्जित वर्तीय क्षेत्रको समस्यालाई सुधार गर्ने तथा कृ ष वकास बैङ्क र नेपाल औद्योगिक वकास बैङ्क पनि यस्तै क समका समस्याहरूबाट ग्रस्त भएकाले यी संस्थाहरूलाई पनि सुधार गर्ने नीति अवलम्बन गर्यो । वगतमा वर्तीय प्रणालीको संस्थापना र सञ्चालन गर्न नेपाल सरकारले महङ्खवपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेका कारण बैङ्क कड क्रयाकलाप सञ्चालनमा सरकारी प्रभावले प्रतिकूल असर पार्न गयो । यसका अतिरिक्त तत्कालीन समयमा राष्ट्र बैङ्कबाट अपर्याप्त सुपरिवेक्षण र नियमनमा खुकुलोपनले गर्दा वर्तीय क्षेत्रमा संरचनात्मक र कार्य सञ्चालनमा कमजोरी देखापऱ्यो । जुन वास्तवकतालाई तत्कालीन समयमा स्विकारेर वर्तीय क्षेत्रलाई सुधार कार्यक्रम ल्याइएको थयो । त्यसैले सरकार र केन्द्रीय बैङ्क दुवैले आफ्ना क्रयाकलापहरूलाई पुनर्वचार गरी वर्तीय क्षेत्रमा स क्रय सहभागीका रूपमा रहनुभन्दा सुदृढ-दरिलो नियामक र सुपरिवेक्षकको रूपमा रहनुपर्ने सर्वमान्य सद्धान्तलाई स्वीकार गरी बैङ्क कड क्षेत्र सुधार रणनीति देहायअनुसार निर्धारण गरिएको थयो ।

- वर्तीय संस्थाहरूबाट नेपाल सरकारको स्वा मत्व क्रमशः हटाउने । साथै सरकारको स्वा मत्व रहेको संस्थाले सेयर पुँजीमा लगानी गरी संस्था प्रवर्द्धन गर्ने कार्यमा बन्देज लगाई संस्थागत सुशासनका माध्यमबाट निजी लगानीकर्ता र व्यवसायीहरूबाट बैङ्कको संस्थापन र व्यवस्थापन गर्न पहल गर्ने
- राष्ट्र बैङ्कलाई अधिकतम स्वायत्तता प्रदान गरी बैङ्क तथा वर्तीय संस्थाहरूको निरीक्षणका ला ग प्रभावकारी र नियमनहरू बनाई सोहीबमोजिम निर्देशन दिन सक्ने गरी अधिकार सम्पन्न बनाउने
- वर्तीय सम्झौताहरू लागू गर्ने सन्दर्भमा वद्यमान कानुनी तथा अदालती प्र क्रयाहरूलाई सुधार गर्ने
- बैङ्क कड क्षेत्रको वद्यमान लेखा तथा लेखापरीक्षण व्यवस्थालाई सुधार गर्ने
- पर्याप्त पारदर्शिता र प्रतिस्पर्धाका माध्यमबाट वर्तीय अनुशासनको प्रवर्द्धन गर्ने

(ख). राष्ट्र बैङ्कको भूमिका (२०५७ देखि २०६७ सालसम्म)

देशको समग्र वतीय क्षेत्रमा राष्ट्र बैङ्कको भूमिका अ भवृद्ध गर्ने आवश्यकतानुरूप राष्ट्र बैङ्कलाई पर्याप्त अधिकार र स्वतन्त्रता प्रदान गर्नुपर्छ । यस परिवेशमा, वश्व बैङ्क र अन्तर्राष्ट्रिय मुद्राकोषका सल्लाहकारहरूसँग निकटतम रही वद्यमान राष्ट्र बैङ्क ऐन, २०१२ लाई संशोधन गर्ने कार्य भयो । यसले राष्ट्र बैङ्कलाई मौद्रिक नीति तर्जुमा गर्ने, नियमन व्यवस्था लागू गर्ने, बैङ्क तथा वतीय संस्थाको सुपरिवेक्षण गर्ने, वतीय संस्थाहरू संस्थापनाका लागि इजाजतपत्र प्रदान गर्ने र संस्थाहरू सञ्चालन गर्ने पर्याप्त स्वायत्तता प्राप्त भयो । यसका लागि केन्द्रीय बैङ्कले प्रभावकारी सुपरिवेक्षणको महङ्खवलाई उपयुक्त नियमनहरूको व्यवस्थाले अर्थतन्त्रको विकासका निम्त बैङ्कहरूले निक्षेपकर्ताको बचतको सुरक्षा र उत्पादनशील क्षेत्रमा बचत परिचालन गर्ने जस्तो दोहोरो भूमिका निर्वाह गर्न सक्ने कार्यहरू हुन थाले । राष्ट्र बैङ्कको यस व्यवस्थाबाट वतीय सूचनाको प्रवाहमा पारदर्शिता ल्याउन र उच्चस्तरको लेखापरीक्षण पद्धति तथा व्यवस्थित लेखा प्रणालीका माध्यमबाट बचतकर्ताहरूलाई कुन बैङ्कसँग कारोबार गर्न उपयुक्त हुन्छ भन्ने छनोटको निर्णय गर्न सक्ने अवस्था सर्जना भयो । नियम बनाउने र लागू गर्ने, बैङ्क कड सुपरिवेक्षणलाई सुदृढीकरण गर्ने सन्दर्भमा सरकारबाट राष्ट्र बैङ्कको प्रयासलाई पूर्ण सहयोग रहँदै आयो । नेपालको वतीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रमसम्बन्धी रणनीति पत्र, २०५७ अन्तर्गत राष्ट्र बैङ्कले वतीय क्षेत्रको सुधारका लागि निम्न वषयहरूमा काम गरेको थियो ।

- वतीय क्षेत्रसम्बन्धी कानूनको सुधार
- बैङ्क सुपरिवेक्षण र निरीक्षणलाई सुदृढीकरण गर्ने
- राष्ट्रिय वा णज्य बैङ्क तथा नेपाल बैङ्कको पुनर्संरचना तथा निजीकरण (निजीकरण गर्ने कार्यमा सफलता न मलेको)
- बैङ्क कड क्षेत्रको प्रतिस्पर्धामा अ भवृद्ध
- लेखा तथा लेखापरीक्षण पद्धतिमा सुधार
- बृहत् बैङ्क कड अवधारणा
- पुँजी स्वा मत्व ढाँचामा पुनरवलोकन
- बैङ्कर्स ता लम केन्द्रको स्थापना (सफलता न मलेको)
- कर्जा सूचना केन्द्रको संरचनामा परिवर्तन गर्ने
- सम्पत्ति निर्माण कम्पनीको स्थापना (सफलता न मलेको)
- केन्द्रीय बैङ्कको अनुसन्धान तथा वतीय अनुगमन कार्यलाई आमूल परिवर्तन गर्ने
- वतीय प्रणालीको प्रगाढता र वस्तार
- क्षेत्रगत वतीय आवश्यकताको परिपूर्ति
- क्षेत्रीय स्तरमा विकास बैङ्कहरूको स्थापना
- ग्रामीण विकास बैङ्कहरूको सुदृढीकरण

- साख मूल्याङ्कन संस्थाको स्थापना

वतीय क्षेत्र विकास रणनीति (२०७३/७४-२०७७/७८)

(क) दूरदृष्टि

यो रणनीतिको दूरदृष्टि 'फरा कलो आ र्थक वृद् धमा योगदान पुर्याउने प्रभावकारी, कुशल, समावेशी तथा स्थायित्वपूर्ण वतीय क्षेत्र' भन्ने छ ।

(ख) उद्देश्यहरू

- आ र्थक वृद् धलाई सघाउ पुऱ्याउन वतीय क्षेत्रलाई व वध क्षमतायुक्त एवम् प्रगाढ तुल्याउने
- प्रभावकारी नियमन र सुपरिवेक्षणमार्फत वतीय प्रणालीलाई स्थिर, स्वस्थ तथा सक्षम बनाउने
- भुक्तानी एवम् फऱ्योट प्रणालीलाई कुशल, सुर क्षत तथा वश्वसनीय तुल्याउने
- उपयुक्त कानुनी, संस्थागत र नीतिगत संरचनामार्फत प्रतिस्पर्धा प्रवर्द्धन गर्नुका साथै वतीय संस्थाहरूमा प्रभावकारी सुशासन कायम गर्ने
- पारदर्शिता, जवाफदेहिता र सुशासन कायम गर्ने कार्यमा सघाउ पुर्याउन अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डमा आधारित लेखा र लेखापरीक्षण प्रणाली अवलम्बन गर्ने
- महिला तथा पुरुष, न्यून आय भएका तथा दुर्गम क्षेत्रका व्यक्तिहरूका ला ग सहज र सुलभ क समले वतीय पहुँच पुऱ्याउन समावेशी वतीय प्रणालीको विकास गर्ने
- वतीय सेवा र उपकरणबारे वतीय साक्षरता अ भवृद् ध गर्ने तथा वतीय उपभोक्ताहरूको हित संरक्षण गर्ने
- व भन्न प्रकारका अनौपचारिक वतीय कारोबारलाई औपचारिक वतीय प्रणालीको दायरामा ल्याउने
- वतीय प्रणालीलाई सामाजिक तथा वातावरणीय रूपमा समेत जवाफदेही हुने गरी प्रतिस्पर्धी तुल्याउने

(ग) मार्गदर्शक सद्धान्तहरू

(क) वतीय बजारमा स्वच्छ प्रतिस्पर्धाको सद्धान्त

वतीय बजारमा स्वच्छ प्रतिस्पर्धा महङ्खवपूर्ण हुन्छ, जसले वतीय संस्थाहरूलाई लागत-कुशलता हा सल गर्न, आफ्ना क्रयाकलापहरूको क्षेत्र वस्तार गर्न र दिगोपन हा सल गर्न उत्प्रेरित गर्ने भएकाले वतीय बजारमा स्वच्छ प्रतिस्पर्धा कायम राख्ने नीति अवलम्बन गर्नुपर्ने दे खन्छ ।

(ख) कुशल वतीय प्रणालीको सद्धान्त

कुशल वतीय प्रणाली स्वच्छ समावेशी अर्थतन्त्रको वातावरण निर्माणको पूर्वशर्त रहेकाले वतीय पहुँच र वतीय समावेशीलाई रणनीतिले आत्मसात् छ ।

(ग) ववेकशील नियमनको सद्धान्त निरीक्षण र सुपरिवेक्षण वतीय स्थिरताका खम्बा हुन् । अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा स्वीकृत मापदण्डहरू पालना गरी बनाइएका सक्षम र समष्टिगत प्रकृतिका ववेकशील नियमन वतीय क्षेत्रको स्थिरताका निमित्त अत्यावश्यक भएकाले यसको कानुनी र नीतिगत संरचना खडा गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

(घ) निजीक्षेत्रसँग राज्यको सहभा गताको सद्धान्त नेपाली वतीय प्रणालीको विकास, सबलीकरण र जोखिम न्यूनीकरणका लागि बजारमा निजीक्षेत्रसँग राज्यको सहभा गतालाई प्राथमिकतामा राखेको देखिन्छ ।

(ङ) वश्वसनीय सूचना प्रणालीको सद्धान्त वश्वसनीय सूचना प्रणालीले सूचना अपर्याप्तताका कारण सर्जना हुने जोखिम कम गर्न सबै खाले वतीय ववरणहरू सस्टम जेनेरेट हुनुपर्ने व्यवस्था लागू हुनेछ । यस कार्यले जोखिमको समुचित व्यवस्थापन गर्न सघाउ पुऱ्याउने देखिन्छ ।

(च) वतीय प्रणालीको स्थायित्वको सद्धान्त वतीय प्रणालीको स्थायित्वले वतीय प्रणालीप्रतिको सर्वसाधारणको वशवास बढाउन मद्दत पुऱ्याउँछ । त्यसैले अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका नियमनकारी व्यवस्थाहरू लागू गरिनेछ ।

(छ) वतीय सुशासनको सद्धान्त सुशासनका स्थापित सद्धान्तहरूको अवलम्बन गरिनेछ । फाइनान्सियल इन्फ्रामास्युचरका माध्यमबाट वतीय बजारलाई अनुशासित बनाउँदै स्वस्थ वतीय प्रणालीको निर्माण गर्ने नीति लने । त्यसैगरी स्तरीय लेखा तथा लेखापरीक्षण, पारदर्शिता र फाइनान्सियल एन्ड अदर इन्फर्मसन्स इन्फ्रामास्युचर जस्ता अभ्यासले वतीय क्षेत्रमा अनुशासन र ववेकशील व्यवहार कायम गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा राखेको छ ।

(ज) बजार अनुगमनको सद्धान्त अन्तर्राष्ट्रियस्तरको निरीक्षण र सुपरिवेक्षणका कार्यबाट वतीय बजारलाई प्रभावकारी रूपमा अनुगमन गर्दै लनेछ ।

(झ) सुदृढ मानवीय तथा संस्थागत क्षमताको सद्धान्त वतीय प्रणालीको क्षमता बढाउन दक्ष मानवीय संसाधन तयार गर्दै संस्थागत क्षमतालाई सुदृढ गरिने भएकाले सोसम्बन्धी नियमनकारी व्यवस्थाहरू लागू गर्ने कार्य प्रारम्भ भइसकेको छ ।

(ञ) वतीय समावेशीकरणको सद्धान्त वतीय पहुँच अभावका लागि समावेशीकरण र सामाजिक जवाफदेहिताले वतीय प्रणालीको कारोबारमा वधता आई वतीय स्थिरतालाई सुनिश्चित गर्न मद्दत पुग्ने देखिन्छ ।

बैङ्क कड क्षेत्रका रणनीतिहरु

(क) आर्थक वृद्धका लाग लगानी
आर्थक वृद्धका लाग लगानीसम्बन्धी रणनीतिहरु देहायबमोजिम छन्—

(क) बैङ्क कड प्रणालीलाई युनिभर्सल बैङ्क कडतर्फ अ भमुख गराउन उपयुक्त संरचनाको व्यवस्था गर्ने

(ख) मुद्रा तथा अन्तरबैङ्क बजारको विकास गर्ने

(ग) बैङ्क तथा वतीय संस्थाहरुलाई लगानी तथा सेवाको व वधीकरण गर्न प्रोत्साहन गर्ने

(घ) कृष, ऊर्जा र पूर्वाधार जस्ता क्षेत्रमा बैङ्क लगानीलाई प्रोत्साहित गर्ने

(ख) वतीय पहुँच र समावेशीकरण

वतीय सेवामा पहुँच र समावेशीकरण बढाउनेसम्बन्धी समस्याहरुलाई सम्बोधन गर्ने रणनीतिहरु देहायबमोजिम छन्—

(क) ग्रामीण तथा दुर्गम क्षेत्रमा बैङ्क तथा वतीय संस्थाहरुको सेवा उपलब्धता बढाउने

(ख) वतीय पहुँच र समावेशीकरण वस्तार गर्न सान्द र्भक नीति तर्जुमा गर्ने

(ग) वतीय पहुँच वस्तार गर्न संस्थागत व्यवस्थामा सुधार गर्ने

(घ) लघु वत्त वतीय संस्थाहरुको नियमन तथा सुपरिवेक्षण संरचनालाई सुदृढ पार्ने

(ङ) वतीय साक्षरता र शक्षाका माध्यमबाट जनचेतना अ भवृद्ध गर्ने

(च) वतीय सेवाका उपभोक्ताहरुको हित संरक्षण गर्ने

(ग) संस्थागत सुशासनमा केन्द्रित

संस्थागत सुशासनमा सुधार गर्नेसम्बन्धी समस्याहरुलाई सम्बोधन गर्ने रणनीतिहरु देहायबमोजिम छन्—

(क) बैङ्क कड क्षेत्रको संस्थागत सुशासनसम्बन्धी नीति तथा अभ्यासलाई सुदृढ पार्ने

(ख) वतीय क्षेत्रमा जो खम व्यवस्थापन र आन्तरिक नियन्त्रण पद्धतिको स्तरमा वृद्ध गर्ने

(ग) प्रभावकारी निरीक्षण र जो खम व्यवस्थापनका नि मत्त बजार अनुशासनको भू मकालाई प्रवद्र्धन गर्ने

(घ) लेखा र लेखापरीक्षण प्रणालीलाई अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डसँग आबद्ध गरी कार्यान्वयन गर्दै लैजाने

(ङ) वतीय क्षेत्रको कानुनी व्यवस्थामा सामञ्जस्य ल्याउने

(घ) वतीय स्थायित्व

बैङ्क कङ प्रणालीमा स्थायित्व कायम गर्नेसम्बन्धी समस्याहरूलाई सम्बोधन गर्ने रणनीति देहायबमोजिम छन्—

- (क) समष्टिगत अर्थतन्त्रलाई सबल र स्वस्थ तुल्याउने
- (ख) बैङ्क कङ प्रणालीलाई सुदृढ तुल्याउन नियमनकारी संरचनामा सुधार गर्ने
- (ग) बैङ्क तथा वतीय संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण संरचनालाई बलियो बनाउने
- (घ) सम्पत्त शोध्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रयाकलापमा वतीय लगानी नियन्त्रणसम्बन्धी मापदण्डहरूको कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाउने
- (ङ) निक्षेपकर्ताहरूको सुरक्षा गर्न र वतीय स्थायित्व कायम गर्न थप उपायहरू अपनाउने
- (च) समयमै जो खमहरूको पहिचान गर्न सक्षम हुने गरी वतीय वकासको अनुगमन गर्ने कार्यलाई सुदृढ तुल्याउने
- (छ) सङ्कट व्यवस्थापन संरचनाको विकास गर्ने
- (ज) यस रणनीतिको कार्यान्वयन तथा वतीय क्षेत्रको स्थिरता तथा वकासका लागि नियामक निकाय तथा अन्य सरोकारवालाहरूसँग सुदृढ समन्वयकारी संयन्त्र निर्माण गर्ने

कर्जा जो खमलाई व्यवस्थापन गर्न नसक्दा वतीय स्थायित्वमा चुनौती आउँछ । नेपालको वतीय प्रणालीमा धतो व वधीकरण हुन नसक्नु पनि एक समस्याका रूपमा रहेको छ । बैङ्क कङ क्षेत्रको कुल कर्जाको दुईतिहाइ कर्जाको धतो सुरक्षण घरजग्गा छ । यस अवस्थामा घरजग्गाको मूल्य कुनै पनि कारणले ओरालो लागेमा यस्तो कर्जा धेरै जो खमपूर्ण हुन सक्ने दे खएकाले ऋणीले पेस गर्ने वतीय ववरणहरूमा पारदर्शिता कायम गर्न लगाउने र नगद प्रवाहमा आधारित कर्जा मूल्याङ्कन गर्ने प्रणालीमा व्यापकता ल्याउन सके वतीय स्थायित्व प्राप्त गर्न सहज हुने दे खन्छ ।

निष्कर्ष

नेपालको वतीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रमसम्बन्धी रणनीतिपत्र, २०५७ ले वतीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रमअन्तर्गतका क्रयाकलापहरूमा केन्द्रित रही वतीय क्षेत्रसम्बन्धी कानूनको सुधार तथा अन्य संरचनात्मक पूर्वाधार तयार गर्न केन्द्रित रहेको दे खन्छ । त्यसैले राष्ट्र बैङ्कको नियमन र बैङ्क सुपरिवेक्षण तथा निरीक्षणको कार्यलाई सुदृढीकरण गर्दै अन्तर्राष्ट्रियस्तरको बनाउने कार्य भएको थयो । तत्कालीन समयमा प्रणालीगत जो खमका कारण महङ्खवपूर्ण रूपमा रहेका राष्ट्रिय वा णज्य बैङ्क तथा नेपाल बैङ्कको पुनर्संरचना गर्ने कार्य सरकार र राष्ट्र बैङ्कको एक दशकभन्दा बढी समयको प्रयासपछि सम्पन्न भएको छ भने ती संस्थाहरूलाई निजीकरण गर्ने कार्यमा भने हालसम्म सफलता मल्न सकेको छैन । त्यसैगरी लेखा तथा लेखापरीक्षण पद्धतिमा सुधार, बृहत् बैङ्क कङ अवधारणा, कर्जा सूचना केन्द्रको संरचनामा परिवर्तन गर्ने, केन्द्रीय बैङ्कको अनुसन्धान तथा वतीय अनुगमन कार्यलाई आमूल परिवर्तन गर्ने, क्षेत्रीय स्तरमा वकास बैङ्कहरूको स्थापना गर्ने, ग्रामीण

वकास बैङ्कहरूको सुदृढीकरण गर्ने, क्षेत्रगत वतीय आवश्यकताको परिपूर्ति गर्ने आदि रणनीति पत्रमा उल्लेख भएका कार्यहरूमा भने सफलता मलेको नै मान्नुपर्ने हुन्छ । यो अवधमा वतीय क्षेत्रका लाग आवश्यक पर्ने कानुनी र अन्य संरचनाहरू तयार गरिएका थिए । त्यसपछि वतीय क्षेत्रको विकासले तीव्रता पाएको थियो ।

वतीय क्षेत्र विकास रणनीति (२०७३/७४-२०७७/७८)ले क्रमशः वतीय बजारमा स्वच्छ प्रतिस्पर्धाको व्यवस्था, कुशल वतीय प्रणाली स्थापना, ववेकशील नियमनको सद्धान्त, निजीक्षेत्रसँग राज्यको सहभा गताको सद्धान्त, वतीय प्रणालीको स्थायित्व कायम राख्ने, वतीय सुशासनमार्फत पारदर्शिता कायम गर्ने, बजार अनुगमनको सद्धान्त, सुदृढ मानवीय तथा संस्थागत क्षमतासहितको वतीय अवधारणा र वतीय समावेशीकरण आदि जस्ता वषय मार्गदर्शक सद्धान्त भनी आत्मसात् गरेको दे खन्छ । त्यसैगरी बैङ्क कड क्षेत्रको क्रमशः आर्थिक वृद्धिका लाग लगानी, वतीय पहुँच तथा समावेशीकरण, संस्थागत सुशासनमा केन्द्रित र वतीय स्थायित्व जस्ता चार ओटा रणनीति निर्धारण गरेको दे खन्छ । वतीय क्षेत्रको बचत तथा लगानीलाई अर्थ व्यवस्थाको वास्तविक क्षेत्रमा परिचालन गर्न सकेर दिगो आर्थिक वृद्धि प्राप्त गरी वतीय प्रणालीको स्थायित्व कायम राख्न सक्ने भन्ने तथ्यलाई यो रणनीतिले स्विकारेको पाइन्छ ।

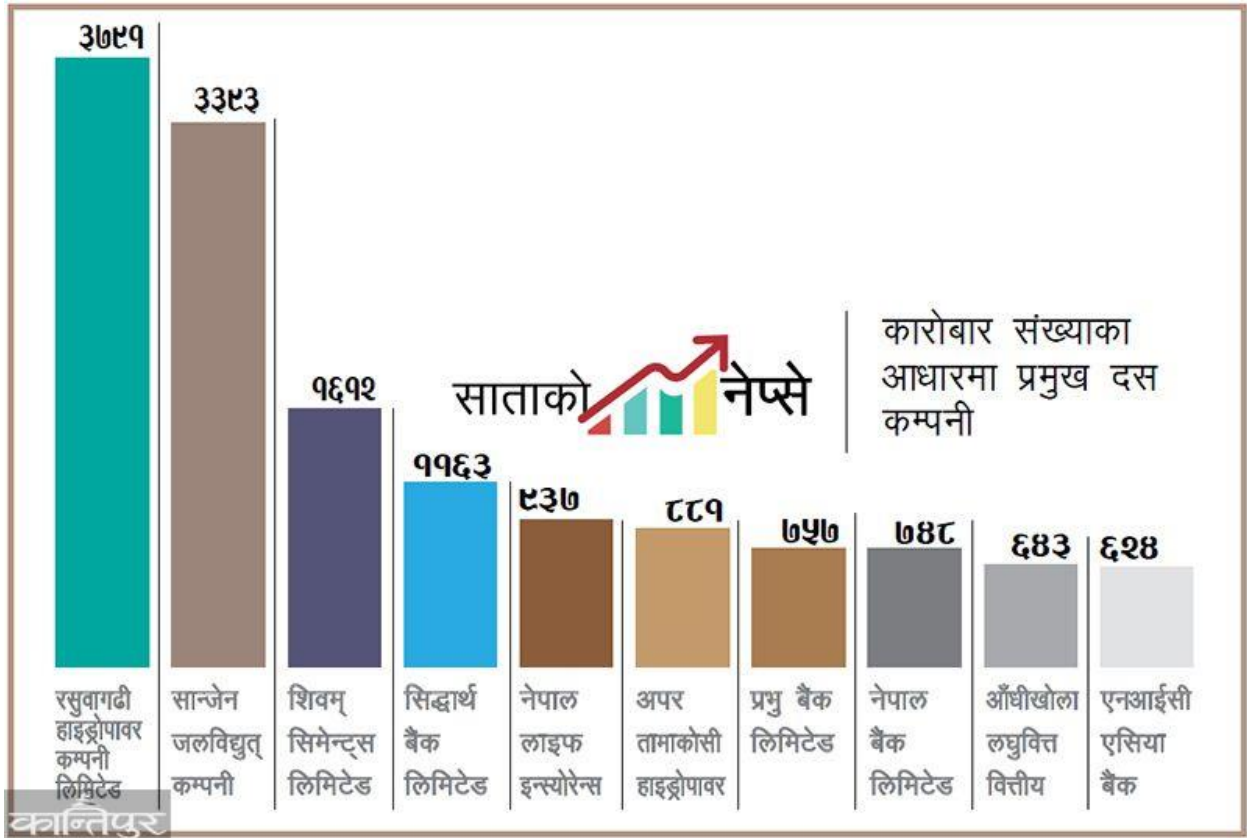
त्यसैगरी यो रणनीतिले आर्थिक वृद्धिका लाग लगानी, वतीय पहुँच तथा समावेशीकरण, वतीय स्थायित्व र संस्थागत सुशासनलाई जोड दिएको दे खन्छ । सन् २००९/१० देखि संयुक्त राज्य अमेरिकाबाट प्रारम्भ भई त्यसपछि वश्वभर फैलिएको वतीय सङ्कट सबैका लाग तीतो अनुभव रहिआएको छ । त्यसैले आर्थिक वृद्धिका लाग वतीय स्थायित्व र संस्थागत सुशासन अनिवार्य बाध्यात्मक सर्तका रूपमा स्थापित हुँदै आएको छ । राज्यको पुनर्संरचना र राज्य सञ्चालनमा समावेशीकरणको अभ्यासलाई यो रणनीतिपत्रले पनि वतीय पहुँच तथा समावेशीकरण गर्ने भनी अङ्गीकार गरेको दे खएको छ । त्यसैले राजनीतिक अस्थिरताको अन्त्यसँगै वतीय क्षेत्र विकास रणनीति (२०७३/७४-२०७७/७८) ले निर्धारण गरेका मार्गदर्शक सद्धान्त र बैङ्क कड क्षेत्रका चार ओटा रणनीतिहरूको पूर्ण रूपले कार्यान्वयन गर्न सक्ने आधार तयार भएको छ भन्दा अत्युक्ति हुँदैन ।

निराला नेपाल राष्ट्र बैङ्कका कार्यकारी निर्देशक हुन् ।

श्रोत : कान्तिपुर, २०७६/६/५

रोजाइमा जल वद्युत् र बिमा

काठमाडौं — यो साता पनि कारोबारका आधारमा जल वद्युत् र बिमा कम्पनी नै अघि दे खएका छन् । पाँच दिनको कारोबारमा सबैभन्दा रसुवागढी हाइड्रोपावर कम्पनीको सबैभन्दा धेरै ३ हजार ७ सय ९१ पटक सेयर कारोबार भएको छ । सोही अवधमा सान्जेन जल वद्युत् कम्पनीको ३ हजार ३ सय ९३ पटक कारोबार भएको नेप्सेको तथ्यांक छ । यसको अर्थ ती कम्पनीको कारोबार धेरैपटक भयो भन्ने हो ।

करिब डेढ / दुई महिनाअघिसम्म धेरै कारोबार हुने कम्पनीको पहिलो र दोस्रो स्थानमा वा णज्य बैंक रहँदै आएका थिए । पछिल्ला सातामा परिस्थिति बदलएको छ । वा णज्य बैंकहरू कम स क्रय बन्दै गएका छन् भने जल वद्युत्, बिमा र लघु वत्त कम्पनीको धेरै कारोबार हुँदै आएको छ ।

धेरै कारोबार हुने कम्पनीको तेस्रो स्थानमा शिवम् सिमेन्ट्स छ । साप्ताहिक व्यापारमा यो कम्पनीको १ हजार ६ सय ९२ वटा कारोबार भएको छ । धेरै कारोबार हुने चौथो कम्पनीमा सिद्धार्थ बैंक परेको छ । सातभर यो कम्पनीको १ हजार ६ सय ६३ पटक सेयर कारोबार भएको

छ। त्यसपछिको पाँचौं स्थानमा फेरि ९ सय ३७ वटा कारोबारसहित नेपाल लाइफ इन्स्योरेन्स परेको छ।

यसैगरी साताका स क्रय सूचीकृत कम्पनीमध्ये प्रमुख २० मा १३ वटा वा गज्य बैंक परेका छन्। सामान्यतया साताभरको कारोबारका आधारमा धेरैपटक कारोबार हुने कम्पनी बढी स क्रय र कम कारोबार हुने कम स क्रय भनेर वश्लेषण गरिन्छ।

गत साता कुल १ अर्ब ८९ करोड रुपैयाँ बराबरको सेयर कारोबार भएको थयो। कारोबार रकम गत साताको तुलनामा करिब २१ प्रतिशतले बढी हो। गत साता १ अर्ब ५६ करोड रुपैयाँ बराबरको सेयर कारोबार भएको थयो। कुल कारोबारमध्ये बैं कड समूहको हिस्सा करिब ८७ प्रतिशत सेयर कारोबार बैं कड समूहको भएको छ। उक्त अव धमा बैं कड समूहअन्तर्गतका कम्पनीको ८८ करोड ८९ लाख रुपैयाँ बराबरको सेयर कारोबार भएको थयो। गत साता कुल कारोबारमा बैं कड समूहको हिस्सा करिब ४४ प्रतिशत थयो।

सोही अव धमा लघु वत्त समूहको साप्ताहिक कारोबार हिस्सा करिब साढे ९ प्रतिशत छ। गत साता यस्तो हिस्सा १४ प्रतिशत थयो। यो साता कुल कारोबारमा बिमा समूहको कारोबार हिस्सा करिब १३ प्रतिशत छ। गत साता यस्तो हिस्सा १० प्रतिशत थयो।

साप्ताहिक सेयर कारोबारमा तीन दिन नेप्से घट्यो भने २ दिन बढ्यो। तीन दिनमा नेप्से करिब ५२ अंकले घट्यो, बाँकी २ दिनमा ४९.५९ अंकले बढ्यो। समग्रमा नेप्से साप्ताहिक रूपमा नेप्से करिब ३ अंकले घटेको दे खन्छ। साताको पहिलो दिन आइतबारको तुलनामा नेप्से १५.२८ अंकले बढेको दे खन्छ। आइतबार १ हजार १ सय ४०.०१ अंकमा रहेको नेप्से बिहीबार १ हजार १ सय ५५.३० वन्दुमा पुगेको नेप्सेले जनाएको छ।

श्रोत : अनलाइन खबर, २०७६/६/५

राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जो डयो ९.९ मेगावाट वद्युत

५ असोज, ताप्लेजुड । ताप्लेजुड र पाँचथरको समाना भएर बग्ने ईवा खोलाबाट उत्पादित वद्युत् राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जो डएको छ । रैराड डेभलपमेन्ट हाईड्रो पावर कम्पनीले निर्माण गरेको ईवा खोला जल वद्युत् आयोजनाबाट उत्पादित ९.९ मेगावाट क्षमताको वद्युत् राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जो डएको हो ।

गएको साउनमा नै निर्माण सम्पन्न भएको आयोजनाबाट काबेली करिडोरअन्तगत पाँचथरको अमरपुरस्थित सवस्टेशनमार्फत असोजको शुरुवाट राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जो डएको परियोजना निर्देशक कुबेरम ण नेपालले जानकारी दिए । निजी क्षेत्रको लगानीमा सम्पन्न भएको आयोजना २०७३ सालदेखि शुरु भएको थियो ।

दुई वर्ष भन्ने अर्थात् २०७५ जेठमा सम्पन्न गर्ने लक्षका साथ आयोजनाको निर्माण शुरु भए पनि काबेली करिडोर निर्माणमा ढिलाइ भएकाले आयोजनाको अवधि बढेको बताइएको छ । कूल रु एक अर्ब ६० करोडको लागतमा सम्पन्न गर्ने योजना भए पनि पहिरो लगायतका कारण १५ प्रतिशत लगानी बढेको नेपालले बताए ।

ताप्लेजुडको सदिङ्वा गाउँपालिका-४ मा पर्ने साब्लाखु र पाँचथरको याङ्वरक गाउँपालिकास्थित थर्पुको पुछारमा पर्ने काभ्रे दोभानमा हेडबक्स रहेको आयोजनाको वद्युत्गृह भने थर्पुको दाहाल गाउँस्थित त्रिवेणीमा रहेको छ । आयोजनाको बाँधस्थलदेखि तीन कलो मटर पाइपलाइनबाट वद्युत्गृहमा पानी पुऱ्याइएको छ ।

आयोजना प्रभावित क्षेत्र ताप्लेजुड र पाँचथरका स्थानीयको १० प्रतिशत लगानी रहेको उक्त आयोजनामा १५ प्रतिशत सर्वसाधारणको, २५ प्रतिशत रिडी हाइड्रो पावर कम्पनीको र ५० प्रतिशत भने सञ्चालक तथा संस्थापक शेयर धनीको लगानी छ ।

श्रोत : बिज खबर, २०७६/६/५

उद्योगमा बिजुली पुर्याउन प्रसारण लाइन र सबस्टेसन निर्माण धमाधम, यसरी हुँदैछ काम

काठमाडौं । प्रदेश ५ मा आगामी दिनमा खुल्ने उद्योगका लागि आवश्यक सबस्टेसनको निर्माण धमाधम भईरहेको छ । रुपन्देही तथा नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम) र गण्डकी प्रदेशको नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)मा संचालित र आगामी दिनमा खुल्ने उद्योगलाई पर्याप्त वद्युत् आपूर्ति गर्न प्रसारण लाइन र सबस्टेसनको निर्माणमा नेपाल वद्युत् प्राधिकरणले काम धमाधम थालेको हो । बुटवल-लुम्बिनी १ सय ३२ केभी प्रसारण लाइन र मैनहिया १३२/३३/११ केभी सबस्टेसन आयोजनाको समग्र भौतिक प्रगति करिब ४५ प्रतिशत छ । रुपन्देहीको योगीकुटी सबस्टेसनबाट सुरु भई मैनहिया पुग्ने प्रसारण लाइनको लम्बाइ १८ किलो मटर छ । दुई किलो मटर भू मगतसहित प्रसारण लाइन आयोजनाले ५७ टावर निर्माण गर्नु पर्ने छ । यसैगरी, चनियाँ लगानीमा खुलेको होडशी समेन्टलाई वद्युत् आपूर्ति गर्न निर्माण भइरहेको बर्दघाट-सर्दी १३२ केभी प्रसारण लाइन आयोजनाको निर्माण भौतिक प्रगति करिब ४५ प्रतिशत छ । २० किलो मटर लामो आयोजनाले ६७ टावर निर्माण गर्नु पर्ने छ । त्यसमध्ये ४० टावरको जग हा लएको छ । बर्दघाट सबस्टेसनको स्तरोन्नती अन्तिम चरणमा पुगेको छ । प्रसारण लाइनको टावर रहने स्थानको निजी जग्गा प्राप्ति, वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोगमा रहेको अधिकांश समस्याहरू समाधान भइसकेको र निर्माण सामग्री आयोजनास्थलमा आइसकेकाले दुवै आयोजनाका काम बढीमा ६ महिना सक्ने छ । प्रसारण लाइन र सबस्टेसन निर्माणमा ढिलाइ हुँदा पर्याप्त वद्युत् नपाएको गुनासो आएपछि नेपाल वद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसडले शुक्रबार र शनिवार आयोजनाहरूको निर्माणस्थल निरीक्षण गरेका छन् । कार्यकारी निर्देशक घिसडले आयोजना व्यवस्थापन, ठेकेदारसँग निर्माणमा रहेको जग्गा अधग्रहण, वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोग लगायतमा देखाएका समस्याबारेमा जानकारी लएका छन् । उनले बुटवल-लुम्बिनी १३२ केभी प्रसारण लाइन आयोजनाको निर्माण आगामी माघ भित्र (जनवरी २०२०) र मैनहिया सबस्टेसनको काम पुस (डिसेम्बर २०१९) भित्र सक्न निर्देशन दिएका छन् । प्रसारण लाइन र सबस्टेसनको ठेकेदार कम्पनीहरूले तोकिएको समयमा काम सक्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन् । 'निजी जग्गा अधग्रहण, वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोगमा रहेका समस्या समाधान गरी हामी साइट

उपलब्ध गराउँछौं, अत्यन्तै महत्वका आयोजनाहरूको निर्माण जतिसक्दो छिट्टो सम्पन्न गर्न जनशक्ति थप्नुहोस्, समयमै काम सक्नु भयो भने फूलमाला लगाएर पुरस्कृत गर्छौं, ढिलाइ गरेमा ठेक्का सम्झौतामा भएको व्यवस्थाअनुसार कारबाही प्रक्रिया अगाडि बढाउँछौं', उनले ठेकेदार कम्पनीहरूलाई निर्देशक दिंदै भने । 'हालको प्रसारण तथा वितरण प्रणालीको क्षमतालाई नधान्ने भएकाले यस क्षेत्रका उद्योगलाई माग अनुसारको वद्युत् दिन सक्ने गरेका छैनौं, तपाईंहरूले छिट्टो काम गरिदिनु भयो भने वद्युत् माग दुई सय मेगावाटभन्दा बढी बढ्छ, यस क्षेत्रको वद्युत् चुहावट करिब ५ प्रतिशत घट्छ ।' घि सडले बर्दघाट-सर्दी १३२ केभी प्रसारण लाइन आयोजनाको बर्दघाट नगरपालिका क्षेत्रमा जग्गा अधग्रहणमा रहेको समस्या समाधान गर्न त्यहाँका मेयर धीरज शर्मासँग पनि छलफल गरेका छन् । मुलुकको औद्योगिक विकाससँग जोडिएका यो प्रसारण लाइनको निर्माणमा सहयोग गरिदिन उनले आग्रह गरेका थिए । उद्योग, वाणज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयको समन्त उद्योगसँग वद्युत् पुर्याउने घोषणा अनुसार यो लाइन बनिरहेको हो । लाइन नपुग्दा होडशी समेन्टले अहिले डजेलमार्फत वद्युत् उत्पादन गरी प्रयोग गरिरहेको छ । उद्योगको क्षमता वस्तार गर्न लागेकाले होडशीलाई मात्रै करिब ८० मेगावाट वद्युत् आवश्यक पर्ने बताइएको छ । यसैगरी, चतवनको भरतपुरदेखि नवलपरासीको बर्दघाटसम्मको २२० केभी प्रसारण लाइनको पनि निर्माण धमाधम भइरहेको छ । २४६ टावरमध्ये १८०को जग हा लएको छ भने १५१ खडा गरिएको छ ।

श्रोत : राजधानी, २०७६/६/६

८ हजार मेगावाटका ४९ आयोजनाको अध्ययन गरिँदै

काठमाडौं । 'नेपालको पानी जनताको लगानी' भन्ने नारा बोकेको सरकारले ७ हजार ९६ मेगावाटभन्दा बढीका ४९ वटा जल वद्युत् आयोजनाको अध्ययन गरिरहेको छ । यी आयोजनामा १३ वटा ठूला अर्थात् १ सय मेगावाटभन्दा बढीका छन् । ७ हजार ९६.१८५ मेगावाटका यी आयोजनामा सरकारले अध्ययन सुरु गरेको हो ।

हरेक नेपालीलाई जल वद्युत्को सेयरधनी बनाउने लक्ष्य लएको सरकारले जनताको संयुक्त लगानी रहने गरी यी आयोजनाको अध्ययन सुरु गरेको छ । अध्ययनका क्रममा रहेका यी आयोजनाको वातावरणीय अध्ययनदेखि सम्भाव्यता अध्ययनको काम हाल वद्युत् विकास विभागमार्फत जारी रहेको छ ।

वद्युत् विकास विभागले सरकारको मातहतमा रहेर हाल ७ हजार ९६ मेगावाटका ४९ आयोजनाको अध्ययन जारी रहेको विभागका सूचना अधिकारी निशा रिजालले बताइन् । लाइसेन्स लिएर काम अघि बढाउन नसकेका १०३ आयोजनालाई बास्केटमा राखेको, ६ वटा आयोजना वद्युत् विकास विभागमार्फत नै अध्ययन सम्पन्न भएको र ४९ वटा आयोजना अध्ययनको क्रममा रहेका रिजालले बताइन् । आयोजना बन्न सक्ने अवस्था, हाइड्रोलोजी अध्ययन, वातावरणीयलगायतका अध्ययन जारी रहेको उनले बताइन् । उनले भनिन् 'हालको अवस्थामा अध्ययन हुने आयोजनामा करिब १८ देखि १९ करोडप्रति मेगावाट लागत रहने देखिन्छ ।' यसरी हेर्दा ७ हजार ९६ मेगावाट जल वद्युत् उत्पादन गर्न १४८ खर्बभन्दा बढीको लागत अनुमान गर्न सकिन्छ ।

विभागको अध्ययनको क्रममा रहेका आयोजनामा सय मेगावाटभन्दा बढीका १३ आयोजनाको कुरा गर्ने हो भने सबैभन्दा बढी खम्ती खोलामा १ हजार ८५३ मेगावाटको खम्ती शिवालय स्टोरेज आयोजना रहेको छ । त्यस्तै, १ हजार ११६ मेगावाटको सुनकोसी दुई, ६७९ मेगावाटको तल्लो अरुण, ५३६ मेगावाटको सुनकोसी तीन, ५१० मेगावाटको बुरवाङखोला, ४१० मेगावाटको नल सङगाड रिजर्भवेयर, ३७७ मेगावाटको नौमुरे स्टोरेज प्रोजेक्ट, ३७९ मेगावाटको अरुण ४, ३३५ मेगावाटको माथिल्लो अरुण, २७६ मेगावाटको एसआर-६ स्टोरेज, १८२ मेगावाट कर्णाली एसटी-१, १०२ मेगावाटको दूधकोसी-भी, सय मेगावाटको माथिल्लो झमरुक आयोजना रहेका छन् ।

अध्ययनका क्रममा रहेको १० मेगावाटभन्दा ठूला र सय मेगावाटभन्दा साना २७ वटा आयोजना रहेको वद्युत् वभाग वकासको तथ्यांकमा उल्लेख गरिएको छ । जसमा बेनी कालीगण्डगी, भीमदाडखोला, बूढीगंगा, चमे लया, दूधकोसी-६, घुंसाखोला, इंखु, जावाखोला, जुगढा बूढीगंगा, कन्काई मल्टिप्रोजेक्ट, कवाडीखोला, कवाडीखोला-१, लोहरेखोला-१, लोटी कर्णली, तल्लो अप्सुवाखोला, तल्लो चमे लया, तल्लो होंगुखोला, माडीखोला, मध्य इंखुखोला, म्याग्दीखोला, संखुवाखोला, संखुवाखोला-१, सरुखोला, शारदा बबई, शवाखोला, मा थल्लो खुदी-१ र यन्माखोला आयोजनाहरूको अध्ययन जारी रहेको छ । भने १० मेगावाटभन्दा साना आठवटा आयोजना अध्ययनका क्रममा रहेको वभागले जनाएको छ । अध्ययन गरेर लाइसेन्ससमेत जारी गरिसकेका करिब ३ हजार मेगावाटका १०८ जल वद्युत् आयोजनालाई भने सरकारले यतिबेला बास्केट प्रोजेक्टमा राखेको छ । जसमा १ सयभन्दा बढी साना जल वद्युत् आयोजना परेका छन् । तीमध्ये ८८ वटा आयोजना १० मेगावाटभन्दा पनि साना जल वद्युत् आयोजना रहेको वद्युत् वकास वभागले जनाएको छ । सरकारले २०७१ सालपछि मात्रै १०८ वटा आयोजनालाई बास्केटमा राखेको हो ।

अर्कोतर्फ हेर्दा निजी क्षेत्रका जल वद्युत् उत्पादकले नदीको हाइड्रोलोजी घटिरहेको र सञ्चालनमा आएका आयोजनाले प्रक्षेपण गरेअनुसारको वद्युत् उत्पादन गर्न नसकेर जरिमाना तिरिरहेको छन् । निजी क्षेत्रका ऊर्जा उद्यमी यस क्षेत्रबाट पलाएन हुनुपर्ने भन्दै गरेको अवस्थामा सरकारले भने महत्वाकांक्षी लक्ष्यका साथ अघि बढेको ऊर्जा उद्यमीको ठहर छ ।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/६/६

राष्ट्रिय गौरव आयोजनाको भौतिक प्रगति निराशाजनक

राष्ट्रिय गौरवका अ धकांश आयोजनाको भौतिक प्रगति निराशाजनक दे खएको छ । कुल २२ गौरवका आयोजनामध्ये १६ आयोजनाको प्रगति निराशाजनक दे खएको सरकारी ववरणले देखाएको छ । राष्ट्रियो योजना आयोगको पछिल्लो प्रतिवेदनले चार आयोजनाको प्रगति शून्य छ । त्यस्तै, पाँच आयोजनाको प्रगति १५ प्रतिशतभन्दा कम र सात आयोजनाको प्रगति ५० प्रतिशतभन्दा कम दे खएको छ ।

आयोगका अनुसार पश्चिम सेती जल वद्युत् आयोजना, बुढीगण्डकी जल वद्युत् आयोजना, पशुपति क्षेत्र वकास कोष र वद्युत् प्रसारण आयोजनाको प्रगति शून्य दे खको हो । त्यस्तै, रेल्वे तथा मेट्रो वकास आयोजना, कोसी करिडोर, कालीगण्डकी करिडोर, काठमाडौँ- तराई-मधेस द्रुतमार्ग र निजगढ अन्तर्राष्ट्रिय वमानस्थलको भौतिक प्रगति १५ प्रतिशतभन्दा कम रहेको छ ।

गौरवका आयोजना	सुरु मिति	सक्ने मिति	भौतिक प्रगति
पुष्पलाल मध्यपहाडी लोकमार्ग	२०६४/६५	२०७४/७५	४८
रेल्वे तथा मेट्रो विकास आयोजना	२०६६/६७	२०७५/७६	११.४
हुलाकी लोकमार्ग	२०६३/६४	२०७४/७५	४४
कोसी करिडोर	२०६५/६६	२०६९/७०	१५
कालीगण्डकी करिडोर	२०६५/६६	२०६९/७०	१३
कर्णाली करिडोर	२०६५/६६	२०६९/७०	२७
काठमाडौं तराई-मधेस द्रुतमार्ग	२०६४/६५	२०७७/७८	८.५
गौतम बुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल	२०७१	२०७६	७४
पोखरा क्षेत्रीय अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल	०७० वैशाख	२०७८	४२
निजगढ अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल	२०७१/७२	०७८/७९	१०
पशुपति क्षेत्र विकास कोष			-
लुम्बिनी विकास कोष	सन् १९७८	-	८२
मेलम्ची खानेपानी आयोजना	२०५८/५९	२०६४/६५	९५.१२
राष्ट्रपति चुरे तराई-मधेस संरक्षण विकास समिति	२०६७/६८		९२.११
सिक्टा सिँचाइ आयोजना	२०६२/६३	२०७१/७२	८०.७
बबई सिँचाइ आयोजना	२०४४/४५	२०७१/७२	४६.४
रानीजमरा कुलरिया सिँचाइ आयोजना	२०६४/६५	२०७४/७५	४३
भेरी बबई डाइभर्सन बहुउद्देश्यीय आयोजना	२०६८/६९	२०७७/७८	३८.४
माथिल्लो तामाकोसी जलविद्युत् आयोजना	२०६७/६८	२०७२/७३	९९.३
बुढीगण्डकी जलविद्युत् आयोजना	२०६९/७०	२०७७/७८	-
पश्चिम सेती जलविद्युत् आयोजना	-	-	-

गौरवका

आयोजनाको खर्च

१५

प्रतिशत

गौरवका आयोजनाको वत्तीय प्रगति पनि निराशानजक रहेको दे खन्छ । आयोगका अनुसार राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाको औसत खर्च १५ प्रतिशत मात्रै हुन सकेको छ । २२ आयोजनाको कुल लागत १८ खर्ब १० अर्ब ६८ करोड रुपैयाँ छ । हालसम्म गौरवका आयोजनाको खर्च २ खर्ब ८३ अर्ब ८६ करोड रुपैयाँ रहेको छ ।

तामाकोसीको

भौतिक

प्रगति

धेरै

मा थल्लो तामाकोसी जल वद्युत् आयोजनाको भौतिक प्रगति सबैभन्दा राम्रो दे खएको छ । योजना आयोजना करिब दुई वर्षयता ९९ प्रतिशतको हाराहारीमा छ । तामाकोसीको ९८ प्रतिशत भौतिक काम दुई वर्षअघि नै स कएको थयो । तर, हालसम्म ९९.३ प्रतिशतसम्म पुगेको छ । यसै वर्षको पुसमा तामाकोसी आयोजना सम्पन्न गर्ने लक्ष्य लइएको छ ।

श्रोत : नागरिक, २०७६/६/६

मोदीमा पर्याप्त पानी छाडेनन्

काठमाडौं – पर्वतको मोदी खोलामा निर्माणाधीन जल वद्युत् आयोजनाहरूका कारण जलचर तथा खानेपानीको स्रोतमा प्रत्यक्ष असर पारेको एक अध्ययनले देखाएको छ। नेपाल वातावरण पत्रकार समूहले आइतबार सार्वजनिक गरेको त्यहाँ बनिसकेका र निर्माणाधीन आयोजनाले वातावरणमा पारेको प्रभावसम्बन्धी अध्ययन प्रतिवेदनमा जल वद्युत् आयोजनाकै कारण मोदी खोलामा माछा उत्पादन र खानेपानीको स्रोत क्रमशः सुक्न थालेको उल्लेख छ।

अध्ययन समूहका टिम लडर बटुककृष्ण उप्रेतीले मोदी खोलामा बनिसकेका र बन्दै गरेका आयोजनाहरूले जल वद्युत् विकास नीति (२०५८) अनुसार जलीय प्रणाली कायम राख्न न्यूनतम १० प्रतिशत पानी खोलामा छोड्नुपर्ने नियम पालना नगरेको बताए।

‘जल वद्युत् आयोजना निर्माण गर्दा पर्यावरण जोगाउन १० प्रतिशत खोलामै पानी छोड्नुपर्ने नियम छ। तर, अ धकांशले हिउँदमा पानी छाडेका छैनन्,’ उनले भने, ‘यसले जलचरमा ठूलो असर परेको छ। त्यसैले उक्त नियम कडाइका साथ कार्यान्वयन गर्न जरुरी छ।’ टिम लडर उप्रेतीले खोलामा पर्याप्त पानी नहुँदा खानेपानीको स्रोत पनि सुक्दै गएको बताए।

प्रतिवेदनमा ‘वातावरणीय क्षति न्यून गर्ने उपायबारे ठेकेदार र परामर्शदातासमेत अन भ्रम दे खएको, मोदी खोला जल वद्युत् आयोजनाले माछाको ला ग बनाएको भ-याङको स्थान र डजाइन अनुपयुक्त रहेको’ उल्लेख छ।

आयोजनाहरूले वातावरणको भौतिक, जै वक, सामाजिक, आ र्थक र सांस्कृतिक पक्षमा पारेका असरको अध्ययन गर्ने, सम्बन्धित आयोजनाले स्वीकृत प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदनमा समावेश गरेका प्रतिकूल वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरणका उपाय कार्यान्वयन स्थितिको जानकारी लने तथा अवलोकन गर्ने उद्देश्यले तयार पारिएको उक्त प्रतिवेदनले प्रत्येक आयोजनाको वातावरणीय प्रभावको मूल्यांकन गर्नुभन्दा यस प्रकारका ‘क्यासकेड’ आयोजनाको ला ग क्षेत्रगत वा संयोजित वा रणनीतिक वातावरणीय मूल्यांकनको प्रयोग गर्नु उपयुक्त हुने सुझाव दिएको छ। प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन गर्दा यिनको मुख्य सद्धान्त र वैज्ञानिक व धको

प्रयोग गरी स्थानीय जनताको स क्रय सहभा गतामा प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने प्रतिवेदनको सुझाव छ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकनको प्रतिवेदन सरोकारवाला निकायसँग पर्याप्त छलफल गरेर मात्रै कार्यान्वयन गर्दै आएको बताए। 'आयोजनाले पार्ने प्रभाव र असरको वषयमा सरोकारवाला निकायसँग पर्याप्त छलफल गरेर मात्रै गर्नुपर्छ,' उनले भने, 'कहिलेकाहीं सरोकारवाला निकायसँग छलफल नगर्दा समस्या आइरहेका छन्।'

मन्त्री पुनले जल वद्युत् आयोजना निर्माण गर्दा वातावरणलाई कम असर पार्ने गरी अघि बढेको दाबी गरे। 'वातावरणलाई कमभन्दा कम क्षति हुने गरी आयोजना सञ्चालन गर्दै आएका छौं,' उनले भने, 'वकास गर्दा केही वनाश त पक्कै हुन्छ। तर, जतिसक्यो न्यून क्षतिमा आयोजना निर्माण गर्ने निर्देशन दिएका छौं।' उक्त प्रतिवेदन मन्त्री पुनलाई हस्तान्तरण गरिएको छ।

श्रोत : अजलाइन खबर, २०७६/६/७

हाइटेन्सन तारमुनि लहलह केराखेती !

६ असोज, चतवन । नेपाल वद्युत प्रा धकरण प्रसारण लाइन वस्तारमा ला गरहेको छ । प्रसारण लाइन मुनिका रुख बिरुवाहरु हटाउने गरिन्छ । त्यसबाट हजारौं बिघा ज मन प्रयोग वहीन बनिरहेको छ ।

यसरी बाँ झएको जग्गालाई भरतपुर महानगरपालिका- १, रामनगरका १० जनाले काइदासाथ उपयोग गरेका छन् । उनीहरुले सतनचुली कृषक समूह गठन गरेर २२० केभीए प्रसारण लाइन मुनि करिब पाँच बिघा जग्गामा मालभोग केरा खेती गरेका छन् ।

सतनचुली सामुदायिक वन र जिल्ला वन कार्यालयसँग मौ खक सहमति गरेर केरा लगाएको समूहका अध्यक्ष प्रेमदत्त सापकोटाले बताए । उनका अनुसार, २०७२ सालमा प्रतिपरिवार एकलाख रुपैयाँ उठाएर था लएको खेतीबाट अहिलेसम्म १० लाख रुपैयाँको केरा बिक्री भइसकेको छ ।

केराको गोडमेल, रेखदेख र औष ध उपचार उनीहरु मलेर नै काम गर्छन् । समूहका सदस्यहरुले यसरी काम गरेवापत एक घण्टाको एक सय रुपैयाँ आफैले लन्छन् । यो चलनले समूहलाई टिकाउ बनाएको समूहकी स चव शान्ता देवकोटाको अनुभव छ ।

जग्गाको सदुपयोग

वर्षमा करिब १० लाख जतिको केरा बेचदै आएको समूहका सदस्य राजकुमार खड्की बताउँछन् । उत्पादित केरालाई बजारको अभाव छैन । त्यसैले समूहका सदस्यहरु केरा खेतीको क्षेत्र बढाउन चाहन्छन्, तर पूर्वमा सतनचुली सामुदायिक बनले पा र्कड क्षेत्र बनाउने र द क्षण-पश्चिममा लखन थापा पार्क भएकाले ठाउँ पाएका छैनन् ।

वद्युत प्रा धकरणले अन्य ठाँमा पनि स्थानीय आवश्यकताअनुसार ज मन प्रयोग गर्न दिए मनग्य आर्जन हुने अध्यक्ष सापकोटाले बताए । वद्युत प्रा धकरणको मर्स्याङ्दी करिडोर प्रमुख चत्रन वक्रम राणाले यसबारे ठोस योजना नबनेको बताए ।

हाइटेन्सन तार मुनिको जग्गामा केरा, कम्बु, कफी, अलैंची, अदुवालगायत भुइँखेती गर्न स्थानीयलाई प्रोत्साहित गर्न स कने राणा बताउँछन् । राणाले भने, 'अग्ला रुख रोप्नु भएन, साना र होचा वरुवा रोपेर वा खेती गरेर स्थानीयले आयआर्जन गर्न सक्छन्, प्रा धकरणले पनि केही सहयोग गर्नुपर्दछ भन्ने लाग्छ ।'

बीमा गर्न पाइएन

बरण्डाभार क्षेत्रमा केरा लगाएका कारण उनीहरूसँग जग्गाको लालपूर्जा भने छैन । लालपूर्जा नभएपछि केराको बीमा पनि भएको छैन । 'हामीसँग जग्गाको लालपूर्जा छैन, सामुदायिक बनको क्षेत्र पनि पर्दैन,' कोषाध्यक्ष गुरूडले भने, 'गत वर्ष हावाहुरीले सबै केरा ल गदियो, हावाहुरी आउँदा आँखा छोपी बस्नुपर्दछ ।'

जंगल नजिकै केरा खेती भएकाले जंगली जनावरहरूले पनि दुःख दिने गरेका छन् । छाडा छा डएका पशु चौपायाले पनि केरा नष्ट गरिदिँदा स्थानीयबासीसँग पनि कहिलेकाहीं ठाकठुक परेको अनुभव समूहका सदस्यहरूसँग छ ।

स चव देवकोटाले भनिन्, 'सार्वजनिक ठाँमा केरा लगाएका छौं, बारबेर गर्न पनि मलेन, गाईवस्तु आएर खाइदिन्छन्, कहिलेकाँही त छिमेकीहरूसँग पनि नराम्रो हुने ।'

श्रोत : अनलाइन खबर, २०७६/६/७

जापान जाँदै ऊर्जामन्त्री पुन, नल संगाइ जल वद्युत परियोजनाबारे छलफल हुने

६ असोज, काठमाडौं । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाईमन्त्री वर्षमान पुन 'अनन्त' जापान भ्रमणमा जाने भएका छन् । जापानी विकास नियोग (जाइका) को निमन्त्रणामा मन्त्री पुन सोमबार साँझ चार दिने जापान भ्रमणमा जान लागेका हुन् ।

जापान भ्रमणमा जानुअघि ऊर्जामन्त्री पुनसँग जापानी राजदूत मासा मची साइगोले शष्टाचार भेटवार्ता गरे । संहदरबारस्थित ऊर्जा मन्त्रालयमा सोमबार भएको भेटवार्तामा द्विपक्षीय हितका साथै ऊर्जा र जलस्रोतको क्षेत्रमा गर्न सक्ने सहकार्यका बिषयमा छलफल भएको थियो । भेटमा मन्त्री पुनले भ्रमणबाट दुई देशको मत्रता र आपसी सहयोगमा टेवा पुग्ने विश्वास व्यक्त गरे ।

जापानी राजदूतले भेटमा मन्त्री पुनको जापान भ्रमण र त्यसका ऐजेण्डाबारे छलफल गरे । ऊर्जामन्त्री पुन नेपाल वद्युत प्राधकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसडसहित सोमबार राति जापानको ओसाका जाने कार्यक्रम छ ।

जापान भ्रमणको क्रममा मन्त्री पुनले जापानको लवरल डमोक्रेटिक पार्टीका महासचिव निकाई टो सहिरो, जाइकाका उपाध्यक्ष हिरोसी कातो, जापानको कृषी तथा वन मा मलासम्बन्धी मन्त्री इटो यो शताका, जापानको परराष्ट्रमन्त्रालयका उच्च अधिकारीका साथै नेपाल-जापान पार्लियामेन्टरियनस फ्रेण्डसप लगका अध्यक्षसहतिका पदाधिकारीसँग भेटवार्ता गर्ने कार्यक्रम छ ।

उनले जापान भ्रमणको क्रममा नेपालको जल वद्युत क्षेत्रमाको सम्भावना र लगानीबारे समेत जापानी लगानीकर्तासँग अन्त क्रया गर्ने कार्यक्रम छ ।

कार्यक्रममा फुजी र कान्साईलगायतका विश्वप्रख्यात कम्पनीको समेत सहभा गता रहनेछ । त्यसका साथै जापानमा बसोवास गरिरहेका नेपाली समुदायसँग समेत समृद्ध नेपाल निर्माणमा ऊर्जाको महत्त्व र प्रवासी नेपालीको भूमिका वषयक अन्त क्रया कार्यक्रममा आफ्ना धारणा राख्ने कार्यक्रम रहेको मन्त्री पुनको सचवालयले जनाएको छ ।

मन्त्री पुनले जाइकाका उपाध्यक्षसंगको भेटमा जाजरकोटमा रहेको ४१७ मेगावाटको नल संडगाड जल वद्युत परियोजनालाई अन्तिम टुंगो लगाउने वषयमा समेत छलफल गर्नेछन् । नेकपाका नेता समेत रहेका मन्त्री पुनको भ्रमण उक्त परियोजनालाई अघि बढाउने वषयमा केन्द्रित हुनेछ ।

नल संडगाड परियोजना जाइकाले प पपी मोडेलमा अध्ययन गरिरहेको छ । उक्त परियोजनालाई अघि बढाउने वषयमा छलफल गर्न उर्जामन्त्री पुन जापान भ्रमणमा जान लागेको मन्त्री पुनका स्व कय स चव दुर्गा चापांगाईले जानकारी दिए ।

मन्त्री पुनले यसअघि पनि जापानी राजदूत साइगोसंगको नल संडगाड जल वद्युत आयोजनालाई अघि बढाउने वषयमा छलफल गरेका थए ।

श्रोत : अनलाइन खबर, २०७६/६/७

बन्द भएका १ सय ९५ कम्पनीमा प्रा धकरणको ६५ करोड बक्यौता

७ असोज, काठमाडौं । नेपाल नागरिक उड्डयन प्रा धकरणले बक्यौता नतिर्ने १ सय ९५ कम्पनीको नाम सार्वजनिक गरेको छ । हाल बन्द भइसकेका वायुसेवा कम्पनी, ट्राभल, टूर तथा व भन्न कम्पनीबाट बक्यौता रकम उठाउन नसकेपछि प्रा धकरणले रकमसहित सार्वजनिक गरेको हो ।

नेपाल नागरिक उड्डयन र अन्तर्गत रहेका व भन्न नागरिक उड्डयन कार्यालयबाट ६५ करोड ८ लाख ७६ हजार ६ सय ३१ रुपैयाँ ३१ पैसा बराबरको रकम उठाउन बाँ क रहेको छ । 'मंगलबार सार्वजनिक गरेको बक्यौता बन्द भइसकेका कम्पनीको हो,' प्रा धकरणका सूचना अ धकृत त्रिलोचन पौडेलले भने, 'संचालनमा रहेका वायुसेवा कम्पनी, अन्य कम्पनी र सरकारी एजेन्सीको बक्यौता भने यहाँ उल्लेख गरिएको छैन ।'

प्रा धकरणका अनुसार सूचना प्रका शत भएको मतिले ३० दिन भत्र रकम बुझाउन कम्पनीहरूलाई समय तो कएको छ । तो कएको समयमा पनि बक्यौता नतिरे कानून अनुसार कारवाही प्र क्रया थाल्ने प्रा धकरणले स्पष्ट पारेको छ ।

वगतमा सञ्चालनमा रहे पनि अहिले बन्द भइसकेका वायुसेवा कम्पनीको बक्यौता बढी दे खएको छ । प्रा धकरणका अनुसार सबैभन्दा बढी एयर ए सयाको बक्यौता छ । नेपाल उडान रद्द गरिसकेको यो कम्पनीले कूल १८ करोड ९४ लाख २१ हजार ४ सय ५७ रुपैयाँ प्रा धकरणलाई तिरेको छैन ।

कम्पनीहरूको बक्यौता सुची यसप्रकार छ:

एयर ए सया: १८ करोड ९४ लाख २१ हजार ४ सय ५७

एयर डाइनेस्टी : ४ लाख १८ हजार ३ सय ९७

अग्नी एयर : १ लाख ११ हजार १ सय ९५

एयर काष्ठमण्डप ः १४ हजार ५ सय ७३,

एयर नेपाल ः ७८ हजार ८ सय ९७,

एयर सहारा जेट ः ३४ लाख ७८ हजार १ सय २६

अल्फाइन एयर ः ७२ हजार ७ सय २८

अल्टिच्यूड एयर: ३ लाख ७६ हजार ९ सय २५

फस्टेल एयर ः २७ लाख ३१ हजार ६ सय ६२

गरुण एयर ः २७ हजार ४ सय ४० रुपैयाँ

जीएमजी एयरलाइन्स ः १ लाख ५९ हजार १ सय १ रुपैयाँ

गोर्खा एयरलाइन्स ः ले १९ लाख ११ हजार १ रुपैयाँ

गोर्खा हे ल हेन्स ः ३८ हजार ९ सय १० रुपैयाँ

हे ल एयरल नेपाल: ४ लाख ६४ हजार ४ सय १२

जेट एयरवेज ः ३ करोड ५५ लाख ७२ हजार ६ सय ४३

कर्णाली एयर ः १७ लाख २४ हजार ३ सय ७२

लुफ्थान्सा एयरलाइन्स ः १० लाख ६३ हजार ६ सय ४४

लुम्बिनी एयरवेज: २५ लाख ८२ हजार ३ सय ४

मनकामना एयर: ९ हजार १ सय ४३

नेकोन एयर: ४ करोड ७२ लाख ५८ हजार ३ सय ४३

प्रभू हे लकोप्टर ः ७ लाख २८ हजार ६ सय २६

राक एयरवेज ः १ लाख ८३ हजार ७ सय ७२

रिजेन्ट एयरवेज ः ६ लाख ६० हजार

सांग्रीला एयर, सभानी एयर, स्काइलाइन एयरवेज, तुई एयरलाइन्स, यूनाइटेड एयरवेजलगायतले पनि प्रा धकरणको बक्यौता नतिरेको सू चमा उल्लेख छ ।

श्रोत : बिज खबर, २०१६/६/७

अपर नौगाड बाट वद्युत उत्पादन सुरु, असोज १० दे ख राष्ट्रिय प्रसारण लाईनमा जो डदै

बिजखबर संवाददाता २०१६ असोज ७ (September 24, 2019) मा प्रकाशित काठमाडौं । अप पावर कम्पनीको दोस्रो परियोजना अपर नौगाड जल वद्युतबाट वद्युत उत्पादन सुरु भएको छ । कम्पनीले ८ मेगावाटको उक्त आयोजना निर्माण सम्पन्न गरी सोमबार बाट उत्पादन सुरु गरेको हो । आयोजनाले परिक्षण प्रसारण पुरा गरी यो आयोजनाले असोज १० गते दे ख राष्ट्रिय ग्रडमा वद्युत प्रवाह गर्ने जानकारी दिएको छ । २०१६ असोजमा वद्युत खरिद बिक्री सम्झौता सम्पन्न भएको यो आयोजनाको कुल लागत १ अर्ब ६० करोड रुपैयाँ रहेको छ । आयोजनाले बा र्षक ४ दशमलव ८७ करोड कलोवाट घण्टा वद्युत उत्पादन गर्नेछ । यसमध्ये सुख्खा महिनामा १ दशमलव १४ करोड र वर्षातका चार महिनाहरूमा ३ दशमलव ७५ करोड घण्टा कलोवाट वद्युत उत्पादन हुनेछ । उक्त आयोजनाबाट उत्पादन हुने वद्युत शक्ति नेपाल वद्युत प्रा धकरणले निर्माण गर्ने अतरिया वलॉच सवस्टेशन मार्फत राष्ट्रिय ग्रडमा प्रवाह भई जानेछ । यसबाट सुदुरपश्चिम प्रदेशमा भरपर्दो वद्युत आपूर्ति हुने वश्वास कम्पनीले लएको छ । बिजखबर संवाददाता सम्ब धत शीर्षकहरू तल्लो अरुण निर्माणमा भारतको पनि प्रस्ताव, अरुण तेस्रोके ढाँचामा निर्माण गर्ने अपर नौगाडले असोजदे ख वद्युत उत्पादन गर्ने, निर्माणकार्य अन्तिम चरणमा एउटै गाउँपा लकामा ५३९ मेगावाटका १२ जल वद्युत आयोजना, निर्माणको चरणमा दूधकोशी जल वद्युत आयोजनाको ड पआर अन्तिम चरणमा, अध्ययनका ला ग सरोकार समाज गठन कुनै बेलाका रुग्ण वद्युत् आयोजना धमाधम पूरा हुँदै ऊर्जा क्षेत्रमा वैदे शक लगानी शुन्य, एक वर्षमा वैदे शक लगानी ५० प्रतिशतले घट्यो जल वद्युतमा लगानी बढाउन चीन सरकारलाई ऊर्जामन्त्रीको आग्रह, दूधकोशी जल वद्युतमा वश्व बैंकको लगानी जल वद्युतको आईपीओ निष्काशनमा वद्युत नियमन आयोगको स्वीकृति अनिवार्य, पुरानालाई पनि लागू हुने फेसबुक कमेन्ट गर्नुहोस् फचर समाचार दर्शौं पछि परामर्शदाता नियुक्त गर्ने रेल वभागको तयारी, ७८ कलो मटरमा ५७ आधुनिक स्टेशन निर्माण नागढुङ्गानौ वसे सुरुडमार्ग निर्माणका ला ग जापानी कम्पनी हाज्मा आन्द्रोसँग सम्झौता, नोभेम्बरदे ख काम सुरु दर्शौंमा जनता रुवाउँदै 'प्याज', मौका छोप्दै व्यापारी औद्योगिक व्यवसायिक ऐनको छुट आयकर ऐनले हटाउन नसक्ने, भ्याटको थ्रेसहोल्ड घटाउने मनस्थितीमा अर्थमन्त्री वशेष दर्शौं आयो घुम्न जाने हो ? यी हुन स्वदेशदे ख वदेशसम्मका उपयुक्त गन्तव्य बाहिरी चक्रपथका ला ग चाईना कन्स्ट्रक्सन र निजगढ वमानस्थल निर्माणका ला ग स्विस् कम्पनी ज्युरिच छनोट ट्रष्टी ऐन निर्माण र ब्रोकर सेवा शुल्क घटाउन स मति गठन, ब्रोकर नाफाको १ प्रतिशत सामाजिक उत्तरदायित्वमा सयभन्दा बढी स्थानमा यसै हप्तादे ख

टे लकमको फोरजी सेवा, परीक्षणको तयारी पुरा अन्तर्वार्ता बैंकको संख्या घटाउँदा कर्जा दिने प्रक्रियामा जाम हुन गई कार्टे लड बढ्छ सरकारले हर्चुवाको भरमा नीति नियम बनाउँदा व्यवसायी पलायन हुन थालेका छन् नेपालमै गा ड बनाएर बिक्री गर्न एकदमै कठिन छ प्रत्यक्ष निर्वाचनबाटै महासंघको अध्यक्ष चुनिन्छ, यसमा द् वमत छैन बसपार्कमा बिचौ लयाको कमाईखाने बाटो बन्द भएपछि म मा थ प्रहार भइरहेको छ बिचार एटीएमबाट हुने चोरी र बिदेशमा हुने ठगीबाट बच्न बैंकर मनोज ज्ञवालीको १० टिप्स संस्थागत लगानीकर्ताले मात्र बजारको पहिरो थेग्न सक्छन् : वासुदेव अ धकारीको वचार बैंकबाट सहु लयत कर्जा लने ६० हजार ऋणीको लष्ट मगाएर अनुगमन गर्छु : अर्थ मन्त्री

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/६/७

माया खोलाको ४० प्रतिशत निर्माण सक्यो, १० महिनामा वद्युत उत्पादन

काठमाडौँ-संखुवासभामा निर्माणधीन १४.९ मेगावाटको मायाखोला जल वद्युत आयोजनाको ४० प्रतिशत निर्माण पुरा भएको छ । २०७४ असोजबाट सुरु भएको आयोजनाको निर्माणले गति लएको हो । २.२ कलो मटर लामो मुख्य सुरुङ ७ सय २० मटर खनिएको आयोजना संयोजक भरत थापाले बताए । उनका अनुसार सुरुङको आउट लेटतर्फ ७ सय तथा इन लेटतर्फ २० मटर खनिएको छ । सुरुवातमा ७ कलो मटर लामो पेनस्टक पाइप राख्ने गरी आयोजना डजाइन गरिए पनि २०७२ सालको भुकम्पपछि भ वष्यमा आउनसक्ने प्राकृतिक वप तको क्षति न्युनिकरण गर्न परिवर्तन गरिएको थयो । अहिले आयोजनाको संरचनामा ५ कलो मटर लो प्रेसर पाइप र २.२ कलो मटर सुरुङ रहने गरी निर्माण भइरहेको छ । दशैँपछिबाट बाँध र वद्युतगृहको संरचना निर्माणको काम सुरु गरिने पनि थापाले बताए । उनले वद्युतगृहमा जडान हुने इलेक्ट्रोमेकानिकल उपकरण आयात गर्ने ठेकेदारले काम सुरु गरिसकेको बताए । हाइड्रोमेकानिकल उपकरण आयात सुरु भइसकेको छ । पाइपको पाता वीरगन्ज भन्सारमा आइसकेको थापाले जानकारी दिए । जग्गा अ धग्रहण, सट्टा भर्ना, मुआब्जा वतरण, आयोजना स्थलमा वद्युत पहुँच पुर्याउने लगायतका काम सम्पन्न भइसकेको प्रवर्द्धक माया खोला हाइड्रो पावर कम्पनीले जनाएको छ । यो आयोजना साढे २ वर्षअघि नै पुरा हुनुपर्ने भए पनि वद्युत जो डने २२० केभी कोसी कोरिडोर प्रसारण लाइन निर्माणमा ढिलो भएपछि उत्पादन अव ध पछि सरेको हो । पछिल्लो ता लकाअनुसार आयोजनाले २०७७ असारदे ख आयोजनाले वद्युत उत्पादन सुरु गर्नेछ । यसअघि ६ महिनाअघि नै आयोजनाले उत्पादन सुरु गर्ने ता लका थयो । तर, यो अव धमा प्रसारण लाइन र बानेश्वर सबस्टेसन सम्पन्न नहुने दे खएपछि नेपाल वद्युत प्रा धकरणको आग्रहमा ६ महिना थप गरेर उत्पादन ता लका २०७७ असारमा पुर्याइएको कम्पनीले जनाएको छ । आयोजना सम्पन्न गर्न २ अर्ब ५० करोड रुपैयाँ लागत अनुमान गरिएको छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/६/७

तल्लो अरुण बनाउन इच्छुक तीन कम्पनी 'सर्ट लस्ट'मा, ६० दिन भित्र प्रस्ताव माग्ने

काठमाडौं—६ सय ७९ मेगावाटको तल्लो अरुण जल वद्युत आयोजना निर्माण गर्न इच्छा देखाएका तीन कम्पनीलाई सरकारले 'सर्ट लस्ट (संक्षिप्त सूची)' मा राख्ने निर्णय गरेको छ ।

तो कएको मापदण्ड पूरा गरेका केही नेपाली कम्पनीसँगको संयुक्त उपक्रममा आशयपत्र पेश गरेका चीन, जापान र भारतीय कम्पनी यस्तो सूचीमा परेका छन् । सोमबार (असोज ६ गते) प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको अध्यक्षतामा बसेको लगानी बोर्डको ४०औं बैठकले उक्त निर्णय गरेको हो ।

संक्षिप्त सूचीमा परेका कम्पनीहरूमा नेपालको हाइड्रो इलेक्ट्रिक सटी इन्भेष्टमेन्ट एन्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी लिमिटेड (एचआइ डिएल) सँगको संयुक्त उपक्रममा चीनको पावर कन्स्ट्रक्सन अफ चाइना, भारतको सतलज जल वद्युत निगम र नेपालको ग्रिन रिसोर्सिस प्रा लिमिटेडको उपक्रममा जापानको इलेक्ट्रिक पावर डेभलपमेन्ट कम्पनी (जे पावर) छन् ।

संक्षिप्त सूचीमा राख्ने मतिबाट सुरु गरेर ४५ दिन भित्र कम्पनीहरूलाई आरएफपी (रिक्वेस्ट फर प्रोपोजल) दिने र ६० दिन भित्र उनीहरूबाट प्रस्ताव संकलन गर्ने निर्णय समेत गरिएको छ । सतलज ९ सय मेगावाटको अरुण-३ निर्माण गरिरहेको कम्पनी हो । अरुण-३ को तल्लो तटमा निर्माण हुने हुँदा आयोजनामा यही कम्पनीले बढी चासो राखेको छ ।

भारतले पनि तल्लो अरुण निर्माण गर्न दिन आग्रह गर्दै आएको छ । अरुण-३ मा सतलजले जति निशुल्क वद्युत (अरुणमा २१.९ प्रतिशत निशुल्क वद्युत पाउने प्रावधान छ) दिने सर्तका आधारमा उसैलाई आयोजना दिने स कने वषयमा पनि बोर्डमा प्रारम्भिक छलफल भइरहेको छ ।

तीन कम्पनी मध्ये जसले बढी सरकारलाई फाइदा दिन सक्छ उसैलाई आयोजना दिने सरकारको योजना छ । यता ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालयले आयोजनामा लगानी खोज्ने जिम्मा

एचआइ ड सएललाई दिएको थयो । कम्पनीले चीन तथा अमेरिकाबाट लगानी ल्याउनेबारे प्र क्रया पनि सुरु गरेको थयो ।

एचआइ ड सएल तमोर जलाशय निर्माण गर्न पावर चाइनासँग सहकार्य गरेर अघि बढेकाले तल्लो अरुणमा पनि कम्पनीले वशेष रुची देखाएको छ । एचआइ ड सएलले यसअघि आयोजनाका ला ग अमेरिकाको डबल ट्री नामक बैंकसँग सह लयत ऋण लने प्र क्रया अघि बढाएको थयो । आयोजनामा ५१ प्रतिशत वदेशी र ४९ प्रतिशत स्वदेशी लगानी गर्ने गरी मोडा लटीबारे छलफल भएको छ ।

सन् २०१७ को जुलाई महिनाको प्रारम्भिक अध्ययनअनुसार आयोजनाको लागत १.३ अर्ब अमेरिकी डलर अनुमान गरिएको छ । अहिले वद्युत वकास वभागले आयोजनाको वस्तुत आयोजना प्रतिवेदन (ड पआर) तयार गरिरहेको छ । लगानी खोज्न चासो देखाएकाले आयोजना एचआइ ड सएलले नै पाउने आधार पनि दे खन्छ ।

सुरुमा ४ सय मेगावाट पहिचान गरिएको आयोजनाको उत्पादन अनुमतिपत्र सरकारले ब्राजि लयन कम्पनी ब्रास पावरलाई दिएको थयो । उक्त कम्पनीले ६ सय ५० मेगावाटसम्म क्षमता बढाएर निर्माण गर्ने इच्छा देखाए पनि पछि सरकारले खारेज गर्यो ।

ब्राजि लयन कम्पनी हटेपछि यो आयोजना भारतीय लगानीमा निर्माण गर्नेभन्दै पुष्पकमल दाहाल प्रधानमन्त्रीको रूपमा भारत भ्रमणमा जाँदा प्रस्ताव गरिएको थयो । सतलजले निर्माण गरिरहेको आयोजनासँग जो डएकाले भारतले अरु देशलाई यहाँ छिर्न देला भन्ने प्रश्न उठेको छ ।

श्रोत : राजधानी, २०७६/५/३

११७ स्थानीय तहका ९५ प्रतिशत जनता वद्युत् पहुँचबाहिर : ७२ स्थानीय तहमा ग्रड प्रणाली नै पुगेन

काठमाडौं । देशभरका १ सय १७ स्थानीय तहका ९५ प्रतिशत जनता अझै पनि वद्युत्को पहुँचबाट टाढा छन् । नेपाल वद्युत् प्राधकरणका अनुसार कुल ७ सय ५३ स्थानीय तहमध्ये १ सय १७ स्थानीय तह वद्युत्को पहुँचबाट टाढा छन् । मुलुकका १४ नगरपालका र १०३ गाउँपालका क्षेत्रमा ५ प्रतिशतभन्दा कम बिजुली पुगेको प्राधकरणले जनाएको छ । ७२ स्थानीय तहमा राष्ट्रिय प्रसारण प्रणाली नै पुगेको छैन । जसका कारण स्थानीय परम्परागत टुकी, सोलार, साना जल वद्युत्मा भर पर्नुपर्ने बाध्यता छ ।

राष्ट्रिय प्रसारणमा आबद्ध भएर वद्युत् उपभोग गर्ने जनसंख्या करिब ७८ प्रतिशत पुगेको छ । आव २०७४-७५ को तुलनामा यो करिब १० प्रतिशतले वृद्ध हो । हाल करिब ४५ लाख घरधुरीले राष्ट्रिय प्रसारणको बिजुली उपभोग गर्छन् । कुल ७ सय ५३ स्थानीय तहमध्ये २ सय २२ स्थानीय तहमा पूर्ण रूपमा वद्युतीकरण गरिएको प्राधकरणले जनाएको छ ।

प्राधकरणले चालू आर्थिक वर्षमा मात्रै ४० जिल्लामा पूर्ण वद्युतीकरणको योजना बनाएको वतरण तथा ग्राहक सेवा निर्देशनालयका उपकार्यकारी निर्देशक हरेराज न्यौपानेले बताए । उनले भने, 'यो वर्ष पूर्ण वद्युतीकरण गर्न सक्ने सम्भाव्य जिल्ला छुट्याइँदै छ । प्राधकरणले यस वर्ष ग्रड जाइने र पूर्ण वद्युतीकरणका लागि मात्रै साढे ९ अर्ब रुपैयाँ खर्च गर्नेछ ।'

चालू आर्थिक वर्षमा प्राधकरणले प्रदेश २ का सबै जिल्ला तथा प्रदेश ६ र ७ का केही जिल्लालाई विशेष प्राथमकतामा राखेको छ । उपकार्यकारी निर्देशक न्यौपानेले भने, 'बाजुरा र पूर्वी रुकुममा अबको दुई-तीन महिना भित्रमै राष्ट्रिय प्रसारण लाइन पुग्दै छ ।' उनले जुम्ला र कालकोटमा ग्रड पुऱ्याउने काम जारी रहेको बताउँदै मुगु र डोल्पामा टेन्डर प्रक्रिया अघि बढेको जानकारी दिए । चालू आर्थिक वर्षमा समेत ग्रड नपुगेका र वद्युतीकरण नभएका जिल्लामा सम्भाव्यता र प्राथमकताको आधारमा बजेट खर्च गरिने उपकार्यकारी निर्देशक न्यौपानेले बताए ।

प्राधकरणले गत आवको अन्त्यसम्ममा ५ देखि ३५ प्रतिशत वद्युत्को पहुँच पुगेका ४७ गाउँपालका र आठ नगरपालका, ३५ देखि ६५ प्रतिशत वद्युत् पहुँच पुगेका ७९ गाउँपालका र ३५ नगरपालका, ६५ देखि ९० प्रतिशत वद्युत् पहुँच पुगेका १ सय ४२ गाउँपालका र १ सय ११ नगरपालका तथा ९० देखि शतप्रतिशत वद्युत् पहुँच पुगेका ९७ गाउँपालका र १२५ नगरपालका रहेको जनाएको छ ।

आगामी आव २०७८-७९ सम्म सबै नेपाली जनतालाई वद्युत्को पहुँचमा पुऱ्याउने लक्ष्य लएको

सरकारले देशका अधिकांश स्थानीय तहमा पहुँच पुऱ्याउन सकेको छैन । प्राधकरणको पछिल्लो तथ्यांकअनुसार सबैभन्दा कम कर्णाली प्रदेशमा २७.०३ प्रतिशत वद्युतीकरण भएको उल्लेख छ । सबैभन्दा बढी प्रदेश ३ मा ९०.३० प्रतिशत, गण्डकी प्रदेशमा ८७.३९ प्रतिशत, प्रदेश ५ मा ८१.०३ प्रतिशत, प्रदेश २ मा ७९.७७ प्रतिशत, प्रदेश १ मा ७५.९० प्रतिशत र सुदूरपश्चिम प्रदेशमा ५८.९० प्रतिशत वद्युतीकरण भएको प्राधकरणले जनाएको छ ।

राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमार्फत ७८ प्रतिशत जनतामा वद्युत्को पहुँच पुगेको छ भने सोलार र अन्य प्रवधको प्रयोगमार्फत १२ प्रतिशत जनतामा वद्युतीय पहुँच पुगेको प्राधकरणले जनाएको छ ।

त्यस्तै, राष्ट्रिय प्रसारण प्रणाली नपुगेका ७२ स्थानीय तहमध्ये नेपालगन्ज क्षेत्रीय कार्यालयका ११ जिल्लाका ३६ स्थानीय तह छन् । यसैगरी, प्राधकरणका सात क्षेत्रीय कार्यालयमध्ये अतरिया कार्यालयअन्तर्गतका पाँच जिल्लाका ६ स्थानीय तह, जनकपुर कार्यालयअन्तर्गतका चार जिल्लाका १२ स्थानीय तह, पोखरा कार्यालयअन्तर्गतका तीन जिल्लाका चार स्थानीय तह, वराटनगर कार्यालयअन्तर्गतका तीन जिल्लाका नौ स्थानीय तह तथा बुटवल र काठमाडौँ कार्यालयअन्तर्गतका तीन-तीन स्थानीय तह गरी कुल ७२ स्थानीय तह राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमा जोडिएको छैन ।

आव २०७५-७६ मा ७ अर्ब ५५ करोड युनिट ऊर्जा प्रणालीमा उपलब्ध भएको नेपाल वद्युत् प्राधकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसडले जानकारी दिए । सो अवधमा प्राधकरणको उत्पादन करिब २ अर्ब ५५ करोड, निजी ऊर्जा उत्पादकको २ अर्ब १९ करोड र भारतबाट २ अर्ब ८१ करोड युनिट आयात गरिएको थियो । राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमा प्राधकरणको ३४, निजी क्षेत्रको २९ र आयतको ३७ प्रतिशत हिस्सा रहेको जनाइएको छ ।

गत आवमा ७५७ सर्कट कलो मटर प्रसारण लाइन निर्माण सम्पन्न भएको छ । त्यसमध्ये ६०६ सर्कट कलो मटर सञ्चालनमा (चार्ज) आएको छ । ३३ केभी र सोभन्दा मुनिका करिब ९ हजार ७ सय २२ सर्कट कम वतरण लाइन निर्माण सम्पन्न भई चार्ज भएका छन् । प्रसारण तथा वतरण गरी ४० सबस्टेसन नयाँ वस्तार एवं स्तरोन्नति गरिएको छ । करिब ९२० एमभीए क्षमता थप भएको छ । ६ हजार ५८१ वतरण ट्रान्सर्फमर थप गरिएको प्राधकरणले जनाएको छ ।

‘देशभरि रहेका थ्री फेज मटर तथा टीओडी मटरहरूलाई स्मार्ट मटरले प्रतिस्थापन गर्ने कार्यको थालनी भएको छ,’ कार्यकारी निर्देशक घिसडले भने, ‘काठमाडौँबाट संगल फेज मटरलाई स्मार्ट संगल फेज मटरले प्रतिस्थापन गर्ने प्रारम्भिक कार्य सुरु भइसकेको छ ।’ काठमाडौँ उपत्यकालाई

ताररहित बनाउने अ भयानअन्तर्गत भू मगत तार बिछ्याउन ठेकेदार छनोट भई प्रारम्भिक तयारी पूरा भइसकेको पनि उनले बताए ।

श्रोत : नागरिक, २०७६/६/७

बुढीगण्डकी आयोजना छिटो बनाउन दलहरुको दबाब

गोरखा-राष्ट्रिय गौरवको बुढीगण्डकी जल वद्युत आयोजनाको काम छिटो गर्न सरकारलाई गोरखाका राजनीतिक दलहरुले आग्रह गरेका छन्। लामो समयदेखि प्रभा वत, बिस्था पतलाई अन्याय पारेको, आयोजनामा कामले गति न लएको, बजार क्षेत्रको मुआब्जा अहिले सम्म निर्धारण नभएको वषयमा दबाब दिन दलहरु एकमेठ भएका हुन्।

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (नेकपा), नेपाली कांग्रेस र समाजवादी पार्टी गोरखाले छुट्टाछुट्टै बिज्ञप्ती जारी गर्दै आयोजना ढिला हुँदा बिस्था पत प्रभा वत सँगै देसलाई घाटा भएको बताएका छन्। नेकपा जिल्ला अध्यक्ष लेखबहादुर थापाको अध्यक्षतामा आइतबार बसेको बैठकले बुढीगण्डकी आयोजना बितरण बाँकी मुआब्जा दिन र निर्धारण बाँकी बजार क्षेत्र आरुघाट आर्खेतको तत्काल तोक्न माग गरेको हो। बैठकको निर्णय सार्वजनिक गर्दै अध्यक्ष थापाले भने, 'जग्गा सँगै घर, गोठ, बोट बिरुवाको मुआब्जा दिएर बुढीगण्डकी छिटो बनाउनतर्फ सरकारको ध्यान जानुपर्छ, हामीले उर्जा तथा जलस्रोत मन्त्रालय, मुआब्जा निर्धारण स मतिलाई पनि अनुरोध गरेका छौं।' बैठकले संगठन सुदृढिकरण, कार्यकर्ता भेटघाट, प्र शक्षण कार्यक्रम गर्ने लगायतका निर्णय पनि गरेको उनले बताए।

नेपाली कांग्रेसले सोमवार साँझ प्रेस वज्ञप्ती जारी गर्दै आयोजनाको काम ढिलो हुनुमा सरकार दोष रहेको दावी गरेको छ। जिल्ला स चव नन्दप्रसाद न्यौपानेद्वारा जारी बिज्ञप्तीमा तत्काल बजार क्षेत्रको मुआब्जा नदिएर आन्दोलन गर्ने चेतावनी दिईएको छ। 'सरकारको पछिल्लो क्रयाकलापले बुढीगण्डकी आयोजना बनाउन उदा सन भएको दे खन्छ' स चव न्यौपानेले भने 'तत्काल समस्या समाधान गरि स्वदेशी लगानीमा बनाउने प्र क्रया था लएन भने आन्दोलन गर्छौं।' अ धकरण गर्ने जग्गा मध्ये आरुघाट, खहरे, आर्खेत लगायत ठाउँको मात्रै निर्धारण नहुनुले सो क्षेत्रका जनता प्रति राज्यले बिभेद गरेको आरोप कांग्रेसको छ। मुआब्जा कति निर्धारण गर्ने भन्ने य कन नहुँदा बुढीगण्डकी आयोजनाबाट बिस्था पत गोरखा तर्फ आरुघाट, आर्खेत र धादिङतर्फ खहरे बजारको मुआब्जा निर्धारण हुन नसकेको हो।

दुबै जिल्लामा मुआब्जा तोक्न प्रमुख जिल्ला अ धकारीको संयोजकत्वमा मुआब्जा निर्धारण स मति छ। बुढीगण्डकी आयोजना कार्यालयले बजार क्षेत्रको जग्गा रोक्का राखेको चार वर्ष यता गोरखामा

पाँच जना प्रमुख जिल्ला अ धकार फेरबदल भइसके, तर बजार क्षेत्रको मुआब्जा तोक्न भने सकेका छैनन्। समाजवादी पार्टी गोरखाले प्रमुख जिल्ला अ धकारी र आयोजना प्रमुख नै उदा सन भएको, जनताको समस्या समाधान गर्न आलटाल गरिरहेको आरोप लगाएको छ। जिल्ला अध्यक्ष नारायण खत्रीले बिज्ञप्ती जारी गर्दै गौरबको आयोजना भने पनि सरकारले मुआब्जा दिन र काममा भने ढिलासुस्ती गरेको बताए। आयोजना प्रति राज्य पक्षको ढुलमुले नीति, सर्वप क्षय बहसमा प्रमुख जिल्ला अ धकारी नआउने, आयोजना प्रमुखको भागदौडले आयोजना भत्काउन खोजेको आशंका गर्दै बिज्ञप्ती मार्फत सचेत गराइएको छ।

आयोजनाले करिब दुई हजार दुई सय रोपनी बजार क्षेत्रमा पर्ने जग्गाको मुआब्जा तोक्न सकेको छैन। मुआब्जा तोक्ने गृहकार्य अहिले अगाडी नबढेको आयोजना कार्यालय पुर्नवास तथा पुर्नस्थापना ईकाईका प्रमुख कृष्णबहादुर कार्कीले बताए। बजार क्षेत्रमा मुआब्जा प्रतिआना २० लाख भन्दाबढी माग भएकाले अपेक्षा अनुसार पुरा गर्न नसक्ने हुँदा तोक्न ढिलाई भएको निर्धारण स मतिका एक सदस्यले बताए।

श्रोत : नागरिक, २०७६/६/७

ट्रंक लाइन र डे डकेटेड फडरको महसुल ववाद

उद्योगले तिर्नुपर्ने फैसला

काठमाडौं – ट्रंक लाइन र डे डकेटेड फडरबाट वद्युत् उपभोग गरेका उद्योगले नेपाल वद्युत् प्रा धकरणले तोकेबमोजिम नै महसुल तिर्नुपर्ने भएको छ।

वद्युत् महसुल वनियमावली २०७३ वपरीत प्रा धकरणले बिल काटेकाले बिल तिर्न नसक्ने भन्दै अदालत पुगेका उद्योगी, व्यवसायीको रिट खारेज गर्दै उच्च अदालत पाटनले प्रा धकरणले तोकेबमोजिम महसुल तिर्नुपर्ने फैसला सुनाएको छ। उच्च अदालत पाटनका प्रमुख न्यायाधीश नहकुल सुवेदी र न्यायाधीश टेकनारायण कुँवरको इजलासले उद्योगीहरूको रिट खारेज गर्दै उद्योगीले प्रयोग गरेको वद्युत् विशेष सु वधाको भएकाले महसुल तिर्नुपर्ने फैसला आइतबार सुनाएको हो।

प्रा धकरणले तोकेको महसुलमा छुट पाउनुपर्ने भन्दै उद्योगीले दायर गरेको रिट खारेज भएको पाटन उच्च अदालतका प्रवक्ता मोहन सुवेदीले बताए। 'उद्योगीले महसुलमा छुट पाउनुपर्ने माग गर्दै दायर गरेको रिट खारेज भएको छ,' प्रवक्ता सुवेदीले भने, 'उद्योगीले अब प्रा धकरणले तोकेबमोजिम महसुल तिर्नुपर्छ।'

प्रा धकरणले काटेको बिल नियम वपरीत भएको जि कर गर्दै उद्योगीले मुद्दा दायर गरेका थिए। प्रा धकरण वरुद्ध शवम् समेन्ट, अर्घाखाँची समेन्ट, जगदम्बा सन्थेटिक, वशाल समेन्ट, युनाइटेड समेन्ट, रिलायन्स स्पिनिङ मल्स, शुभश्री अग्नि समेन्ट, रिलायन्स स्पिनिङ मल्स, अरिहन्त पो लम्याक्स, अरिहन्त मल्टी फाईबर्स, एभरेस्ट पेपर मल अदालत पुगेका थिए।

उद्योगले विशेष सु वधा साथ लएको वद्युत् सेवा डे डकेटेड वा ट्रंक लाइनका रूपमा प्रयोग गरेको समेत अदालतले स्पष्ट पारेको छ। अदालतको आदेशपछि प्रा धकरणले वद्युत् महसुल उठाउने बाटो खुलेको छ। उद्योगीका अनुसार करिब ६ अर्ब रुपैयाँभन्दा बढी महसुल तोकेर प्रा धकरणले पत्र काटेको छ।

प्रा धकरणले ट्रंक लाइन तथा डे डकेटेड फडरको महसुल तिर्न बिल काटेपछि उद्योगी अदालत गएका थिए। उच्च अदालत पाटनमा दायर गरेको मुद्दामा अदालतले रिट खारेज गरे पनि वराटनगर, वीरगन्ज, भैरहवा, तुलसीपुर उच्च अदालतमा परेको रिटको फैसला भएको छैन। जगदम्बा स्टिल, अशोक स्टिल, हामा आइरन, हुलास स्टिल र सूर्य नेपाल उच्च अदालत पर्सा, मारुती समेन्टले

राज वराज, बाबा जुट मलले वराटनगर र घोराही समेन्टको मुद्दा उच्च अदालत दाङमा वचाराधीन छ। मुलुकभर करिब तीन सय उद्योगले ट्रंक लाइन तथा डे डकेटेड फडरबाट वद्युत् सेवा लैँदै आएका छन्

उद्योगीले वद्युत् महसुल वनियमावली २०७३ वपरीत ट्रंक तथा डे डकेटेड लाइनबाट वद्युत् लएको आधारमा थप महसुल तोकेको भन्दै उक्त महसुल तिर्नु परे उद्योग बन्द हुने चेतावनीसमेत दिएका थए।

नेपाल उद्योग वा णज्य महासंघ, नेपाल उद्योग परिसंघ र नेपाल चेम्बर अफ कमर्सले यो समस्या निराकरणमा ध्यान दिन सरकारको समेत ध्यानाकर्षण गराएका थए। महसुलको वषयमा प्रा धकरण र उद्योगीबीच आरोप-प्रत्यारोप चल्दै आएको थयो। उद्योगीका अनुसार डे डकेटेड फडरका ला ग आवेदन नदिएका र ट्रंक लाइनबाट बिजुली प्रयोग गरेका उद्योगीलाई प्र मयम शुल्क निर्धारण गरेकाले तिर्न नसक्ने जि कर थयो। उद्योगले निय मत रुपमा महसुल तिर्दै आए पनि प्रा धकरणले मा सक सेवा शुल्क, डमान्ड शुल्क र इनर्जी शुल्कको बि लड गरेको भन्दै उद्योगलाई पठाएको पत्र त्रुटिपूर्ण रहेको दाबी गरेका थए।

शुभश्री अग्निी समेन्टका प्रबन्ध निर्देशक ताराप्रसाद पोखरेलले आफूहरु अन्यायमा परेको बताए। प्रा धकरणले सुरुमा औद्यो गक फडरमा लाइन जोडेको र पछि व्यावसायिक फडरमा लगेको बताए। २०७४ फागुनमा आफ्नो उद्योगले लाइन जोडेको र २०७५ वैशाखबाट मुलुक लोडसे डडमुक्त भएकोले थप महसुल तिर्न नसक्ने पोखरेलले बताए।

ट्रंक लाइन र डे डकेटेड फडरको वद्युत् सेवा लने उद्योगलाई प्रा धकरणले २०७२ साउनदे ख लागू हुने गरी २०७५ पुसमा बिल काटेको थयो। २०७३ साउनदे ख लागू हुने भनिएको ' वद्युत् महसुल संकलन वनियमावली'मा कुनै ग्राहकले २० घन्टा वा सोभन्दा बढी समय डे डकेटेड फडरसरह बिजुली लन चाहे डे डकेटेड फडरकै महसुल तिरेर लनुपर्ने व्यवस्था रहेकाले सोही बुँदालाई आधार बनाएर बिल काटेको प्रा धकरणले जनाएको छ। निवेदन नै नदिएको र सम्झौता पनि नगरेको तथा लोडसे डड भएको अवस्थामा २० घन्टा वा सोभन्दा बढी वद्युत् उपभोग गर्नसमेत नपाएको अवस्थामा डे डकेटेड तथा ट्रंक लाइनबाट डे डकेटेडमा जो डएको आधारले मात्र थप महसुल लगाउनु उपयुक्त नभएको उद्योगीको जि कर छ ।

उद्योगीले प्रा धकरणमा आवेदन दिएर डे डकेटेडको सु वधा लएको भए प्र मयम शुल्क तिर्न तयार रहे पनि अतिरिक्त सु वधा न लएकाले तिर्न नसक्ने बताउँदै आएका छन्। प्रा धकरणले डे डकेटेडमात्र नभएर ट्रंक लाइनमा पनि प्र मयम शुल्क तोकेको उद्योगीले बताए।

श्रोत : नागरिक, २०७६/६/७

एक साता भत्र व्यावसायिक उत्पादन

रसुवा -मा थल्लो त्रिशूली थ 'ए' जल वद्युत् आयोजनाले एक साता भत्र व्यवसायिक उत्पादन सुरु गर्ने भएको छ। निर्माण सुरु भएको साढे आठ वर्षपछि आयोजनाले व्यावसायिक उत्पादन सुरु गर्न लागेको हो।

आयोजनाले दुई महिना अघिदे ख उत्पादन सुरु गरेको थयो। उत्पादन सुरु गरे पनि व भन्न परीक्षणको काम बाँकी रहेकाले आयोजनाले टे कड ओभर सर्टि फकेट दिएको थएन। आयोजनाका अनुसार टोटल लोड रिजेक्सन टेस्ट, टनेलको मनिटरिङ, इ फसेन्सी टेस्ट, हाइ भोल्टेज टेस्टलगायत टेस्ट स कएको छ।

यो साता भत्र निर्माण कम्पनीलाई सर्टि फकेट दिने तयारी रहेको आयोजना प्रमुख फ डन्द्रराज जोशीले बताए। 'परीक्षण कार्य सकाएका छौं,' उनले भने, 'परफरमेन्स टेस्टको प्रतिवेदन आउन बाँकी छ।' प्रतिवेदन आएपछि आयोजना, ठेकेदार र परामर्शदाताले संयुक्त रूपमा निरीक्षण गर्ने छन्।

निरीक्षणको काम स कएपछि आयोजनाले सर्टि फकेट प्रदान गर्ने छ। व्यावसायिक उत्पादन सुरु भएपछि एक वर्षसम्म त्रुटी सच्याउने अव ध हुन्छ। ६० मेगावाट क्षमताको आयोजनाको पहिलो युनिटबाट उत्पादित ३० मेगावाट वद्युत् गत जेठ ३ गते र दोस्रो युनिटबाट उत्पादित ३० मेगावाट वद्युत् साउन १७ गते राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमा जो डएको थयो।

आयोजना पूर्ण रूपमा सञ्चालनमा आएपछि आयोजनाबाट मुलक भत्र खपत हुने ऊर्जामा करिब आठ प्रतिशतको योगदान रहने छ। दुवै युनिटबाट ३०-३० मेगावाट वद्युत् उत्पादन हुन्छ। रसुवामा बाँध र नुवाकोेटमा वद्युत् गृह रहेको आयोजना नेपाल वद्युत् प्रा धकरणले निर्माण गरेको हो। आयोजनाको मुख्य सुरुङको ब्रेक थु २०७४ भदौमा भएको थयो। आयोजनाको निर्माण ठेकेदार कम्पनी चाइना गेजुवा ग्रुप अफ कम्पनी (सजिजिसी) ले गरेको हो।

इन्जिनियरिङ, खरिद र निर्माण (इ पसी) मोडलमा स भल वद्युत् गृह, बाँध, सुरुङलगायतका संरचना र इलेक्ट्रोमेकानिकल तथा हाइड्रोमेकानिकलको काम गर्न सजिजिसीसँग २०६७ जेठ १४ गते ठेक्का सम्झौता भएको थयो।

आयोजना २०६८ वैशाखदे ख निर्माण सुरु भएको थयो। भूकम्पका कारण करिब २२ महिना निर्माण कार्य प्रभा वत बनेको थयो। भूकम्प र नाकाबन्दीले आयोजनाको संरचनामा क्षति पु-याएको थयो। आयोजना निर्माण सम्पन्न गर्नका ला ग १३ अर्ब ९९ करोड १२ लाख ५० हजार रुपैयाँ खर्च हुने छ।

आयोजनाबाट उत्पादन भएको वद्युत् श्री बी हबदे ख मातातीर्थ सबस्टेसनसम्म ४५ कलो मटर दूरी रहेको प्रसारण लाइनमार्फत ल गएको छ। जसमा पावर हाउस (सम्ले) दे ख श्री बी हबसम्म १३२ केभी, श्री बी हबदे ख बाँडभञ्ज्याङसम्म २२० केभी डबल स कर्ट र बाँडभञ्ज्याङदे ख मातातीर्थसम्म २२० केभी फोर स कर्ट प्रसारण लाइन निर्माण गरिएको छ।

श्रोत : नागरिक, २०७६/६/७

सस्तो तामाकोसी ५ लाई लगानी जुटेन

काठमाडौं - तामाकोसी ५ जल वद्युत् आयोजनाको वस्तुतः परियोजना प्रतिवेदन र वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन भएको दुई महिना बिते पनि सरकारले लगानी जुटाउन नसक्दा निर्माणमा अन्त्योल दे खएको छ। सरकारले तुलनात्मक रूपमा निकै सस्तो पर्ने यो ९९.८ मेगावाटको आयोजनालाई जनताको जल वद्युत् कार्यक्रममा राखे पनि लगानी जुटाउन नसक्दा कामले गति लन सकेको छैन।

नेपाल वद्युत् प्रा धकरणले यो आयोजना ४९ प्रतिशत सर्वसाधारणको सेयर सुनिश्चित गरेर निर्माण गर्ने बताउँदै आएको छ। प्रा धकरणले स्वदेशी वतीय संस्था र अन्तर्राष्ट्रिय बहुपक्षीय वकास साझेदारको सह लयत ऋण रहने वतीय व्यवस्थापनमा निर्माण अघि बढाइने जनाएको छ।

प्रा धकरणका प्रबन्ध निर्देशक कुलमान घि सडले स्वदेशी र वदेशी साझेदारसँग सह लयत ऋण र अनुदान लएर आयोजना अघि बढाइने बताए। 'तामाकोसी ५ को वस्तुतः अध्ययन पूरा गरी निर्माण प्र क्रया अघि बढाइरहेका छौं,' उनले भने, 'वदेशी साझेदार कम्पनीसँग बारम्बार छलफल गरिरहेका छौं। अबको केही समय भन्ने टुंगो लगाएर निर्माण कार्य अघि बढाउने छौं।'

४५६ मेगावाटको मा थल्लो तामाकोसी आयोजनाको वद्युत्गृहबाट निस्केको पानीलाई आठ कलो मटर भू मगत सुरुडमार्फत सुरी दोभान पु-याएर बिजुली निका लनेछ। तामाकोसी ५ जल वद्युत् आयोजनाका प्रमुख न सवमान प्रधानले आयोजनाको वस्तुतः परियोजना प्रतिवेदन र वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन सम्पन्न भइसकेको बताए। 'आयोजनाको प्रा व धक काम लगभग सम्पन्न भइसक्यो,' उनले भने, 'अब लगानीको जोहो गरेर छिट्टै निर्माण प्र क्रया थाल्नेछौं।'

उनका अनुसार आयोजना निर्माणको ला ग अन्तर्राष्ट्रिय दाताको खोजी भइरहेको छ। 'चिनियाँ कम्पनी निर्माण गर्न इच्छुक दे खएको छ,' उनले भने, 'अर्थ मन्त्रालयमार्फत दातृ निकायसँग सम्पर्क भइरहेको छ।' यो आयोजनामा २५-२५ मेगावाटको चारवटा युनिटमार्फत बिजुली उत्पादन गरिनेछ।

आयोजना निर्माणको ला ग करिब १५ अर्ब रुपैयाँ लाग्ने प्रारम्भिक अनुमान छ। यो आयोजना प्रतिमेगावाट सरदर १५ करोड रुपैयाँमा निर्माण हुन लागेको हो। जब क अहिले जल वद्युत् आयोजना २० करोडभन्दा कम मूल्यमा निर्माण हुने अवस्था दे खँदैन। उक्त आयोजनाको ला ग ड्याम निर्माण गर्न नपर्ने भएकाले पनि सस्तो पर्न गएको हो। आयोजनाको अनुसार मुआब्जाको वतरणको काम

अन्तिम चरणमा पुगेको छ। तामाकोसी ५ आयोजनाबाट उत्पादित बिजुली १७ सय मटरको स कट लाइनमार्फत मा थल्लो तामाकोसीको सबस्टेसनमा जडान गरिनेछ। सरकारले जनताको जल वद्युत् कार्यक्रमअन्तर्गत ९९.८ मेगावाटको तामाकोसी ५ जल वद्युत् आयोजना, १०६० मेगावाटको मा थल्लो अरुण, आयोजनामा ४९ प्रतिशत साधारण सेयर सर्वसाधारणको सुनिश्चित बनाई स्वेदशी वतीय संस्था र अन्तर्राष्ट्रिय बहुपक्षीय वकास साझेदारको सुह लयतपूर्ण ऋण रहने मोडलमा वतीय व्यवस्थापन गरी निर्माण गर्ने जनाएको छ।

श्रोत : गोरखापत्र, २०७६/५/७

बुटवल - लुम्बिनी प्रसारण लाइन भौतिक प्रगति ४५ प्रतिशत

भैरहवा, असोज ७ गते । बुटवल-लुम्बिनी १३२ केभी प्रसारण लाइन र मैनहिया १३२-३३-११ केभी सबस्टेसन आयोजनाको भौतिक प्रगति पछिल्लो समय बढेर ४५ प्रतिशत पुगेको आयोजनाले जानकारी दिएको छ । रुपन्देहीको योगीकुटी सबस्टेसनबाट सुरु भई मैनहिया पुग्ने प्रसारण लाइनको लम्बाइ १८ कलो मटर छ । दुई कलो मटर भू मगतसहित प्रसारण लाइन आयोजनाले ५७ टावर निर्माण गर्नुपर्ने छ । रुपन्देहीको भैरहवा क्षेत्रमा रहेका उद्योग र आमउपभोक्तालाई गुणस्तरीय, वशवसनीय वद्युत् आपूर्ति गर्न, चुहावट घटाउन, प्रसारण क्षमता सुदृढ बनाउन यो आयोजनाको कार्यान्वयन गर्न ल गएको हो ।

प्रसारण लाइन र सबस्टेसन निर्माणमा ढिलाइ हुँदा पर्याप्त वद्युत् नपाएको गुनासो आएपछि नेपाल वद्युत् प्रा धकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घि सडले शुक्रबार र शनिबार यी आयोजना कार्यान्वयनको निरीक्षण गर्नुभएको थयो । कार्यकारी निर्देशक घि सडले आयोजना व्यवस्थापन, ठेकेदारसँग निर्माणमा रहेको जग्गा अ धग्रहण, वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोगलगायतमा दे खएका समस्याबारेमा जानकारी लनुभएको छ । आयोजनाको निरीक्षणपछि उहाँले बुटवल-लुम्बिनी १३२ केभी प्रसारण लाइन आयोजनाको निर्माण आगामी माघ भत्र (जनवरी २०२०) र मैनहिया सबस्टेसनको काम पुस (डसेम्बर २०१९) भत्र सक्न निर्देशन दिनुभयो । प्रसारण लाइन र सबस्टेसनको ठेकेदार कम्पनीहरूले तो कएकै समयमा कामसक्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन् ।

निजी जग्गा अ धग्रहण, वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोगमा रहेका समस्या समाधान गरी हामी साइट उपलब्ध गराउँछौं, अत्यन्तै महत्त्वका आयोजनाको निर्माण जतिसक्दो छिटो सम्पन्न गर्न जनशक्ति थप्नुहोस्, समयमै काम सक्नुभयो भने फूलमाला लगाएर पुरस्कृत गर्छौं, ढिलाइ गरेमा ठेक्का सम्झौतामा भएको व्यवस्थाअनुसार कारबाही प्र क्रया अगा ड बढाउँछौं, उहाँले ठेकेदार कम्पनीलाई निर्देशन दिँदै भन्नुभयो ।

तपाईंहरूले छिटो काम गरिदिनुभयो भने वद्युत् माग दुई सय मेगावाटभन्दा बढी बढ्छ, यस क्षेत्रको वद्युत् चुहावट करिब पाँच प्रतिशत घट्छ, उहाँले भन्नुभयो ।

यसैगरी चनियाँ लगानीमा खुलेको होइशी समेन्टलाई वद्युत् आपूर्ति गर्न निर्माण भइरहेको बर्दघाट-सर्दी १३२ केभी प्रसारण लाइन आयोजनाको निर्माण भौतिक प्रगति पनि करिब ४५ प्रतिशत पुगेको छ । २० कलो मटर लामो आयोजनाले ६७ टावर निर्माण गर्नुपर्ने छ । त्यसमध्ये ४० टावरको जग हा लएको छ । बर्दघाट सबस्टेसनको स्तरोन्नति अन्तिम चरणमा पुगेको छ ।

उद्योग, वा णज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयको समेन्ट उद्योगसँग वद्युत् पुञ्ज्याउने घोषणाअनुसार यो लाइन बनिरहेको हो । लाइन नपुग्दा होइशी समेन्टले अहिले डजेलमार्फत वद्युत् उत्पादन गरी प्रयोग गरिरहेको छ । उद्योगको क्षमता वस्तार गर्न लागेकाले होइशीलाई मात्रै करिब ८० मेगावाट वद्युत् आवश्यक पर्ने बताइएको छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/६/७

ढल्केबर-मुजे लया लाइनको स्तरोन्नति, वद्युत प्रवाह दुई गुणाले बढ्ने दाबी

काठमाडौं—नेपाल वद्युत प्राधकरणले 'ओभरलोड' ३३ केभी ढल्केबर-मुजे लया प्रसारण लाइनको स्तरोन्नति सुरु गरेको छ । प्रसारण लाइनको डग कन्डक्टरलाई ए स ससी सल्भासा कन्डक्टरले प्रतिस्थापन गरेर स्तरोन्नति गर्न लाएको हो । ठेकेदार छनोट प्रक्रया पूरा भएपछि मंगलबारबाट कन्डक्टर फेर्न सुरु गरेको प्राधकरण आयोजना व्यवस्थापन निर्देशनालय अन्तर्गतको 'ग्रड सबस्टेसन क्षमता वस्तार आयोजनाका सहायक प्रबन्धक पयुस मालाकारले बताए । उनका अनुसार उच्च क्षमताको ए स ससी सल्भासा कन्डक्टर प्रवध पहिलो पटक जडान भइरहेको हो । 'निर्माणाधीन लाइनहरूमा यो प्रवध जडान हुन थालेको छ,' उनले ऊर्जा खबरसँग भने, 'सञ्चालनमा रहेको लाइनमा पहिलो पटक राख्न सुरु गरेका हौं ।' उनले स्तरोन्नतिपछि प्रसारण लाइनको वद्युत प्रवाह गर्ने क्षमता दुई गुणाले बढ्ने दाबी गरे । ३३ कलो मटर लामो डबल सर्कट लाइनमा डग कन्डक्टर प्रतिस्थापन गर्न ३० करोड रुपैयाँ खर्च हुनेछ । आगामी कात्तिक भन्ने प्रसारण लाइन स्तरोन्नतिको काम पूरा भइसक्ने उनले बताए । लाइनको स्तरोन्नतिसँगै मुजे लया सबस्टेसनमा पनि २० एम भएआरको क्यापासटर बैंक राख्नेछ । लाइनको स्तरोन्नतिपछि जनकपुर क्षेत्रको ट्रिपडको समस्या समाधन भई वद्युत सेवा गुणस्तरिय हुने प्राधकरणको दाबी छ । लाइनमा अहिले भइरहेको प्रवधक चुहावट घटाउन पनि मद्दत पुग्नेछ । लाइन ओभरलोड हुँदा जनकपुर क्षेत्रमा वद्युत ट्रिपडकाे समस्या थयाे । लाइन ओभरलोड भएर फार्से लाेडसे डडकाे समस्या आउने देखाएपछि प्राधकरणले स्तराेन्नतिकाे काम सुरु गरेकाे हाे ।

श्रोत : अञ्जपूर्वा पोष्ट, २०७६/६/८

न्यादी जल वद्युत् ७० प्रतिशत पूरा

बेसीसहर : लमजुङको मस्याङ्दी गाउँपालिका-६ बाहुनडाँडास्थित डादी खोलामा निर्माणाधीन ३० मेगावाटको न्यादी जल वद्युत् आयोजना ७० प्रतिशत पूरा भएको छ। आयोजना २०७३ चैतबाट निर्माण सुरु भएको हो।

आयोजनाको बाँध क्षेत्रको जग खन्ने काम पूरा भएको न्यादी हाइड्रोपावर कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत उत्तम अमात्यले जानकारी दिए। उनका अनुसार ३ दशमलब ८४ कलो मटर लामो मुख्य सुरङ ढलानको काम ७५ प्रतिशत स कएको छ। यस्तै, वद्युत् गृहको स भल संरचना निर्माण पनि सम्पन्न भएको छ। आयोजनामा सुरङसहित सात सय २५ मटर पेनस्टक पाइप रा खनेछ।

वद्युत् गृहमा इलेक्ट्रोमेकानिकल उपकरण जडानको काम सुरु हुन लागेको अमात्यले बताए। जडान हुने उपकरण भन्सार नाकामा आइपुगेको छ। वद्युत् गृहमा उपकरण जडानको काम मं सर भत्र पूरा गर्ने लक्ष्य कम्पनीको छ। चैतदे ख वद्युत् उत्पादन गर्ने ता लका छ।

आयोजनाको डेम, हेडवर्कक्स, इन्टेकको काम तीव्र गतिमा भइरहेको छ। वद्युत् गृहको काम अन्तिम चरणमा पुगेको छ। टेलरेसको निर्माण पूरा भएको छ। पेनस्टक सपोर्ट कार्य निर्माण भइसकेको छ। ३० मेगावाटको यो आयोजना सम्पन्न गर्न ६ अर्ब रुपैयाँ लाग्ने अनुमान छ। यसमा एभरेस्ट बैंकको अगुवाइमा पाँच बैंकले ऋण लगानी गरेका छन्। आयोजना पूरा भएपछि उत्पादन हुने वद्युत् २२० केभी मस्याङ्दी कोरिडोर प्रसारण लाइनको खुदी सबस्टेसनमा लगेर जो डनेछ। निर्माणाधीन प्रसारण लाइन वद्युत् उत्पादन सुरु हुने अव ध भत्र तयार नभए आयोजनाबाट उत्पादित वद्युत् टारिकुना सबस्टेसनमा जोड्ने कम्पनीको योजना छ।

आयोजनाको निर्माण चिनियाँ कम्पनी च चयाङ हाइड्रोपावर कन्स्ट्रक्सन एन्ड इन्स्टलेसन कम्पनीले गरेको छ। नदीको वहावमा आधारित यो आयोजनाबाट वा र्षक एक सय ६८ गगावाट आवर वद्युत् उत्पादन गरी नेपाल वद्युत् प्रा धकरणलाई बिक्री गरिनेछ। आयोजनाले वद्युत् प्रा धकरणसँग प्रच लत 'पोस्टेड' दरअनुसार वर्षायाममा ४ रुपैयाँ ८० पैसा र सुक्खायामका ला ग ८ रुपैयाँ ४० पैसामा वद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) गरेको छ। उक्त दर वा र्षक ३ प्रतिशतका दरले सामान्य वृद्ध भइ आठ वर्षसम्म र सम्झौता अव ध ३० वर्षसम्म कायम रहने बताइएको छ।

साना जल वद्युत् गुरुयोजना अन्तर्गत सन् १९९३ मा पहिचान भएको डादीको सुको क्षमता २.८ मेगावाट थयो। पछि यसलाई २० मेगावाट हुँदै ३० पुऱ्याइएको हो। यसको पूर्वसम्भाव्यता अध्ययन लमजुङ वद्युत् विकास कम्पनी (लेङ्को) ले गरेको थयो। सन् २००० मै यसको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन स्वीकृत भइसकेको हो। बीपीसीले लेङ्कोबाट यो आयोजना सन् २००६ मा खरिद गरेको थयो।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/६/६

नलगाड जल वद्युत् प पपी मोडलमा बनाइने

नलगाड जलाशययुक्त जल वद्युत् आयोजना निर्माणबारे छलफल गर्न ऊर्जा जलस्रोत तथा सँचाइमन्त्री वर्षमान पुन जापान गएका छन्। जाजरकोटमा पर्ने भेरी र कर्णाली नदीको संगम स्थलनजिक नल संगाइ नदीमा निर्माण गर्ने भनिएको १ सय १७ मेगावाटको आयोजना सार्वजनिक-निजी-साझेदारी (प पपी) मोडलमा निर्माण गर्न जाइकाले इच्छा देखाएपछि यस्तो छलफल हुन लागेको हो। यसका लागि जाइकाकै निमन्त्रणमा ऊर्जामन्त्री पुन मंगलबार बिहान जापान गएका हुन्। आयोजना निर्माणबारे निर्णायक छलफल गर्ने इच्छा जापानले व्यक्त गरेपछि मन्त्री पुनले मन्त्रालयका कानुन हेर्ने सहस चव तोयानाथ अ धकारी, प्रशासन हेर्ने सहस चव शवलाल तिवारी, अर्थ मन्त्रालयका सहस चव उत्तरकुमार खत्री, नेपाल वद्युत् प्रा धकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घि सङ र नलगाड जल वद्युत् आयोजनाका प्रमुख रामगोपाल लागेजुलाई समेत भ्रमण टोलीमा समावेश गरेका छन्। मंगलबार बिहान पुगेको टोलीका सदस्यहरूले जापानको तोयामामा कान्साई इलेक्ट्रिक पावर कम्पनीले प्रवर्द्धन गरेको ३ सय ३५ मेगावाट क्षमताको कुरोबे जलल वद्युत् आयोजनाको १ सय ८६ मटर अग्लो बाँधलगायत संरचना अवलोकन गरेको टोलीमा सहभागी एक सदस्यले बताए। भ्रमणका क्रममा मन्त्री पुनले बुधबार जापानका कृ ष, वन तथा मत्स्य वकासमन्त्री, परराष्ट्रमन्त्री र जापान-नेपाल पार्ल्यामेन्टेरियन्स फ्रेन्ड्स सप लका अध्यक्षसँग भेट गर्ने कार्यक्रम तय भएको छ। त्यस्तै, बिहीबार मन्त्री पुनले जाइकाका उपाध्यक्षलाई भेट्ने, अन्त क्रयामा सहभागी हुने कार्यक्रम रहेको छ। जाइकाका उपाध्यक्षलगायत पदा धकारीसँगको भेट तथा छलफलमा नलगाड आयोजनामा जाइकाले लगानी गर्नेबारे निर्णायक वार्ता हुने सम्भावना रहेको मन्त्री पुनको स चवालयाका एक सदस्यले बताएका छन्।

ड पआर

तयार

हुँदै

हाल नलगाड जलाशययुक्त जल वद्युत् आयोजनाको वस्तुतः परियोजना प्रतिवेदन (ड पआर) तयार पार्ने काम भइरहेको छ। आयोजनाको ड पआर अस्टे« लयन कम्पनी स्मेक, अमेरिकन कम्पनी एमडब्ल्युएच र नेपाली कम्पनी उदय कन्सल्ट्यान्टको संयुक्त उपक्रम (जोइन्ट भेन्चर)ले गरिरहेको छ। ऊर्जा मन्त्रालय स्रोतका अनुसार आयोजनाले ५ हजार ४ सय रोपनी जग्गा अधग्रहण गर्नुपर्ने छ। यसका लागि अर्थ मन्त्रालयले २ अर्ब ७२ करोड रुपैयाँ रकम निकासी दिएको छ। आयोजना

स्थलमा दुईवटा पहुँचमार्ग निर्माण भइसकेको छ । आयोजनाको आवासगृह (क्याम्प भवन) निर्माण भएको छ भने अन्य आवश्यक संरचना निर्माण हुँदै गरेको छ ।

२१० मटर अग्लो बाँध बनाइने आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययनले २ सय १० मटर अग्लो र ५ सय ४५ मटर चौडाइको बाँध नलगाड नदीमा बनाउनुपर्ने देखाएको छ । अध्ययनअनुसार ४ सय १७ मेगावाट वद्युत् उत्पादनका लागि १०४.२५ मेगावाट क्षमताका ४ वटा उत्पादन युनिट जडान गर्नुपर्नेछ । आयोजनाको भू मगत पावरहाउसबाट वद्युत् उत्पादन गरिनेछ । आयोजनाको बिजुली १ सय १२ कलो मटर लामो ४ सय केभी प्रसारण लाइनमार्फत कोहलपुरमा जो डनेछ । १०४.२५ मेगावाट क्षमताका ४ वटा युनिटमार्फत भू मगत पावरहाउसबाट वद्युत् उत्पादन गरिने योजना छ । उत्पादित वद्युत् १ सय १२ कलो मटर लामो ४ सय केभी प्रसारण लाइनमार्फत कोहलपुरमा जो डन्छ ।

श्रोत : नागरिक, २०७६/६/७

प्रदेश ५ : फोहोरबाट बिजुली निकाल्ने तयारी

दैनिक चार सय ५९ युनिट बिजुली निकाल्न स कने

बुटवल - नदी, खोला र जंगल नै डम्पिङ साइडको रूपमा प्रयोग भइरहेको प्रदेश ५ मा सरकारले फोहोरको वैज्ञानिक व्यवस्थापन गरी ऊर्जा उत्पादन गर्ने भएको छ। नदी, खोला, जंगल डम्पिङ साइडको रूपमा प्रयोग भइरहँदा वातावरण प्रदुषण बढेपछि सरकारले फोहोरको वैज्ञानिक प्रयोगसहितको व्यवस्थापन योजना बनाएको हो।

फोहोरलाई ऊर्जामा परिणत गरी आम्दानीकै स्रोतको रूपमा प्रयोग गर्न स कने योजना निर्माणमा सरकार लागेको प्रदेश सरकारका प्रवक्ता तथा भौतिक पूर्वाधार मन्त्री बैजनाथ चौधरीले बताए। उनका अनुसार प्रदेशका व भन्न जिल्लामा अब फोहोरलाई वैज्ञानिक तबरबाट व्यवस्थापन गरी त्यसबाट बिजुली उत्पादन गरिने छ।

फोहोरको वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन गरी त्यसबाट ऊर्जा उत्पादन गर्ने सम्बन्धमा अध्ययन गरिएको मन्त्री चौधरीले बताए। फोहोरलाई ऊर्जामा परिणत गर्न सके त्यसबाट आम्दानी पनि हुने र फोहोर व्यवस्थापनमा पनि सहजता हुने भएकाले यस्तो योजना ल्याइएको उनले बताए।

बिजुली निकाल्नका लागि फोहोरको वर्गीकरण गर्ने र बिजुली निकाल्न काम नलाग्ने फोहोर मात्रै डम्पिङ गरिने उनले बताए। 'सङ्गे फोहोर, प्लास्टिक र धातुजन्य फोहोर छुट्ट्याएर उ चत व्यवस्थापनसहित ऊर्जा उत्पादन गर्ने बताइएको छ। फोहोरको उ चत व्यवस्थापन र प्रयोगका सम्बन्धमा प्रदेश सरकारले केही समयअघि व भन्न जिल्लामा अध्ययन गरेको थयो। सो अध्ययनले फोहोरबाट एक दिनमा एक सय ३७ दे ख चार सय ५९ युनिटसम्म बिजुली उत्पादन गर्न स कने सम्भावना आँल्याइएको छ।

मन्त्रालयले चालु आ र्थक वर्षमा फोहोरबाट बिजुली निकाल्न ९० लाख रुपैयाँ बजेट छुट्ट्याएको छ। भौतिक पूर्वाधार वकास मन्त्रालय ऊर्जा शाखाका इन्जिनियर सूर्यदेव गुप्ताले प्रदेशका १२ वटै जिल्लामा गरिएको अध्ययनका क्रममा गुल्मीको रेसुंगामा सबैभन्दा बढी फोहोर संकलन हुने दे खएको छ। मन्त्रालयले प्रदेशका सबै जिल्लाका एक-एक स्थानीय तहलाई आधार मानेर अध्ययन गरेको हो।

‘स्थानीय सरकारसँग सहकार्य गरेर फोहोरको वर्गीकरण गर्दै व्यवस्थापन गर्नसके बिजुली उत्पादन गर्न सक्न्छ,’ इन्जिनियर गुप्ताले भने। अध्ययन टोलीको प्रतिवेदनअनुसार गुल्मीको रेसुंगा नगरपालिकामा एक दिनमा चार सय ५७ युनिट, कपलवस्तुको बुद्धभूमामा तीन सय ३० युनिट, रुपन्देहीको देवदहमा दुई सय ६० युनिट, नवलपरासी पश्चिमको सुनवलमा एक सय ७७ युनिट बिजुली उत्पादन गर्न सक्न्छ।

यस्तै अर्घाखाँचीको सन्धिखर्कमा दुई सय १६ युनिट, रूकुम पूर्वको सस्ने गाउँपालिकामा एक सय ८३ युनिट, प्युठानको स्वर्गद्वारी नगरपालिकामा एक सय ५३ युनिट, बाँकेको नरैनापुर नगरपालिकामा एक सय ४६ युनिट बिजुली निस्कने सम्भावना छ। गुप्ताका अनुसार बर्दियाको मधुवन नगरपालिकामा दुई सय १४ युनिट, दाङको लमही नगरपालिकामा दुई सय १४ युनिट, पाल्पाको रामपुर नगरपालिकामा एक सय ६४ युनिट बिजुली निकाल्न सक्न्छ।

वद्युत् उत्पादनका लागि सबैभन्दा पहिले स्थानीय तहसँगको समन्वय र जनतामा चेतना जागृत हुनुपर्ने बताउँछन् सरकारका प्रवक्ता मन्त्री चौधरी। उनले भनेजस्तै सरकारको यो बहुउपयोगी योजना सफल बनाउन प्रदेशका सबैजसो जिल्लामा पहिले फोहोर प्रशोधन केन्द्र बनाउनु जरुरी छ। बाँकेको नेपालगञ्जमा फोहोर प्रशोधन केन्द्र हालै निर्माण पूरा भइ सञ्चालनमा आएको छ। तर, अन्य जिल्लामा खोला, नदी, वन तथा खुला स्थानमा अव्यवस्थित रूपमा फोहोर फाल्दै आएको छ। रुपन्देहीलगायत जिल्लामा स्थानीयको वरोधका कारण निर्माण गर्ने भनिएका प्रशोधन केन्द्र वर्षौंदेखि अलपत्र छन्।

आधुनिक प्रशोधन केन्द्र निर्माण गरी फोहोरको उच्च र दीर्घकालीन व्यवस्थापनसँगै ऊर्जा उत्पादन गर्न सक्ने निश्कर्ष अध्ययन टोलीले गरेको हो। त्यसका लागि स्थानीय सरकारसँग समन्वय गरेर काम थाल्ने मन्त्री चौधरीले बताए। प्रशोधन केन्द्र बन्नुमात्रै फोहोरको दीर्घकालीन व्यवस्थापन नहुने भएकाले फोहोरलाई आमदानीको स्रोतको रूपमा प्रयोग गर्न ऊर्जा उत्पादनसहित व्यवस्थापनको योजना सरकारले अगाडि सारेको हो। एक सत मुलुकमा फोहोरबाट बिजुली तथा ग्यास उत्पादन गरी आमदानीको स्रोतका रूपमा प्रयोग गरिने भएकाले प्रदेश सरकारले पनि त्यसको प्रारम्भिक अध्ययन थालेको बताइएको छ।

श्रोत : नागरिक, २०७६/६/७

राष्ट्रिय गौरवका बिजुली आयोजना

मा थल्लो तामाकोसी बाहेकको प्रगति बिर्सनलायक

काठमाडौं – सरकारको उच्च प्राथमिकतामा परेका जल वद्युत्का राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाको गत आर्थिक वर्षको प्रगति बिर्सनलायक देखिएको छ। सरकारले मा थल्लो तामाकोसी, बूढीगण्डकी, पश्चिम सेती र तमोर जल वद्युत् आयोजनालाई राष्ट्रिय गौरवको सूचीमा राखेको थियो। तर, तिनको प्रगति कछुवा गतिमा छ।

मा थल्लो तामाकोसी निर्धारित समयमा नसकेँदा लागत दोब्बरभन्दा बढी भइसकेको छ। हाल तामाकोसीको भौतिक प्रगति ९८ प्रतिशत छ। तर, अन्य आयोजना वस्तुतः परियोजना प्रतिवेदन (डिपआर) र निर्माण ढाँचामै अड्किएका छन्। सरकारले गत आर्थिक वर्षसम्म २२ वटा आयोजनालाई राष्ट्रिय गौरवमा परिभाषित गरेको थियो। आगामी आर्थिक वर्षदेखि तमोर जल वद्युत् आयोजना र सुनकोसी मरिन डाइभर्सनलाई पनि गौरवका आयोजनामा थप गरेको छ। ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालयका सचिव सुमन शर्मा सरकारले राष्ट्रिय गौरवको आयोजना घोषणा मात्रै गर्ने कार्यान्वयन नगर्ने प्रवृत्तिले समयमै निर्माण सम्पन्न हुन नसकेको बताउँछन्।

‘हाम्रोमा राष्ट्रिय गौरवको आयोजना भनेर हतार-हतारमा घोषणा मात्रै गरिन्छ। तर, कार्यान्वयन गर्नेतर्फ कहिल्यै सचेत भइएन,’ उनले भने, ‘घोषणा गरेर मात्रै नपुग्ने रहेछ भन्ने त अहिलेको प्रगतिले देखिहाल्यो नि !’

मा थल्लो तामाकोसी : म्याद थपेको थप्यै, लागत दोब्बर
सरकारले ४५६ मेगावाटको मा थल्लो तामाकोसी जल वद्युत् आयोजना आर्थिक वर्ष ०७३/७४ भित्रै निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखेको थियो। भूकम्प र नाकाबन्दीले आयोजना तोकेको समयमा निर्माण हुन सकेन। आर्थिक वर्ष ०६७/६८ मासुरु गर्दा यो ३५ अर्ब रुपैयाँमा निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य थियो। तर, तोकेको समय भित्र निर्माण सम्पन्न नभएपछि आयोजनाको लागत दोब्बर नाघेको छ। यो सम्पन्न हुँदा ७३ अर्बभन्दा धेरै लाग्ने पछिल्लो अनुमान छ। भूकम्प र नाकाबन्दीले आयोजना प्रभावित भएसँगै पहिलोपटक ०७५/७६ को पुस महिना भित्र निर्माण सक्ने गरी नयाँ

एकीकृत समय ता लका तय गरिएको थयो। उक्त म्यादमा पनि काम सम्पन्न हुन नसकेपछि फेरि आर्थिक वर्ष ०७६/७७ को असार मसान्तसम्म निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ। अपर तामाकोसी हाइड्रोपावर ल मटेडका कार्यकारी निर्देशक वज्रानप्रसाद श्रेष्ठले आयोजनाको माथिल्लो र तल्लो ठाडो सुरुडमा पेनस्टक पाइप जडानमा ढिलाइ भएकाले लक्ष्यअनुसार काम गर्न नसकेको बताए। 'अहिले तीव्र गतिमा काम भइरहेको छ,' उनले भने, 'थप गरिएको पछिल्लो ता लकाअनुसार सम्पन्न गर्छौं।'

ढाँचामै

अल्झियो

बूढीगण्डकी

सरकारले सुरुमा १२०० मेगावाटको जलायशयुक्त बूढीगण्डकी जल वद्युत् आयोजना ०७७/७८ मा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखेको थयो। त्यो म्याद स कन अब दुई वर्ष पनि बाँकी छैन। आयोजनाको प्रगति भने निराशाजनक छ। सरकारले आर्थिक वर्ष ०६९/७० मा उक्त आयोजना दुई खर्ब ५९ अर्ब रुपैयाँ खर्चेर आठ वर्ष भन्ने निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखेको थयो। त्यसो भनेको ६ वर्ष बित्दा निर्माणको सुरसारै गर्न सकेको छैन।

अहिले आयोजनाको लागत तीन खर्ब रुपैयाँ हुने अनुमान गर्न था लएको छ। प्रभाव क्षेत्रमा मुआब्जाको ववादसमेत टुंगो भएको छैन।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालयका सहसचिव तथा आयोजनाका फोकल पर्सन दि लपकुमार सडौला आयोजनाको संरचना टुंगो नलाग्दा पर्याप्त खर्च गर्न नसकेको बताउँछन्।

'अझैसम्म पनि आयोजना कुन ढाँचामा निर्माण गर्ने टुंगो लागेको छैन,' उनले भने, 'आयोजना कहिले सुरु हुने भन्नेमा अन्योल कायमै छ।' आयोजना प्रभाव क्षेत्र, आर्खेत, आरुबारी, खहरे लगायत ठाउँमा अझै पनि मुआब्जा ववाद कायम छ।

मन्त्रालयका अनुसार गत आर्थिक वर्षसम्म बूढीगण्डकी आयोजनाको मुआब्जाबापत २६ अर्ब ५० करोड रुपैयाँ वतरण भइसकेको छ। यो आयोजना बनाउन गोरखा र धादिङका ५८ हजार एक सय ५३ रोपनी अधग्रहण गर्नुपर्छ। उक्त तथ्यांक बजार क्षेत्र बाहेकको हो। सरकारले आर्थिक वर्ष ०७३/७४ देखि हालसम्म ४४ हजार एक सय २० रोपनीको मुआब्जा वतरण गरेको छ। सरकारले चालु आर्थिक वर्षको बजेटमा आयोजनालाई १३ अर्ब ५७ करोड रुपैयाँ बजेट वनियोजन गरेको छ।

सम्भाव्यता

अध्ययनमा

अल्म लयो

पश्चिम

सेती

सरकारले पश्चिम सेतीलाई राष्ट्रिय गौरवको आयोजना घोषणा गरेको पनि एक दशक बित्तिन ला गसक्यो।

अहिलेसम्म यसको न सम्भाव्यता अध्ययन भएको छ, न कुन ढाँचामा निर्माण गर्ने भन्ने टुंगो नै लाग्न सकेको छ। सरकारले सन् २०१३ सम्म ७५० मेगावाटको पश्चिम सेती आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखेको थियो।

सन् २०१३ मा नेपाल वद्युत् प्रा धकरण र चनियाँ कम्पनी श्री गर्जेजबीच बुझाउने सम्झौता भएको थियो। तर, अहिलेसम्म उक्त आयोजनाको खासै प्रगति हुन सकेको छैन। यो आयोजना डोटी, डडेलधुरा र बझाङ जिल्लामा पर्छ।

अपडेटेड सम्भाव्यता अध्ययनमा सी मत तमोर सरकारले चालु आर्थिक वर्षको बजेटमा तमोर जल वद्युत् आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न गरी राष्ट्रिय गौरवको आयोजनाको रूपमा कार्यान्वयन गर्ने घोषणा गरेको थियो। तर, अहिलेसम्म यसको ड पआर समेत बनेको छैन। आयोजना प्रमुख झलकराम सुवेदी यसको अपडेटेड सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न भएको बताउँछन्। 'आयोजनाको अहिलेसम्म अपडेटेड सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न भएको छ,' उनले भने, 'कुन ढाँचामा निर्माण गर्ने भन्ने टुंगो लाग्न बाँकी छ।'

लगानी बोर्डले ७६२ मेगावाटको तमोर जल वद्युत् आयोजनाको वस्तुतः परियोजना प्रतिवेदन (ड पआर) निर्माणको लागि चनियाँ र जापानी कम्पनीसँग सलबन्दी प्रस्ताव आह्वान गरेको छ।

बोर्डका कार्यकारी निर्देशक महाप्रसाद अधिकारीले ड पआर बनाउने कम्पनी छनोटको क्रममा रहेको बताए। लगानी बोर्डले गत चैत १५ र १६ गते काठमाडौँमा सम्पन्न लगानी सम्मेलनमा यो आयोजनालाई सोकेसमा राखेको थियो। अबको केही साता भित्रै ड पआर निर्माण गर्ने कम्पनी चयन हुने उनले जानकारी दिए। यो आयोजना निर्माणको लागि १३४१.३९ म लयन अमेरिकी डलर लाग्ने सम्भाव्यता अध्ययनले देखाएको छ।

श्रोत : काठमाडौं, २०७६/६/८

अन्योलमा काबेली 'ए' : वश्व बैंकको ऋण टुंगो लागेन

काठमाडौं — अन्तर्राष्ट्रिय निकायको ऋण सहयोगमा निजी क्षेत्रले निर्माण गरिरहेको काबेली 'ए' जल वद्युत् आयोजना अन्योलमा परेको छ । निर्माण सुरु भइसक्नुपर्ने बेलामा पनि आयोजनाको भौतिक प्रगति २० प्रतिशत मात्रै छ भने ऋणको प्रतिबद्धता जनाएकालाई सरकारले सफारिस गरिदिएको छैन ।

वश्व बैंकको ऋणको म्याद नथ पने भएपछि बुटवल पावर कम्पनीअन्तर्गतको काबेली 'ए' जल वद्युत् आयोजना अन्योलमा परेको हो । वश्व बैंकले दिने भनेको ४ करोड अमेरिकी डलरको म्याद यही डिसेम्बर (पुस दोस्रो साता) सँकै छ । 'हामीले १ वर्ष म्याद थपदिन भने पनि सरकारले म्याद थपको सफारिस गरिदिएको छैन,' आयोजनाको प्रवर्द्धक कम्पनी काबेली इनर्जीका एक सञ्चालकले भने, 'सरकारबाट सफारिस नभई वश्व बैंकले ऋणको म्याद थप गर्दैन ।'

३७.६ मेगावाटको काबेली 'ए' को प्रवर्द्धक काबेली इनर्जीले नेपाल हाइड्रोइलेक्ट्रि सटी डेभलपमेन्ट एन्ड इन्भेस्टमेन्ट कम्पनीमार्फत अर्थ मन्त्रालयलाई म्याद थपको लागू सफारिस पठाए पनि फाइल ६ महिनादेखि अर्थ मन्त्रालयमा रोक्नको छ । 'हामीले ऋणको म्याद थपको सफारिस गरिदिन अर्थ मन्त्रालयमा फाइल पठाएका थियौं,' ऊर्जा मन्त्रालयका एक अधिकारीले भने, 'अर्थले कन गरेन हामीलाई जानकारी भएन ।'

तमोर वद्युत् आयोजनालाई ७ सय ६२ मेगावाट क्षमतामा बढाउँदा काबेली 'ए' वद्युत् आयोजना डुबानमा पर्छ । लगानी बोर्डले तमोर जलाशययुक्त आयोजना निर्माणका लागू माग गरेको प्रस्तावमा हाइड्रोइलेक्ट्रि सटी डेभलपमेन्ट एन्ड इन्भेस्टमेन्ट कम्पनीसँगको जेभीमा पावर कर्पोरेसन अफ चाइना ल मटेडको जेभीले मात्रै प्रस्ताव पेस गरेको छ ।

'तमोर अघि बढाउँदा काबेली 'ए' डुब्ने खतरा भएर हो वा काबेली 'ए' लाई अघि बढाउन नचाहेर हो अर्थ मन्त्रालयले ऋणको म्याद थप्न प्रस्तावमा सफारिस गरेको छैन,' बुटवल पावर कम्पनीका एक अधिकारीले भने, 'अर्थ मन्त्रालयले म्याद थपको सफारिस नगर्दा आयोजना अन्योलमा परेको छ ।'

काबेली मार्च महिनामा चिनियाँ कम्पनीसँग सभल संरचनाको ठेक्का रद्द गरेको भए पनि अर्को ठेक्का आह्वान गर्न सकेको छैन । १० अर्ब लागत अनुमान गरिएको आयोजनाको ४ अर्ब ऋणको म्याद नथ पएपछि आयोजना अन्योलमा परेको हो । सभल तथा हाइड्रोमेकानिकल कामको जिम्मा पाएको ठेकेदार चीनको झेजियाङ हाइड्रो पावर कन्स्ट्रक्सनले गत पुसदेखि काम गरेको थिएन । कामको गुणस्तरमा प्रश्न उठेपछि चिनियाँ ठेकेदारले आयोजनास्थल छाडेको थियो ।

ठेकेदार कम्पनी काममा नफा कर्छ। चैतमा प्रवर्द्धक काबेली इनर्जीले चनियाँ कम्पनीसँगको ठेका तोडेको थियो। हालसम्म आयोजनाको भौतिक प्रगति करिब २० प्रतिशत छ।

आयोजनाबाट २०७७ पुस भन्ने वद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्यसहित २०७३ चैतमा निर्माण सुरु गरिएको हो। आयोजनाको ४ दशमलव ३२ कलो मटर सुरुङ्गमध्ये १ दशमलव २ कलो मटर मात्र खनिएको छ। आयोजनामा अन्य संरचनाको काम सुरु भएको छैन।

आयोजनालाई ऋण दिन २०७२ मंसिरमा सरकार र वश्व बैंकबीच सम्झौता भएको थियो। सरकारमार्फत जल वद्युत् लगानी तथा विकास कम्पनी (एचआईडीसीएल) लाई ऋण दिई काबेली इनर्जीसँग सम्झौता गरिएको हो। आयोजनामा वश्व बैंकले ४ करोड डलर र वश्व बैंक समूहअन्तर्गतको अन्तर्राष्ट्रिय वत निगमले ३ अर्ब ८६ करोड डलर लगानी गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका थिए।

ताप्लेजुङ र पाँचथरको समानामा निर्माणाधीन आयोजनामा जलाशयबाट पानीलाई चार कलो मटर लामो सुरुङ्गमार्फत वद्युत्गृहमा पठाउने गरी आयोजनाको डिजाइन गरिएको छ। यो आयोजना अर्धजलाशययुक्त प्रकृतिको हो। आयोजनाबाट उत्पादित वद्युत् ८० कलो मटर लामो प्रसारण लाइनमार्फत दमक सबस्टेसनमा जोड्ने योजना छ।

बुटवल पावर कम्पनीले यो आयोजना अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिस्पर्धामार्फत पाएको हो। आयोजनाको कुल लागत ९ करोड ९५ लाख अमेरिकी डलर हुने प्रारम्भिक अनुमान गरिएको थियो। आयोजनामा भएको ढिलाइले यसको लागत स्वतः बढ्ने भएको छ। प्रतिमेगावाट लागतका हिसाबले पनि यो नेपालकै महँगो आयोजना हो। पहिलाको अनुमानअनुसार पनि यसको प्रतिमेगावाट लागत करिब ३० करोड पर्छ।

श्रोत : गोरखापत्र, २०७६/५/८

वद्युतीय चुलोको प्रयोगलाई बढाउनुपर्नेमा जोड

काठमाडौं, असोज ७ गते । देशका ग्रामीण क्षेत्रहरू खाना पकाउने ऊर्जाका लागि दाउरा, कृषजन्य वस्तु, गुइँठा आदि जैविक (जीवाष्म) मा निर्भर रहनुपर्दा स्वास्थ्य, वातावरण र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमै नोक्सानी भइरहेको सन्दर्भमा समृद्ध नेपाल र सुखी नेपालीको राष्ट्रिय लक्ष्य हासिल गर्न वद्युतीय चुलोको प्रयोगलाई बढाउनुपर्नेमा जोड दिइएको छ ।

वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र, एकीकृत पर्वतीय विकासका लागि अन्तरराष्ट्रिय केन्द्र (इसमोड) र क्विलन कुकड एलाइन्स (सएए) को संयुक्त आयोजनामा भएको कार्यशालामा सहभागी वक्ताहरूले स्वच्छ भान्साको अभियानलाई सार्थक तुल्याउन सरकार, समुदाय र निजी क्षेत्रको सामूहिक प्रयास आवश्यक रहेका धारणा राख्नुभयो ।

कार्यक्रममा पूर्वमन्त्री गणेश साहले गरीबको पहिचान नै ऊर्जा खपतको अवस्थाबाट हुने हुँदा समृद्ध नेपाल सुखी नेपालीको अभियानलाई सार्थक तुल्याउन स्वच्छ भान्साको लक्ष्य पूरा गर्नुपर्ने बताउनुभयो । उहाँले भन्नुभयो, “स्थानीय सरकारहरूले आफ्ना पालकाहरूलाई धुवाँमुक्त गराउँदै समग्र देशलाई नै धुवाँमुक्त गराउन सकेमा मुलुकले समृद्ध हासिल गर्न सक्ने र आम जनता सुखी हुन सक्दछन् ।

वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रका कार्यकारी निर्देशक मधुसूदन अधिकारीले आगामी तीन वर्ष भित्र सम्पूर्ण जनतामा वद्युत्को पहुँच पुऱ्याउने सरकारको लक्ष्य भएसँगै वद्युत्मा खाना पकाउने प्रबन्ध गर्नका लागि वद्युत्को पहुँच, वतरण प्रणाली, वाइरिङ र महसुल तिर्न सक्ने क्षमताको विकास गर्न आवश्यक रहेको बताउनुभयो ।

क्विलन कुकड एलाइन्स (सएए)का क्षेत्रीय निर्देशक अजीत वासुले नेपालमा नमूनाका रूपमा सञ्चालन गरिएको स्वच्छ भान्साको कार्यक्रम निकै प्रभावकारी भएकाले यसलाई देशभर वस्तार गर्ने तयारी भइरहेको जानकारी दिनुभयो । सएएका नेपाल प्रबन्धक करुणा ब्रजाचार्यले काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाको मदनदेउपुर र पाँचखाल नगरपालिकाका ७० घरधुरीमा बायोग्यास, इन्डक्शन चुलो र एलपी ग्यासको प्रवर्द्धन गरी दाउरामा खाना पकाउने बाध्यताबाट मुक्त गरिएको र यसबाट स्थानीय समुदायको स्वास्थ्य, वातावरण र जीवनस्तरमा सुधार आएको उल्लेख गर्नुभयो ।

इसमोडका निर्देशक वसन्त श्रेष्ठले खाना पकाउन प्रयोग हुने दाउराको अत्यधिक प्रयोगले घरभित्रको वायु प्रदूषणबाट स्वास्थ्य र वातावरणीय समस्या निम्त्याउने हुँदा त्यसका नियन्त्रणका लागि स्वच्छ ऊर्जाको

खपतलाई बढाउनुपर्नेमा जोड दिनुभयो । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालयका उपस चव गोकर्ण पन्थले अहिले पनि ९३ प्रतिशत ऊर्जा परम्परागत र खनिज इन्धनमा नै निर्भर रहनु परेका अवस्थामा वद्युत्को उत्पादन वृद्धसँगै घरायसी चुलोको प्रयोग बढाउनेतर्फ सरकारले जोड दिएको उल्लेख गर्नुभयो ।

मदनदेउपुर नगरपालिकाका प्रमुख टोपबहादुर वाइवा तामाडले आफ्नो नगरपालिकामा नमूनाका रूपमा सञ्चालित स्वच्छ ऊर्जा कार्यक्रम निकै प्रभावकारी रहेकाले यसलाई आगामी दिनमा पनि निरन्तरता दिनुपर्नेमा जोड दिनुभयो । पाँचखाल नगरपालिकाका उपप्रमुख लक्ष्मी दनुवारले एक घर एक वद्युतीय चुलोको अभियान सञ्चालन गरी वपन्न परिवारलाई ५० प्रतिशत अनुदान उपलब्ध गराउन माग गर्नुभयो ।

वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रका वरिष्ठ अधिकृत मुकेश घि मरेले तराईका २२ जिल्लालाई लक्षित गरी तीन वर्ष भित्र गुइँठाबाट खाना पकाउनुपर्ने बाध्यताको अन्त्य गर्न केन्द्रले गुइँठा वस्थापन कार्यक्रम सञ्चालन गर्न लागेको जानकारी दिनुभयो । सो अवसरमा नेपाल इनर्जी फाउन्डेसनले वद्युतीय चुलोको मापदण्ड तथा अजम्बरी विकास फाउन्डेसन र जुन करी इन्टरयाक्टिभबाट दुई नगरपालिकामा व्यवहार परिवर्तन सञ्चार र आपूर्ति व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यपत्र प्रस्तुतीकरण गरिएको थियो ।

श्रोत : अजलाइन खबर, २०७६/६/७

वद्युत् खपत बढ्दा 'पक डमान्ड' भने घट्यो

८ असोज, काठमाडौं । गत आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा नेपालमा वद्युतको उच्च माग १ हजार ६ सय मेगावाट हुने अनुमान थियो । तर, १ हजार ३ सय २० मेगावाटमा सीमित भयो । यसको मुख्य कारण थियो, पक डमान्ड (साँझ-बिहानको वद्युत माग) घट्नु ।

नेपालको वद्युत आपूर्तिमा सबैभन्दा चुनौती भनेकै पक डमान्डको व्यवस्थापन हो । बिहान र बेलुकीको समय नेपालको वद्युत प्रणालीमा उच्च भार पर्ने गर्छ । अझ, हिउँदमा त एसी र हिटर लगायतका उच्च वजुली खपत गर्ने यन्त्र तथा उपकरणहरू पनि चल्ने भएकाले माग उत्कर्षमा पुग्छ । तर, वजुलीको आपूर्ति र खपत दुबै बढिरहँदा उच्च माग घट्नुलाई अनौठो संयोगका रूपमा हेरिएको छ ।

हिउँदमा नेपालका खोलानालाको सतह घटेर उत्पादन न्युन भएको हुन्छ । यो समयमा आपूर्ति थग्न भारतीय वजुली आयात गर्नुपर्ने वाध्यतामा छ प्रा धकरण । गत वर्ष प्रक्षेपणअनुसार १६ सय मेगावाटको माग भएको भए प्रा धरणलाई आपूर्ति थग्न आच्छुआच्छु पर्ने थियो । प्रा धरणले एक वर्षमा प्रक्षे पत भन्दा करिब ३०० सय मेगावाट कम वद्युत व्यवस्थापन गर्नुपरेको छ ।

प्रा धरणले अहिले वद्युत खपत बढाउन प्रोत्साहन गरिरहेको छ । अघिल्लो आवमा खपत दर ६८ कलोवाट प्रतिघण्टाका दरले बढेको थियो । १ सय ७७ कलोवाट घण्टा मात्र रहेको वद्युत खपत दर गत वर्ष स कँदासम्म २४५ कलोवाट घण्टा पुगेको छ । सरकारले त्यसलाई आगामी साउनसम्म ४२६ कलोवाट घण्टा पुऱ्याउने लक्ष्य पनि लएको छ । यसका ला ग यो वर्षको उच्च मागदरको कटौतीले पनि सरकारलाई उत्साहित बनाएको छ ।

वद्युत खपत दर बढ्दा उच्च मागको व्यवस्थापन कसरी सम्भव भयो त ? प्रा धरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घि सङ सबै क्षेत्रमा पूर्ण रूपमा लोडसे डड हटाएका कारण यो सम्भव दे खएको बताउँछन् ।

‘२०७४ सम्म उद्योगमा ४ घण्टा लोडसे डड थयो, त्यो समयको १५ सय मेगावाटको उच्च माग दे खन्थ्यो,’ उनले भने, ‘उद्योगको पनि लोडसे डड हटाइदिएपछि त्यो तथ्यांक अब पूर्णरूपमा प्रयोगमा आधारित भएको छ ।’

वद्युत खपत गर्ने उपभोक्ताको फेरिएको आनीबानीका कारण उच्च माग घटाउन सम्भव भएको उनले बताए । बत्ती जाँदैन भन्ने आत्म वश्वास बढेपछि कुनै पनि उपभोक्ताले वजुली प्रयोगको सेड्युल नबनाउँदा उच्च माग हुने समयमा पनि प्रणालीमा चाप घट्न पुगेको घि सडको वश्लेषण छ ।

‘कोही उपभोक्तालाई ता लका हेरेर लाइनमा केही उपकरण जोड्नु पर्ने छैन, त्यसो भएपछि आफूलाई पायक पर्ने समयमा काम गरिन्छ,’ उनले भने, ‘हिजो लोडसे डड भएको समयमा लाइन आठनासाथै हतार-हतार उपकरणहरू लाइनमा जो डन्थ्यो, त्यसले गर्दा मागको दर पनि आपूर्ति भन्दा धेरै बढी हुन पुग्थ्यो ।’

यसैगरी सस्टमबाट इन्भर्टर हट्दा पनि प्रणालीमा उच्च माग व्यवस्थापन भएको प्रा धकरणको निश्कर्ष छ । वगतमा इन्भर्टरबाट मात्रै ४ सय मेगावाट मेगावाटभन्दा माग वृद्ध भएको घि सड बताउँछन् ।

‘लाइन आठनासाथ सबैतिर इन्भर्टर चार्ज गर्न सुरु हुन्थ्यो, आएको बेला निय मत प्रयोगमा पनि वजुली प्रयोग भएकै हुन्थ्यो, तर अब निय मत प्रयोगबाहेक सस्टममा थप लोड छैन,’ उनले भने, ‘पछिल्लो समयमा लड बल्बसहित ऊर्जा दक्षता बढाउने उपकरणको प्रयोगमा उपभोक्ताको ध्यान गएको छ । यसले पनि साँझ-वहान हुने उच्च मागदर घटेको छ ।’

प्रा धकरणका अनुसार ‘पक आवर’मा माग घटे पनि अन्य समयमा वजुलीको प्रयोग बाँ डन पुगेको छ । त्यसले गर्दा वजुलीको खपत दर पनि बढ्न पुगेको छ । वद्युत चुहावट दर नियन्त्रण गर्दा पनि उच्च माग व्यवस्थापनमा सहयोग पुगेको घि सडले बताए ।

‘चाहेजति वजुली खपत गर्न स कने अवस्था आठनुमा उपभोक्ताले परिवर्तन गरेको वजुली प्रयोगको शैली र आनीबानी प्रमुख कारण हो,’ घि सड भन्छन् ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/६/७

बूढीगण्डकी बनाउन जुमुराए गोरखाली, सबै राजनीतिक पार्टीको आवाज 'आयोजना स्वदेशी लगानीमै'

काठमाडौं— अन्योल र अनिश्चितताको भुमरीमा रुमल्लिएको बूढीगण्डकी जलाशय जल वद्युत आयोजना निर्माण अघि बढाउन गोरखाका राजनीतिक पार्टी एकै ठाउँमा उ भएका छन् । सरकार नै यो वा त्यो बहानामा आयोजना निर्माणमा बाधक बनेको भन्दै उनीहरू एक जुट भएका हुन् । गोरखाका ३ राजनीतिक दल (नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (नेकपा), नेपाली काँग्रेस र समाजवादी पार्टी) ले १ हजार २ सय मेगावाटको आयोजना निर्माणमा ऐकेबद्धता जनाउँदै आ-आफ्ना तर्फबाट वज्रपति समेत जारी गरेका छन् । बाँकी क्षेत्रको मुआब्जा तोकी तुरुन्त निर्माण प्र क्रया अघि बढाउन उनीहरूले सरकारलाई आग्रह गरेका छन् । आयोजना प्रभा वतको माग उ चतरूपमा सुनुवाई हुनुपर्ने पनि उनीहरूको माग छ । सरकारले अन्य क्षेत्रको मुआब्जा तोकेर वतरण गरे पनि गोरखाको आरुघा तथा आर्खेत बजार तथा धादिङको आरुघाट, वशालबजार तथा त्रिपुरेश्वर खहरे क्षेत्रको मुआब्जा निर्धारण गरेको छैन । यसैगरी, घर, गोठ, बोट वरुवा, फलफूलको लगत संकलन गरी यसको पनि मूल्य तो कएको छैन । आयोजनाको डुबान क्षेत्रका बा सन्डालाई सरकारले मुआब्जा वतरण नगरेर अल्मल्याएको, कामले गति लन नसक्दा आयोजना नबन्ने आशंका बढेको भन्दै स्थानीय दलले संयुक्त आवाज उठाएका छन् । सत्तारूढ नेकपाले बूढीगण्डकीको डुबान क्षेत्रमा घरजग्गा, गोठ, बोट वरुवा परेका स्थानीयलाई मुआब्जा दिन ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालय र मुआब्जा निर्धारण स मतिसँग माग गरेको छ । जिल्ला अध्यक्ष लेखबहादुर थापाको अध्यक्षतामा बसेको बैठकले घरजग्गा रोक्का गरेर लामो समयसम्म जनतालाई अन्यायमा नराखी मुआब्जा दिन आग्रह गरेको छ । उता नेपाली काँग्रेस गोरखाले पनि आयोजनाले आरुघाट बजार, आर्खेत, धादिङको आरुघाट वशालबजार र त्रिपुरेश्वर खहरे क्षेत्रका घरजग्गा तथा बें कड कारोबार रोक्का गरेर सरकारले घरजग्गा धनीमा थ अन्याय गरेको आरोप लगाएको छ । उसले २०७३ साल जेठ १९ गतेदे ख डुबान क्षेत्र पर्ने आयोजनाको रोक्का गरिएको घरजग्गाको मुआब्जा तत्काल बाँड्न जोडदार माग गरेको छ । जिल्ला स चव नन्दप्रसाद न्यौपानेले हस्ताक्षर गरेको वज्रपतिमा मूल्य बृद् धका आधारमा मुआब्जा वतरणको काम चाँडो सुरु नगरे स्थानीयको हक अ धकारका ला ग आन्दोलन गर्ने चेतावनी दिइएको छ ।

समाजवादी पार्टी गोरखाले मुआब्जा वतरण प्र क्रयामा दे खएको उदा सनताले सरकार आयोजना निर्माण गर्ने पक्षमा नदे खएको आरोप लगाएको छ । पार्टीको वज्रपतिमा भनिएको छ- मुआब्जा वतरणमा सरकारले ढिलासुस्ती, बहानाबाजी र आनाकानी गरिरहेको छ । यसरी ध मलो पानीमा माछा मार्न खोज्ने तत्त्वदेख स्थानीय सचेत हुनुपर्छ । आयोजना डुबान क्षेत्रको मुआब्जा निर्धारण हुन नसक्दा गोरखा र धादिङका स्थानीयको २ हजार २ सय रोपनी घरजग्गाको मुआब्जा बाँड्न बाँकी छ । दुई वटै जिल्लाका स्थानीयको घरजग्गाको मुआब्जा निर्धारण गर्न प्रमुख जिल्ला अ धकारीको संयोजकत्वमा स मति बने पनि अहिलेसम्म काम हुन सकेको छैन । मुआब्जा वतरण वातावरणीय काम गर्न गठन गरिएको 'बूढीगण्डकी जल वद्युत आयोजना इकाई' पनि वघटनको अवस्थामा पुगेको छ । उच्च राजनीतिक तह तथा प्रधानमन्त्री तहबाटै 'रु लड' हुँदा आयोजनाबारे इकाईका कोही कर्मचारी बोल्न चाहिरहेका छैनन् । अझ ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्री वर्षमान पुन लामो समयदेख मौन दे खएका छन् । प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको दबाबका कारण उनले आयोजना निर्माणका कुनै पनि प्र क्रया अगा ड बढाउन सकेका छैनन् । यही कारण नागरिक समाज गोरखाले गत शनिबार (असोज ४ गते) आयोजना गरेको 'गोरखा विकास बहस' मा दुई महिनादेख निमन्त्रण गरे पनि अन्त्यमा मन्त्री पुन उपस्थित भएनन् । योसँगै दुवै जिल्लाका प्रमुख जिल्ला अ धकारी पनि सरकारको 'रु लड'का कारण सहभागी भएनन् । इकाई प्रमुख कृष्णबहादुर कार्की बहसमा उपस्थिति भएर १५ मनेट बसेपछि बाहिरिए । सरकारको यस्तो क्रयाकलाप देखेपछि शनिबार नै गोरखाबासी आक्रो सत दे खएका थए । उनीहरूले आयोजना निर्माण गर्न जस्तोसुकै आन्दोलन गर्न पनि आफूहरू तयार रहेको उद्घोष समेत गरेका छन् । सरकारले जलाशय आयोजना निर्माण गर्ने घोषणा गरेको दशकौं भइसक्यो तर अहिलेसम्म एउटा पनि अघि बढ्न सकेको छैन । ४ वर्षअघि नै वस्तुत आयोजना प्रतिवेदन तयार (ड पआर) भएको बूढीगण्डकी पनि थन्किएजस्तै भएको छ । अहिलेसम्म ड पआर बनेको यो एउटा मात्र जलाशय आयोजना हो ।

श्रोत : अजलाइज खबर, २०७६/६/९

तिलोत्तमा लगानी सम्मेलन : १२ परियोजनामा १५ अर्बको प्रतिबद्धता

१० असोज, बुटवल । रूपन्देहीको तिलोत्तमा नगरपालिकाले आयोजना गरेको लगानी सम्मेलनबाट १५ अर्ब रुपैयाँको लगानी भन्निने निश्चित भएको छ । काठमाडौं बाहिर स्थानीय तहले पहिलोपटक आयोजना गरेको लगानी सम्मेलनमा दुईवटा परियोजनाको समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर (एमओयू) भएको छ भने दशवटा परियोजनामा आशयपत्रमा हस्ताक्षर भएको छ ।

एमओयू भएका दुई परियोजनामा यूके एड र तिलोत्तमा नगरपालिकाको सहकार्यमा सीप र रोजगार प्रवर्द्धन कोष स्थापना तथा नेपाल बैंक ल मटेडको सह लयत कर्जा परियोजना रहेका छन् । सम्मेलनमा नगरपालिकाले २२ वटा र निजी क्षेत्रले ३१ वटा परियोजना प्रस्ताव गरेका थिए । तीमध्ये सम्मेलनमा २४ वटा परियोजनाको आशयपत्र मात्र खो लएको थियो ।

प्रारम्भिक लगानी समझदारी भएका परियोजनाहरूमा रिडी हाइड्रो पावर, अन्नपूर्ण एगो, स्मार्ट एएसी नेपाल, उत्तम एगो प्रोडक्सन, सन आउटडोर प्रा ल., तिलोत्तमा रिडरोडमा रेलवे, तिलोत्तमा-११ गणेशनगरमा ढाक्रेबास एकीकृत पर्यटकीय आयोजना, वडा नं. ६ मा दुग्ध प्रशोधन केन्द्र, वडा नं. १४ मा मनी नेपाल, एकीकृत कृषि उपज संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र (कोल्ड स्टोरसहित) रहेको नगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत कृष्णप्रसाद सापकोटाले जानकारी दिए ।

पहिलो प्रयासमै निजी क्षेत्रबाट आएको लगानी प्रतिबद्धताले आफूहरू निकै उत्साहित भएको नगर प्रमुख वासुदेव घिमरेले बताए । 'तिलोत्तमा लगानीका लागि उपयुक्त थलो रहेछ भन्ने लगानीकर्तामा छाप छाड्न सफल भयौं', घिमरेले भने, 'प्रति कठ्ठा पाँच हजार भाडा दरमा चाहेजति जग्गा ३०-४० वर्षसम्म लजमा दिने र रोजगारीका आधारमा करमा सत प्रतिशतसम्म छुटको योजनाबाट लगानीकर्ताहरू आकर्षित भएका छन्, बाँकी परियोजनामा पनि छिट्टै लगानी भन्निने छ ।'

लगानी सम्मेलनबाट ५० अर्ब लगानी भन्निने आयोजकको अपेक्षा थयो । सम्मेलनमा चीन, भारतबाट समेत लगानीकर्ताहरु आएका थए । स्थानीय तहमै पहिलोपटक व्यवस्थित ढंगले लगानी सम्मेलन आयोजना गरेको भन्दै पूर्वप्रधानमन्त्री तथा नेकपा अध्यक्ष प्रचण्ड, अर्थमन्त्री डा. युवराज खतिवडा, प्रदेश २ का मुख्यमन्त्री लालबहादुर राउत, प्रदेश ३ का मुख्यमन्त्री डोरम ण पौडेललगायतले तिलोत्तमा नगरपालिकाबाट देशका अन्य स्थानीय तहले सक्नुपर्ने बताएका थए ।

श्रोत : अनलाइन खबर, २०७६/६/९

४१७ मेगावाटको नल संहगाड जल वद्युत परियोजना अघि बढाउन जापान सहमत

९ असोज, काठमाडौं । जाजरकोटमा अवस्थित ४ सय १७ मेगावाटको नल संहगाड जल वद्युत परियोजना अघि बढ्ने भएको छ ।

जापान भ्रमणमा रहेका ऊर्जा, जलस्रोत तथा संचाइमन्त्री वर्षमान पुन र जापानी विकास नियोग (जाइका) का कार्यकारी उपाध्यक्ष काजुहिको को शकावाबीच बिहिवार भएको भेटवार्तामा उक्त परियोजनालाई अघि बढाउने वषयमा सहमति भएको हो ।

मन्त्री पुनले उक्त परियोजनालाई अघि बढाउने वषयमा बुधवार जापानका संसदीय, परराष्ट्र, उपमन्त्री नोरुहिरो नाकायामा, कृष, वन तथामत्स्यपालन राज्यमन्त्री यो सताका ईता र जापान संसदीय मैत्री समूहका अध्यक्ष तथा लबरल डेमोक्रेटिक पार्टीका महामन्त्री तो सहिरो निकाइसँग छलफल गरेका थिए ।

भेटवार्तामा उर्जामन्त्रालयका सहसचिव तोया अधकारी, नेपाल वद्युत प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसडलगायतका उच्च अधिकारी सहभागी थिए ।

उर्जामन्त्री पुनले जाइकाले पीपीपी मोडेलमा उक्त आयोजना अघि बढाउने गरी प्रस्ताव गरेको जानकारी दिए । उनकाअनुसार उक्त परियोजनालाई जाइकाले उच्च प्राथमकतामा राखेको छ ।

‘जाइकासँगको छलफल अत्यन्तै सकारात्मक भएको छ, डपआरको अध्ययनलगत्तै परियोजनालाई अघि बढाउने गरी पहल थाल्ने प्रतिवद्धता जनाउनुभएकोले पनि चाँडै यसले मूर्त रूप पाउनेमा म आशावादी छु,’ मन्त्री पुनले भने ।

त्यसका साथै छलफलको क्रममा जाइकाका उपाध्यक्षको शकावाले नेपालको उर्जा क्षेत्रमा थप लगानी गर्ने प्रतिवद्धता समेत जनाए ।

भेटमा मन्त्री पुनले नेपालमा हाल पांच वर्षको लागि स्थायी सरकार रहेको भन्दै थप लगानीका लागि आग्रह गर्नुभयो । उहांले नेपालमा जल वद्युतको बजार समेत सुरक्षित रहेको र नाफा समेत सजिलै लन स कने अवस्था सरकारले बनाएको दावी समेत गरे।

मन्त्री पुनले कुलेखानी जलाशययुक्त आयोजना र कन्काई सँचाइ आयोजनामा जापानले गरेको सहयोगप्रति धन्यवाद व्यक्त गरे।

आगामी १० वर्षमा नेपालले १५ हजार मेगावाट वद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखेको र उत्पादित वजुली बेचनका लागि भारत र बंगलादेशसंग सम्झौता भइसकेको मन्त्री पुनको भनाई थयो । उनले उत्पादित वजुलीको लागि आन्तरिक र बाह्य बजार बनाउन सरकार सक्षम रहेको धारणा समेत राखे ।

२५ कम्पनीका प्रतिनिधि धले पनि भेटे

मन्त्री पुनले जापानी लगानीकर्तालाई नेपालमा लगानी गर्न समेत आग्रह गरे । चार दिने जापान भ्रमणमा रहेका मन्त्री पुनले २५ भन्दा बढी कम्पनीका प्रतिनिधी र १ सय सहभागी भएको अल्ट क्रया कार्यक्रममा नेपालको जल वद्युत क्षेत्रमा लगानीको लागि सरकारले उपयुक्त वातावरण बनाएको भन्दै नेपालमा लगानी गर्न आग्रह गरे।

कार्यक्रममा मन्त्री पुनले जापानी लगानीकर्तालाई नेपाली लगानीकर्तासह सु वधा दिने घोषणा समेत गरे।

‘तपाईंहरूले नेपालमा लगानी गर्नुभयो भने हा मले नेपाली लगानीकर्तासह नै सु वधा दिन्छौं । उत्पादित वजुली पनि हामीले नै खरिद गछार्ने, बजारको पनि चन्ता नगर्नुहोस्,’ उनले भने ।

मन्त्री पुनले उत्पादकले चाहेमा छिमेकी देशमा बेच्ने वातावरण समेत बनाइदिने प्रतिबद्धता जनाए । अन्तर क्रयामा जापानमा जल वद्युतको क्षेत्रमा काम गरिरहेका तो सबा, कान्साई, टो कयो

ईलेक्ट्रॉनिक्स, न्युजेक इलेक्ट्रॉनिक्सलगायत कम्पनी सहभागी थए । कार्यक्रमको संयोजन समेत जाइकाले गरेको थयो ।

श्रोत : अनलाइन खबर, २०७६/६/९

मुख्य शहर र राजमार्गमा ५० वटा चार्जिङ स्टेशन खोल्दै प्रा धकरण

९ असोज, काठमाडौं । वद्युतीय सवारीसाधनको प्रवर्द्धनमा जोड दिइरहेको नेपाल वद्युत् प्रा धकरणले काठमाडौंबाहिरका मुख्य शहर र राजमार्गहरूमा चार्जिङ स्टेशन स्थापना गर्ने भएको छ । पहिलो चरणमा काठमाडौंका १५ स्थान साना सवारीको चार्जिङ स्टेशन स्थापनाका ला ग छानिएका छन् ।

राजमार्ग र मोफसलका शहरहरूमा गरी कुल ५० वटा चार्जिङ स्टेशन निर्माण गर्न ला गएको हो । यसमा ठूला बस पनि चार्ज गर्न स कनेछ । प्रा धकरणले एक सूचना जारी गर्दै उपत्यका बाहिर शहरका मुख्य भागहरूमा स्टेशन निर्माणका ला ग स्थान उपलब्ध गराउन व्यापारिक, कम्प्लेक्स, सनेमा हल, सुपर मार्केट, पार्क, वशव वद्यालय, सरकारी निकाय, होटल, अस्पताल लगायतलाई आग्रह गरेको छ ।

शेषगरी सवारीसाधनको धेरै आवतजावत हुने स्थानमा छिटो चार्ज हुने खालको चार्जिङ स्टेशन राख्न ला गएको ऊर्जा दक्षता वभागका सहायक प्रवन्धक सागरम ण जवालीले जानकारी दिए ।

‘राजमार्गमा चया खाजा खाने होटलमा पनि चार्जिङ स्टेशन रा खने छ,’ उनले भने, ‘गाडी रोकेर एकछिन फ्रेस हुन बस्दा पनि ५०-६० कलो मटर गुड्ने गरी सवारी चार्ज गर्न स कन्छ । राजमार्गका व भन्न ठाउँमा यस्ता चार्जिङ स्टेशन राख्न ठाउँ मागेका हौं ।’

यसले ती होटलमा ग्राहक बढ्ने यात्रुले सु वधा पनि पाउने भनिएको छ । यस्ता चार्जिङ स्टेशनमा तीनवटा गाडी एकैपटक चार्ज गर्न स कने छ । उपयुक्त पा र्कडको सु वधा भएका ठाउँलाई चार्जिङ स्टेशनका ला ग छनोटमा प्रथ मकता दिइने प्रा धकरणले जनाएको छ ।

‘यो ब्यापारिक मोडल हो, हामीले चार्जिङ स्टेशन राखेका होटल, पसलहरूमा ग्राहक बढ्छन्,’ जवालीले भने, ‘चार्जिङ स्टेशनले ब्यापारिक भवनको प्रतिष्ठा र ब्यापार पनि बढ्छ । यसले वद्युतीय सवारी प्रवर्द्धनको अ भयानमा पनि सहयोग पुग्छ ।’

चार्जिड स्टेसनका उपकरण खरिदका ला ग केही समय भत्रै बोलपत्र आह्वान गरिने जवालीले बताए । अबको ६ महिनामा चार्जिड स्टेसन खा लसक्ने योजना बनेको छ ।

कस्ता हुन्छन् चार्जिड स्टेसन ?

हाल काठमाडौंमा ६ दे ख ७ सय वटा वद्युतीय सवारीसाधन रहेको अनुमान छ । ती सवारीलाई घरमै निकै समय लगाएर चार्ज गरी चलाइन्छ ।

अब भने छिटो चार्ज हुने गरी साना सवारीका ला ग प्रा धकरणले उपत्यका, राजमार्गहरु र व भन्न शहरहरुमा सु वधा दिन लागेको हो । यो सु वधापछि वद्युतीय सवारीको प्रयोगकर्तामा आत्म वश्वास बढ्ने र थप वजुली गाडी प्रयोगमा आउन सुरु हुने वश्वास प्रा धकरणको छ ।

अहिले स्थापना गर्न ला गएको एउटा चार्जिड स्टेसनमा फरक-फरक पोर्टमा लाग्ने खालका तीनवटा चार्जर हुन्छन् । ती ५०/५० कलोवाटका हुन्छन् । एउटा चार्जिड स्टेसनमा एकैपटक तीनवटा सवारीले चार्ज गर्न सक्छन् ।

यस्तो चार्जिड स्टेसनलाई एउटै स्मार्ट कन्ट्रोल सस्टममा आवद्ध गरिनेछ । कन्ट्रोल सबैलाई रुमबाट सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्न स कने गरी स्टेसन निर्माण हुनेछ । सरकारले वहान, बेलुकी दिउँसो र रातका ला ग चार्जिडको शुल्क फरक-फरक तोक्ने तयारी गरेको छ । साँझमा चार्ज गर्दा केही महंगो पर्न जान्छ भने रातमा सस्तो हुनेछ ।

यस्ता चार्जिड स्टेसनमा जाँदा मोबाइल एपबाटै समय बुक गर्न स कने प्रवन्ध पनि गरिने जवालीले बताए । आफूले बुक गरेको समयमा स्टेसन पुगेर चार्ज गराउन स कनेछ ।

वजुली खपतको योजना

यसै वर्षदे ख मा थल्लो ४५६ मेगावाटको तामाकोसी जल वद्युत् आयोजनाबाट वद्युत् उत्पादन शुरु हुने हुँदा देशमा वद्युतको खपत बढाउनुपर्ने अवस्था छ । यसका ला ग वद्युतीय सवारीसाधनको

प्रयोग बढाउनैपर्ने प्रा धकरण बताउँछ । अब देश भन्ने बिजुलीको खपत बढाउन आवश्यक हुने भएकाले त्यसका लागि वजुली गाडीको प्रवर्द्धन योजना बनेको छ ।

माथिल्लो तामाकोसी जल वद्युत् आयोजना निर्माण सम्पन्न भएपछि रातको समयमा वजुली बढी हुने भएकाले वद्युतीय सवारी साधन प्रयोगमा नागरिकलाई अभ्यस्त बनाउन आफूहरूले पहल गर्न लागेको प्रा धकरणको भनाइ छ ।

हाल माथिल्लो तामाकोशी जल वद्युत् आयोजनाको निर्माणको काम करिब ९९ प्रतिशत सम्पन्न भएको छ । आगामी पुसमा आयोजनाको पहिलो युनिट सञ्चालनमा ल्याउने लक्ष्य छ ।

वद्युतभार कटौती अन्त्य गरेको प्रा धकरणले पेट्रो लयम पदार्थको विकल्पमा वद्युतीय सवारी साधनको खरिद तथा प्रयोगमा राज्य तथा नागरिकस्तरबाट पहल हुनुपर्नेमा जोड दिँदै आएको छ । प्रा धकरणले पहिलोचरणमा काठमाडौंका विभिन्न स्थानमा वद्युतीय सवारीका लागि चार्जिङ स्टेशन खडा गर्नेछ ।

पोखरा, चतवन, वराटनगर, नेपालगन्ज लगायतका स्थानमा पनि स्टेशन जडान गर्ने योजना छ । साना सवारीका लागि स्टेशन बनाएलगत्तै उपत्याका भन्ने बसहरूका लागि पनि ठूला स्टेशन बनाउने योजना छ ।

पेट्रो लयम पदार्थ आयातमा मात्रै मुलुकको ठूलो धनराशी वर्षेनी खर्च भइरहेको अवस्थामा वद्युतीय सवारी साधनको प्रयोगलाई विशेष ध्यान दिन लागेको हो ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/६/९

साढे ५ महिनामा १ सय ४० मेगावाट वद्युत प्रणालीमा थ पयाे

काठमाडौं— साढे ५ महिनामा १ सय ४० मेगावाट वद्युत राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमा जो डएको छ । गत बैशाखदे ख असोजसम्म नेपाल वद्युत प्रा धकरणको ६० मेगावाटसहित ८ जल वद्युत आयोजनाको वद्युत जो डएको हो । २०७६ सुरु भएपछि ६० मेगावाटको मा थल्लो त्रिशूली ३ 'ए' र निजी क्षेत्रका अन्य ७ आयोजनाले वद्युत उत्पादन सुरु गरेको प्रा धकरणले जनाएको छ । प्रा धकरणका अनुसार २२ मेगावाटको तल्लो हेवा, ९.९ मेगावाटको इवाखोला, ५ मेगावाटको पखुवा खोलाको उत्पादन प्रणालीमा जो डएको छ । यस्तै, ७ मेगावाटको मार्दी, ८.५ मेगावाटको मा थल्लो नौगाड, ३.३३ मेगावाटको कपडी गाड आयोजनाले पनि उत्पादन सुरु गरेका छन् । २५ मेगावाटको काबेली 'बी'-१ र २० मेगावाटको तल्लो मोदी उत्पादन सुरु गर्ने चरणमा पुगेका छन् । काबेली 'बी'-१ को परीक्षण भइरहेको छ । यो आयोजनाबाट दर्शे अगावै वद्युत उत्पादन सुरु गर्ने तयारी छ । तल्लो मोदीले पनि चाँडै परीक्षण सुरु गर्दैछ । नेपाल वद्युत प्रा धकरणले निर्माण गरेको १४ मेगावाटको कुलेखानी तेस्रो पनि जो डने तयारीमा छ । चालू वर्षमा निर्माण अन्तिम चरणमा पुगेका आयोजनाको ११ सय मेगावाट वद्युत जो डने प्रक्षेपण प्रा धकरणले गरेको छ । उत्पादन सुरु गर्ने प्रक्षेपण गरिएका मा थल्लो तामाकोसीसहित ४३ आयोजना छन् ।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/६/१०

मा थल्लो कर्णाली आयोजना इ प सएफ मोडलमा बनाइने

९ सय मेगावाट क्षमताको मा थल्लो कर्णाली जल वद्युत् आयोजनाको वद्युत् खरिद-बिक्री सम्झौता (प पए)का लाग तयारी अन्तिम अवस्थामा पुगेको छ । आगामी मं सर भत्र आयोजना निर्माणकर्ता जिएमआर अपर कर्णाली हाइड्रो पावर ल मटेड, भारतको एन भ भएन (एनटि पसी वद्युत् व्यापार निगम ल मटेड) र बंगलादेशबीच वद्युत् त्रिपक्षीय प पए हुने भएको हो । प पए दरबारे जिएमआर र बंगलादेश सरकारको उच्चस्तरीय ऊर्जा स मतिबीच छलफल अन्तिम चरणमा पुगेको जिएमआर अपर कर्णालीका आयोजना प्रमुख केके शर्माले दाबी गरे ।

‘आगामी मार्च भत्र प पए पूरा गरी वतीय व्यवस्थापनसमेत सकेर अ प्रलसम्ममा इ प सएफ सम्झौता नै सक्ने लक्ष्यका साथ अघि बढिरहेका छौं,’ उनले भने । आयोजनाको बिक्री तथा निर्यातयोग्य ७ सय ९२ मेगावाट वद्युत्मध्ये ५ सय मेगावाट (दुईतिहाइ) वद्युत् आयोजनाले भारतको एन भ भएनमार्फत बंगलादेशलाई बेच्ने गरी दुवै पक्षसँग यसअघि नै समझदारी गरिसकेको छ । सोही समझदारीअनुसार आयोजनाको वद्युत् बंगलादेश निर्यातका लाग हाल नेगो सएसन अन्तिम चरणमा रहेको उनले बताए ।

उनका अनुसार बंगलादेशसँग प पए स कएपछि आयोजनाको बाँकी बिक्रीयोग्य वद्युत् २ सय ९२ मेगावाट वद्युत् खरिदका लाग इच्छा देखाइरहेका भारतका बिहार, उत्तरप्रदेश, पन्जाब तथा हरियाणालगायत प्रदेशसँग प पएका लाग नेगो सएसन अघि बढाइनेछ ।

०७ असोजमा भएको आयोजना वकास सम्झौता (प डए)अनुसार आयोजनाले १ सय ८ मेगावाट वद्युत् भने नेपाललाई निःशुल्क उपलब्ध गराउनेछ । प पए सम्पन्न भएपछि आयोजनामा बैंकहरूले लगानी गर्ने इच्छा देखाइरहेकाले वतीय व्यवस्थापनसमेत चाँडै हुने आयोजना प्रमुख शर्माले जनाएका छन् ।

जिएमआरले प पए नेगो सएसनसँगै आयोजना निर्माणमा लान समानान्तर रूपमा इ प सएफ निर्माण सम्झौता प्र क्रया पनि अघि बढाइरहेको छ । इन्जिनियरिड, प्रोक्योरमेन्ट, कन्स्ट्रक्सन एन्ड फाइनान्स (इ प सएफ) मोडलमा आयोजनाको निर्माण अघि बढाउने भएको छ । यसका लाग समानान्तर रूपमा कम्पनीले दुई प्याकेजमा निर्माण अघि बढाउने भएको छ ।

पहिलो प्याकेजअन्तर्गत स भल संरचना निर्माण, हाइड्रो मेकानिकल निर्माण कार्य र पूर्वाधार कार्यहरूका लाग कम्पनीले आह्वान गरेको बोलपत्रमा चनियाँ बैंकबाट लगानी ल्याउने गरी ३ वटा

चनियौ कम्पनीले प्रस्ताव पेस गरेका छन् । यसअन्तर्गतको निर्माण कार्यको जिम्मा लन चाइना गेजुवा, कोभेकः डइसी र सनो हाइड्रो (पावर चाइना ग्रुप)ले प्रस्ताव पेस गरेको कम्पनीले जनाएको छ ।

प्याकेज २ अन्तर्गतको इलेक्ट्रो मेकानिकल निर्माण कार्यका ला ग युरो पयन बैंकबाट लगानी ल्याउने गरी एन्ड्रिज हाइड्रो, भोइथ हाइड्रो, जिई, बिएचइएल, चाइना गेजुवा, सनो हाइड्रो र डइसीबाट प्रस्ताव प्राप्त भएको कम्पनीले जनाएको छ ।

आयोजनाअन्तर्गत पर्ने ५ वटा सामुदायिक वनका झन्डै २६ हजार रूख काट्नुपर्ने अवस्था छ । आयोजनाको डजाइनअनुसार अछाम र दैलेखमा पर्ने आयोजनाको ५८ मटर अग्लो बाँध बनाएर ८.९ कलो मटर लामो जलाशय निर्माण गरिनेछ ।

त्यस्तै, आयोजनाअन्तर्गत दुईवटा ३ कलो मटरभन्दा लामा हेडरेस टनेल र करिब साढे २ कलो मटरको एउटा सडकका पहुँचका ला ग निर्माण टनेल निर्माण गरिने गरी डजाइन गरिएको छ । आयोजनाको वद्युत् ९९ कलो मटर लामो ४ सय केभी प्रसारणलाइन निर्माण गरी भारतको राष्ट्रिय ग्रडमा जो डनेछ ।

०७ मा उत्पादन गर्ने लक्ष्य तर अहिलेसम्म अन्योल ग्लोबल टेन्डरमार्फत २००८ मा जिएमआरले यस आयोजना अघि बढाउने जिम्मा पाएको थयो । आयोजना निर्माणमा लान ३ असोज ०७ मा लगानी बोर्डले जिएमआरसँग प डए गरेको थयो । सो सम्झौताअनुसार आयोजनामा लगानी जुटाउन (वतीय व्यवस्थापन गर्न) २ वर्षको समयसहित ७ वर्षमा आयोजना निर्माण पूरा गर्नुपर्ने थयो । त्यसअनुसार जिएमआरले २ असोज ०७३ भत्र आयोजनामा लगानी जुटाइसक्नुपर्ने थयो । त्यस अव धमा लगानी जुटाउन नसकेपछि १ः१ वर्ष गरी दुईपटक म्याद थप गरिएको थयो । त्यसपछि ०७५ असोजमा वतीय व्यवस्थापनको म्याद स कएको पनि एक वर्ष पूरा भएको छ । लगानीबोर्डले म्याद थपका ला ग आयोजनाको प पएलगायत प्रगति कुरिरहेको जनाएको छ । आयोजनाबाट ०७८ सम्ममा वद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य लइएको थयो । आयोजनामा १ खर्ब १६ अर्ब रुपैयाँ लगानी हुने तत्कालीन अनुमान थयो ।

